

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

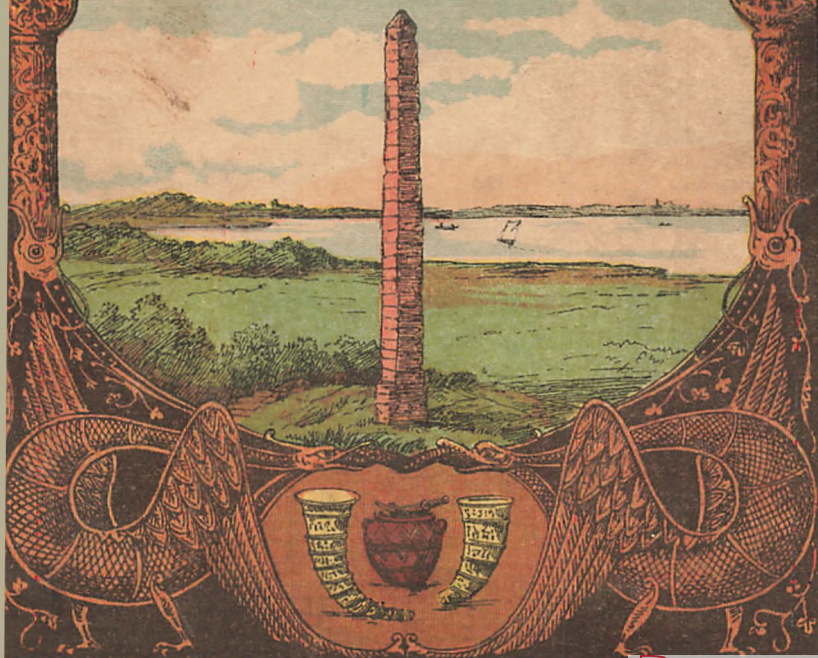
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens

ALMANAK

for

1908.

Sprogforeningens
A l m a n a k

for

* * 1908 * *

15de A r g a n g.

Udgiver: M. Andresen, Aabenraa.

— . M . —

Aabenraa.
Trykt i „Sejmbals“ Trykkeri.

Nærværende Aar,

som er et Skudaar, regnes efter Kristi Fødsel 1908.

Efter Verdens Skabelse	5875
Siden Reformationen	391
„ Indførelsen af den Julianiske Kalender	1953
„ „ „ „ Gregorianiske „	326
„ „ „ „ forbedrede „	208
„ Bogtrykkerkunstens Opfindelse	468

Solformørkelser.

I Aaret 1908 finder der tre Solformørkelser Sted, men ingen af dem vil blive synlig hos os. Maaneformørkelser vil slet ikke indtræde i Aar.

1. Den første Solformørkelse er fuldstændig og finder Sted om Natten mellem den 3. og 4. Januar, men den er kun synlig i den sydlige Halvdel af det stille Hav.

2. Den anden Solformørkelse er ringformet og finder Sted om Eftermiddagen den 28. Juni, men den er kun synlig i den østlige Del af det stille Hav, den største Del af Nordamerika, paa Nordkysten af Sydamerika, i den nordlige Del af det atlantiske Hav, det nordvestlige Afrika og den indvestlige Halvdel af Europa.

3. Den tredje Solformørkelse, der ligeledes er ringformet, finder Sted i Middagstimerne den 23. December og er kun synlig i Sydamerika, den sydlige Halvdel af det atlantiske Hav, i Sydafrika, de sydlige Polaregne og den indvestlige Del af det indiske Hav.

Imellem Jul og Fastelavn er der 9½ Uge,
og imellem Pinse og Advent er der 25 Uger.

Festregning og Højtiderne 1908.

Førsaaret begynder d. 21. Marts
 Sommeren " b. 21. Juni.
 Efteraaret " b. 23. September.
 Vinteren " b. 22. December.
 Det gyldne Tal er 9. Spalten 27.
 Søndagsbogsnavet er ED. Solcirkelen 13.

Fasteplavs Søndag d. 1. Marts.
 Paaskefest d. 19. April.
 Pinsefest d. 7. Juni.
 Første Advent d. 29. November.
 Dansk Bededag d. 15. Maj.
 Preussisk Bededag d. 18. November.

Højvandet ved Nordflesvijs Bestkjft.

Højvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelberne i den af det tyske Indenrigsministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Fagttagelser.

De for hver Dags Formiddag og Eftermiddag anførte Klokketallet angiver Højvandet ved Romo Havn og Vallum „Korested“. For at finde Flodtiden ved Skærbæk Brohoved maa man lægge 20 Minutter, ved Odden paa Nordland Romo omtrent 10 Minutter og ved Søjer Sluse 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af **Thade Petter Jensen**, Haderslev.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder kl. 12 om Natten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemøropøiske Tid.

Festtabel.

De foranderlige Fester bestemmes alle efter Paaske.

År	Paaske	Pinse	1. Advent	Antal af Epiphanius-, Trinitatis- Søndage.	
1908	19. April	7. Juni	29. Novbr.	6	23
1909	11. April	30. Maj	23. Novbr.	4	24
1910	27. Marts	15. Maj	27. Novbr.	2	26
1911	16. April	4. Juni	3. Decbr.	5	24
1912	7. April	28. Maj	1. Decbr.	4	25
1913	23. Marts	11. Maj	30. Novbr.	1	27
1914	12. April	31. Maj	29. Novbr.	4	24
1916	4. April	23. Maj	23. Novbr.	3	25
1916	23. April	11. Juni	3. Decbr.	6	23
1917	8. April	27. Maj	2. Decbr.	4	25
1918	31. Marts.	19. Maj	1. Decbr.	2	26
1919	20. April	8. Juni	30. Novbr.	5	23

Januar 1908.

D. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. C.

Sejmande

		Form.	Eftm.		Jm. ¹	Em. ²
1. Uge.		Kristi	Omførelse.	Utf. 2, 21.		
D.	1 Nytaar	5.33	2.10	{ Sol op 8.51, ned 4.01	—	12
T.	2 Abel	6.57	2.48	{ Tusmørket varer 52'	12½	1
F.	3 Enoch	8.16	3.39	{ D u. M. 11 Aften.	1½	1½
L.	4 Methusalem	9.23	4.48	{ Minstlig Solformørkelse Maanen Jorden nærm.	2½	2½

2. Uge. Da Herodes var død. Matth. 2, 19 til Enden.

S.	5 S. c. Nytaar	10.13	6.09	Simeon	3	3½
M.	6 S. 3 Konger	10.50	7.37		4	4½
Ti.	7 Knud Hertug	11.17	9.04		4½	5½
D.	8 Erhard	11.39	10.29	{ Sol op 8.49, ned 4.10	5½	6
M.	9 Julians	11.57	11.51	{ Tusmørket varer 51'	6½	6½
F.	10 Paul Eremit	12.13	Morg.	{ ☉ i. Kv. 3 Eftm.	7½	7½
L.	11 Hyginus	12.30	1.08		8	8½

3. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luf. 2, 42 til Enden.

S.	12 1. S. c. h. 3 Kong.	12.47	2.25	Reinhold	9	9½
M.	13 Hilarius	1.07	3.39	Præs. Mariæ Fødselsdag	10	10½
Ti.	14 Felix	1.30	4.51		11½	11½
D.	15 Maurus	2.00	5.59	{ Sol op 8.43, ned 4.21	—	12½
M.	16 Marcellus	2.39	7.02	{ Tusmørket varer 50'	12½	1½
F.	17 Antonius	3.26	7.58		1½	2
L.	18 Prisca	4.22	8.41	{ ☉ i. M. 3 Eftm.	2½	2½

4. Uge. Brylluppet i Kana. Joh. 2, 1 til 11.

S.	19 2. S. c. h. 3 Kong.	5.25	9.16	{ Pontianus	3	3½
M.	20 Fab. og Sebast.	6.32	9.44	{ Maanen Jorden fjærn.	3½	4
Ti.	21 Agnes	7.41	10.06		4½	4½
D.	22 Vincentius	8.51	10.25	{ Sol op 8.35, ned 4.34	4½	5
L.	23 Emerentius	10.02	10.41	{ Tusmørket varer 49'	5½	5½
F.	24 Timotheus	11.14	10.56		6	6½
L.	25 Pantli Omvend.	Morg.	11.12		6½	6½

5. Uge. Da Jesus gik ned af Bjerget. Matth. 8, 1 til 13.

S.	26 3. S. c. h. 3 Kong	12.28	11.27	{ Polycarpus	7½	7½
M.	27 Chrysothomus	1.44	11.45	{ ☉ i. Kv. 4 Eftm.	8	8½
Ti.	28 Carol. Magn.	3.05	12.07	Kejs. Wilhelm II.s Fødsd.	8½	9½
D.	29 Valerius	4.27	12.39	{ Sol op 8.25, ned 4.48	10	10½
L.	30 Lovise	5.48	1.21	{ Tusmørket varer 47'	11½	12
F.	31 Vigifinus	7.00	2.19		—	12½

1) Tiden fra 12½ Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12½, Middag til 12 Nat.

Februar 1908.

D. C. N.

29 Dage.

Se Num. 3. S.

Sejsoande

		Form.	Estm.		
Q.				Fm. ¹	Em. ²
Q.	1 Brigida	8.00	3.33	1	1½

6. Uge. Jesus gif ud i Skibet. Matth. 8, 23 til 27.

S.	2 A. S. e. h. 3Kong	8.43	5.00	} Kyndekniisje D n. Maane 10 Form.	2	2½
M.	3 Blasius	9.15	6.31		} Maanen Jorden nærm.	3
Ti.	4 Veronica	9.40	8.01	} Sol op 8.12, ned 5.03 Tusmorket varer 45'		3½
D.	5 Agathe	10.00	9.27		4½	5
T.	6 Dorothea	10.17	10.49		5½	5½
F.	7 Richard	10.35	Morg.		6½	6½
L.	8 Corintha	10.52	12.09	6½	7½	

7. Uge. Klinten blandt Sveden. Matth. 13, 24 til 30.

S.	9 S. S. e. h. 3Kong	11.12	1.26	} Apollonia D i. Kv. 5 Morg.	7½	8
M.	10 Scholastika	11.34	2.40		} Sol op 7.58, ned 5.18 Tusmorket varer 44'	8½
Ti.	11 Euphrosyne	12.02	3.50	9½		9½
D.	12 Eufalia	12.37	4.55	10½		11
T.	13 Veniguns	1.22	5.52	11½		—
F.	14 Valentinus	2.14	6.40	12½	12½	
L.	15 Faustinus	3.15	7.18	Maanen Jorden fjærnest	14	14

8. Uge. Arbejderne i Vingarden. Matth. 20, 1 til 16.

S.	16 Septuagesima	4.21	7.48	Juliane	2	2½
M.	17 Findanus	5.30	8.12	} i. Maane 10 Form.	2½	3
Ti.	18 Concordia	6.41	8.31		} Sol op 7.43, ned 5.32 Tusmorket varer 43'	3½
D.	19 Ammon	7.52	8.48	4		4½
T.	20 Eucharis	9.05	9.04	4½		4½
F.	21 Samuel	10.18	9.18	5		5½
L.	22 Feders Stol	11.33	9.33	5½	5½	

9. Uge. De fire Slags Sædejord. Luk. 8, 4 til 15.

S.	23 Septagesima	Morg.	9.50	Papias	6	6½
M.	24 Stubbag	12.50	10.10	} i. Kv. 4 Morgen	6½	7
Ti.	25 Matthias	2.09	10.37		} Sol op 7.27, ned 5.47 Tusmorket varer 42'	7½
D.	26 Victorinus	3.28	11.12	8½		8½
T.	27 Zuger	4.42	12.01	9½		10
F.	28 Leander	5.45	1.06	10½		11½
L.	29 Tlegaard	6.34	2.26	—	12½	

1) Riben fra 12½, Nat til 12 Mibbag. 2) Riben fra 12½, Mibbag til 12 Nat.

Marts 1908.

D. C. N.

31 Dage.

Se Num. 3. 2.
Søjvande

Form. Eftm.				Æm. ¹ Em. ²	
10. Uge. Kristi Daab.				Matth. 3, 13 til Enden.	
E.	1 Fastelavn	7.11	3.53	{ Abinnus. Quinquagesima Eftomihit. Maanen Jorden nærm.	12 ¹ 11
M.	2 Simplicius	7.39	5.25	{ ☉ i. M. 8 Aften	13 21
Ti.	3 Hvide Tirsdag	8.01	6.54	Annigunde	23 31
D.	4 Aste-Onsdag	8.20	8.21	{ Adrians	3 ¹ 4
T.	5 Theophilus	8.37	9.45	{ Sol op 7.10, ned 6.01	4 ¹ 4 ¹
F.	6 Gotfred	8.54	11.05	{ Tusmorket varer 42'	5 5 ¹
L.	7 Perpetua	9.13	Morg.		5 ¹ 6

11. Uge. **Jesus fristes af Djævelen.** Matth. 4, 1 til 11.

E.	8 1. S. i Fasten	9.35	12.23	{ Beata. Quadragesima Invocavit	61 61
M.	9 40 Middere	10.01	1.38	{ ☉ i. Kv. 11 Aften	7 7 ¹
Ti.	10 Edel	10.35	2.46	{ Thala	7 ¹ 8
D.	11 Tamperdag	11.16	3.47	{ Sol op 6.52, ned 6.16	8 ¹ 9
T.	12 Gregorius	12.06	4.38	{ Tusmorket varer 42'	9 ¹ 10 ¹
F.	13 Macedonius	1.05	5.19	Maanen Jorden fjærnest	10 ¹ 11 ¹
L.	14 Euthymus	2.10	5.52		— 12 ¹

12. Uge. **Den taunæiske Kvinde.** Matth. 15, 21 til 28.

E.	15 2. S. i Fasten	3.18	6.16	{ Zacharias. Reminiscere	12 ¹ 11
M.	16 Gudmund	4.29	6.37		1 ¹ 2
Ti.	17 Gertrud	5.40	6.55	{ Sol op 6.35, ned 6.29	21 21
D.	18 Alexander	6.53	7.10	{ Tusmorket varer 42'	3 3 ¹
T.	19 Joseph	8.07	7.25	{ ☉ i. M. 3 Morgen	3 ¹ 3 ¹
F.	20 Gordius	9.23	7.39		4 4 ¹
L.	21 Benedictus	10.41	7.56	{ Foraar. Veg. Jævndogn	4 ¹ 4 ¹

13. Uge. **Jesus drev en Djævel ud.** Luk. 11, 14 til 28.

E.	22 3. S. i Fasten	12.00	8.15	{ Paulus. Denti	5 5 ¹
M.	23 Fidelis	Morg.	8.38		5 ¹ 6
Ti.	24 Africa	1.18	9.10	{ Sol op 6.17, ned 6.43	61 61
D.	25 Maria Bebud.	2.32	9.52	{ Tusmorket varer 42'	7 7 ¹
T.	26 Gabriel	3.38	10.50	{ ☉ i. Kv. 2 Eftm.	7 ¹ 8 ¹
F.	27 Caspar	4.30	12.02		9 9 ¹
L.	28 Eustadius	5.10	1.25		10 ¹ 11 ¹

14. Uge. **Jesus bespijer 5000 Mand.** Joh. 6, 1 til 15.

E.	29 Midfaste	5.40	2.52	{ Jonas. Latare	— 12
M.	30 Divinius	6.03	4.21	{ Maanen Jorden nærm.	12 ¹ 14
Ti.	31 Balbina	6.22	5.49		13 2

¹) Fiden fra 12¹/, Nat til 12 Middag. ²) Fiden fra 12¹/, Middag til 12 Nat.

April 1908.

D. C. N.

30 Dage.

Se Anm. 3. S.

Sjovande

		Form.	Eftm.		Tim. ¹	Tim. ²
L.	1 Hugo	6.39	7.14	Sol op 5.59, ned 6.57' Tusmørket varer 43'	2½	2½
	2 Theodosius	6.56	8.38		⊙ n. N. 6 Form.	3½
	3 Nicetas	7.15	10.00		4	4½
	4 Ambrosius	7.35	11.18		4½	5

15. Uge. Engelen Gabriel udsendes. Luk. 1, 26 til 38.

E.	5 5. S. i Fasten	7.59	Morg.	Frene. Judica	5½	5½
M.	6 Sirtus	8.29	12.31		5½	6
Ti.	7 Egejippus	9.08	1.37	Sol op 5.41, ned 7.10' Tusmørket varer 44'	6½	6½
D.	8 Janus	9.55	2.34		⊙ f. Kv. 6 Eftern.	7
T.	9 Procopius	10.51	3.19	Maanen Jorden fjærnest	7½	8½
T.	10 Ezechiel	11.55	3.55		8½	9½
L.	11 Leo	1.02	4.22		10½	10½

16. Uge. Kristi Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1 til 9.

E.	12 Palmesøndag	2.13	4.43	Julius	11½	—
M.	13 Justinus	3.24	5.02		12½	12½
Ti.	14 Tiburtius	4.37	5.17	Sol op 5.24, ned 7.24' Tusmørket varer 45'	1	1½
D.	15 Olympia	5.51	5.32		13	2½
L.	16 Skærtorsdag	7.08	5.46	Mariane. ⊙ f. M. 6 Eftm.	2½	2½
T.	17 Langfredag	8.27	6.02	Nicetus	3	3½
L.	18 Eleutherius	9.47	6.19		3½	3½

17. Uge. Kristi Opstandelse. Mark. 16, 1 til 7.

E.	19 Paaske dag	11.08	6.41	Daniel	4½	4½
M.	20 2. Paaske dag	Morg.	7.10	Sulpicius	4½	5
Ti.	21 Florentius	12.25	7.49	Sol op 5.07, ned 7.37' Tusmørket varer 47'	5½	5½
D.	22 Cajus	1.34	8.41		6	6½
L.	23 Dansk Flytted.	2.31	9.48	Georgius. C i. Kv. 8 Aft.	6½	7½
T.	24 Albertus	3.13	11.08		7½	8½
L.	25 Marfus	3.44	12.33	Maanen Jorden nærmest	9	9½

18. Uge. Jesus kom ind ad Iufte Døre. Joh. 20, 19 til Enden.

E.	26 1. S. e. Paaske	4.09	1.59	Cletus. Quasimodo	10½	11½
M.	27 Ananias	4.28	3.24		11½	—
Ti.	28 Vitalis	4.44	4.49	Sol op 4.51, ned 7.51' Tusmørket varer 49'	12½	1
D.	29 Peter Martyr	5.01	6.12		14	14
L.	30 Severus	5.18	7.35	⊙ n. N. 5 Eftern.	2	2½

1) Tiden fra 12½ Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12½ Middag til 12 Nat.

Maj 1908.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. S.

Hjvande

		Form.	Eftm.		Fm. ¹	Em. ²
F.	1	Phil. og Jacob	5.38	8.55		2 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$
L.	2	Althausius	5.59	10.11		3 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$

19. Uge. Jesus er den gode Hyrde. Joh. 10, 11 til 16.

G.	3	2. S. c. Vaaste	6.26	11.22	Koræmisje	4	4 $\frac{1}{2}$
M.	4	Florian	7.00	Morg.	Misericordia Domini	4 $\frac{1}{2}$	5
Ti.	5	Gothard	7.44	12.25		5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
D.	6	Joh. a. Port.	8.38	1.15	Sol op 4.36, ned 8.01	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
L.	7	Flavia	9.39	1.55	Tusmorfet varer 51'	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
F.	8	Stanislaus	10.45	2.26	De sye Rætter begynder	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
L.	9	Caspar	11.55	2.49	D f. Kv. 12 Middag	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$
					Maanen Jorden fjærnest	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$

20. Uge. Kristi Vortgang til Faderen. Joh. 16, 16 til 32.

G.	10	3. S. c. Vaaste	1.06	3.08	Gordianus. Jubilate	9 $\frac{1}{2}$	10
M.	11	Namertus	2.18	3.24		10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$
Ti.	12	Pancratius	3.31	3.39		11 $\frac{1}{2}$	—
D.	13	Ingenius	4.48	3.52	Sol op 4.23, ned 8.17	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
L.	14	Kristian	6.05	4.07	Tusmorfet varer 54'	14	1 $\frac{1}{2}$
F.	15	Dauß Beded.	7.26	4.23	Sophie	14	24
L.	16	Sara	8.50	4.43	☉ i. M. 6 Form.	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$

21. Uge. Den Helligaands Sendelse. Joh. 16, 5 til 15.

G.	17	4. S. c. Vaaste	10.11	5.09	Bruno. Cantate	3	3 $\frac{1}{2}$
M.	18	Erif	11.26	5.45		3 $\frac{1}{2}$	4
Ti.	19	Potentiana	Morg.	6.33	Sol op 4.11, ned 8.29	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	20	Angelica	12.29	7.38	Tusmorfet varer 57'	5	5 $\frac{1}{2}$
L.	21	Hefene	1.16	8.55	Maanen Jorden nærm.	5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
F.	22	Castus	1.50	10.19		6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
L.	23	Desiderius	2.16	11.44	☉ i. Kv. 1 Morgen	7 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$

22. Uge. Veder i Jesu Navn! Joh. 16, 23 til 28.

G.	24	5. S. c. Vaaste	2.36	1.09	Ether. Rogate	8 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
M.	25	Urbanus	2.53	2.33		10 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$
Ti.	26	Veda	3.09	3.56	Sol op 4.00, ned 8.40	11 $\frac{1}{2}$	12
D.	27	Uncian	3.24	5.15	Tusmorfet varer 61'	—	12 $\frac{1}{2}$
L.	28	Himmelfartdd.	3.41	6.34	Bilhelm	1	14
F.	29	Magiminius	4.02	7.52		1 $\frac{1}{2}$	2
L.	30	Wigand	4.25	9.07	☉ n. M. 4 Morgen	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$

23. Uge. Naar Trosteren kommer. Joh. 15, 26 til 16, 4

G.	31	6. S. c. Vaaste	4.56	10.13	Petronella. Graudi	3	3 $\frac{1}{2}$
----	----	-----------------	------	-------	--------------------	---	-----------------

¹) Tiden fra 12 $\frac{1}{2}$, Nat til 12 Middag. ²) Tiden fra 12 $\frac{1}{2}$, Middag til 12 Rat.

Juni 1908.

D. C. N.

30 Dage

Se Anm. 3. E
Søjvande

		Form.	Eftm.		Fm. ¹	Em. ²
M.	1 Mikomedes	5.35	11.09	Frederik VIII.s Fødsjdg.	3 $\frac{1}{2}$	4
Ti.	2 Marcellinus	6.25	11.53		4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
D.	3 Erasmus	7.24	Morg.	Sol op 3.53, ned 8.50	5	5 $\frac{1}{2}$
T.	4 Optatus	8.29	12.28	Insmørket varer 64'	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
F.	5 Doucfacius	9.37	12.53	Grundlovsdag Maanen Jorden ijerneft	6	6 $\frac{1}{2}$
L.	6 Norbertus	10.48	1.14		6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$

24. Uge. **Svo mig elsker.** Joh. 14, 23 til Enden.

G.	7 Vinsedag	12.00	1.31	Jeremias C f. Kv. 6 Form.	7 $\frac{1}{2}$	8
M.	8 2. Vinsedag	1.11	1.46		8 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$
Ti.	9 Primus	2.25	2.00	Emphrus	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$
D.	10 Tamperdag	3.40	2.13	Sol op 3.48, ned 8.57	10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$
T.	11 Barnab. Apost.	4.59	2.28	Insmørket varer 66'	12	—
F.	12 Basilus	6.22	2.46		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
L.	13 Cyrillus	7.46	3.09		11	1 $\frac{1}{2}$

25. Uge. **Kristus og Mikodemus.** Joh. 3, 1 til 15.

G.	14 Trinitatis.	9.07	3.39	Nifinus C i. M. 3 Eftm.	2	2 $\frac{1}{2}$
M.	15 Vitus	10.17	4.22		2 $\frac{1}{2}$	3
Ti.	16 Tycho	11.12	5.21	Maanen Jorden nærmest	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
D.	17 ~~Rotolphus~~	1.52	6.36	Sol op 3.46, ned 9.02	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
T.	18 Leontius	Morg.	7.29	Insmørket varer 68'	5	5 $\frac{1}{2}$
F.	19 Gervajus	12.21	9.29		5 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$
L.	20 ~~Enverius~~	12.43	10.56		6 $\frac{1}{2}$	7

26. Uge. **Den rige Mand.** Lut. 16, 19 til Enden.

G.	21 1. S. Trinitat.	1.01	12.20	Albanus C i. Kv. 6 Form.	7 $\frac{1}{2}$	8
M.	22 10,000 Mart.	1.18	1.42		Solhverv. Nar. længste	8 $\frac{1}{2}$
Ti.	23 Paulinus	1.33	3.03	Dag. Sommerens Beg.	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$
D.	24 St. Danødag	1.49	4.21	Sol op 3.46, ned 9.03 Insmørket varer 68'	11	11 $\frac{1}{2}$
T.	25 Prosper	2.07	5.38		12	—
F.	26 Pelagius	2.29	6.53		12 $\frac{1}{2}$	1
L.	27 Sviøverdag	2.56	8.02		11	1 $\frac{1}{2}$

27. Uge. **Den store Nadvere.** Lut. 14, 16 til 24.

G.	28 2. S. Trinitat.	3.32	9.02	Eleonora C n. M. 6 Eftm.	2	2 $\frac{1}{2}$
M.	29 Petr. og Paul.	4.18	9.51		Ulystig Solformørkelse	2 $\frac{1}{2}$
Ti.	30 Lucina	5.14	10.28		3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Iben fra 12 $\frac{1}{2}$, Nat til 12 Midbag. ²⁾ Iben fra 12 $\frac{1}{2}$, Midbag til 12 Nat.

Juli 1908.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. E.
Søjvande

Form. Eftm.

Form.¹ Em.²

D.	1	Theobaldus	6.16	10.57	{ Sol op 3.50, ned 9.02 Tusmørket varer 67'	4	4½
F.	2	Maria Bejog	7.24	11.20	{ Solen Jorden fjærnest Maanen Jorden fjærn.	4½	5
F.	3	Cornelius	8.34	11.37		5½	5½
L.	4	Utricus	9.45	11.53		5½	6

28. Uge. **Det fortabte Aar.** Luk. 15, 1 til 10.

G.	5	3. S. c. Trinitat.	10.55	Morg.	Aushelms	6½	6½
M.	6	Dion	11.05	12.07	☉ i. Kv. 9 Aften	7	7½
Ti.	7	Villebaldus	1.19	12.20	{ Sol op 3.56, ned 8.58 Tusmørket varer 65'	7½	8½
D.	8	Rjeld	2.35	12.34		8½	9½
F.	9	Softrata	3.54	12.49		9½	10½
F.	10	Kund Konge	5.16	1.09		11	11½
L.	11	Sjova	6.39	1.35		12	-

29. Uge. **Været barmhjærtige!** Luk. 6, 36 til 42.

G.	12	4. S. c. Trinitat.	7.56	2.11	Henrif	12½	1
M.	13	Margarethe	9.00	3.01	☉ i. M. 11 Aften	1½	1½
Ti.	14	Vonaventura	9.48	4.11	{ Sol op 4.05, ned 8.51 Tusmørket varer 61'	2½	2½
D.	15	Apofl. Deling	10.22	5.36		3½	3½
F.	16	Susanne	10.48	6.04	{ Maanen Jorden nærm.	4	4½
F.	17	Alexius	11.07	8.35		4½	5½
L.	18	Arnolphus	11.24	10.03		5½	6

30. Uge. **Jesús lærer af Skibet.** Luk. 5, 1 til 11.

G.	19	5. S. c. Trinitat.	11.40	11.28	Julia	6½	6½
M.	20	Elias	11.56	12.50	☉ i. Kv. 1 Eftm.	7½	7½
Ti.	21	Evenus	Morg.	2.10	{ Sol op 4.16, ned 8.42 Tusmørket varer 58'	8	8½
D.	22	Maria Magd.	12.13	3.28		9	9½
F.	23	Apollinaris	12.34	4.43	Hundredagene begynder	10½	10½
F.	24	Christina	12.59	5.53		11½	11½
L.	25	Jacobus	1.32	6.56		-	12½

31. Uge. **Farisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20 til 26.

G.	26	6. S. c. Trinitat.	2.14	7.48	Anna	1	1½
M.	27	Martha	3.06	8.29		1½	2½
Ti.	28	Aurelius	4.06	9.00	☉ u. M. 8 Form.	2½	3
D.	29	Oluf	5.13	9.25	{ Sol op 4.27, ned 8.30 Tusmørket varer 55'	3½	3½
F.	30	Abdon	6.22	9.44		{ Maanen Jorden fjærnest	3½
F.	31	Germanus	7.33	10.00		4½	4½

1) Tiden fra 12½, Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12½, Middag til 12 Nat.

August 1908.

D. C. N.

31 Dage

De Num. 3. E.
Sjovande

		Form.	Eftm.		Øm. ¹	Em. ²
Q.	1 Peders Fængsl.	8.43	10.13		43	51

32. Uge. Jesus besøger 4000 Mand. Mark. 8, 1 til 9.

E.	2 7. S. c. Trinit.	9.54	10.26	Hannibal	5½	5½
M.	3 Mikodemus	11.04	10.40		6	6½
Ti.	4 Dominicus	12.18	10.54	} Sol op 4.39, ned 8.17 Tusmørket varer 53'	6½	6¾
D.	5 Esvaldus	1.34	11.11		7½	7½
P.	6 Kristi Fortlar.	2.53	11.33	} C i. Kv. 11 Form.	8	8½
F.	7 Donatus	4.12	Morg.		8½	9½
Q.	8 Ruth	5.31	12.03	De hje Nætter ophører	10	10½

33. Uge. De falske Profeter. Matth. 7, 15 til 21.

E.	9 8. S. c. Trinit.	6.41	12.45	Romanns	11½	12
M.	10 Laurentius	7.36	1.44		—	12½
Ti.	11 Herman	8.17	3.01	} Sol op 4.52, ned 8.02 Tusmørket varer 50'	1	1½
D.	12 Clara	8.47	4.30		2	2½
P.	13 Hippolytus	9.10	6.02	} C i. M. 6 Form. Maanen Jord. nærmest	3	3½
F.	14 Eusebius	9.29	7.35		3½	4½
Q.	15 Mar. Dimmelf.	9.45	9.05		4½	5

34. Uge. Den utro Snsføged. Luk. 16, 1 til 9.

E.	16 9. S. c. Trinit.	10.01	10.31	Rechns	5½	5½
M.	17 Anastatus	10.18	11.55		6½	6½
Ti.	18 Agapetus	10.37	1.15	} C i. Kv. 10 Nften	6¾	7½
D.	19 Esvaldus	11.02	2.33		} Sol op 5.05, ned 7.47 Tusmørket varer 47'	7½
P.	20 Bernhard	11.33	3.46	8½		8¾
F.	21 Salomon	Morg.	4.50		9½	10
Q.	22 Symphorian	12.11	5.46		10½	11½

35. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.

E.	23 10. S. c. Trinit.	1.01	6.30	} Zachæus	11½	—
M.	24 Bartolomæus	1.59	7.05		} Hundebagene ender	12½
Ti.	25 Ludvig	3.04	7.30	} Sol op 5.18, ned 7.30 Tusmørket varer 45'		1½
D.	26 Jrenæus	4.12	7.50		} C u. M. 12 Midnat Maanen Jorden fjærnest	2½
P.	27 Gebhardus	5.23	8.06	3		3½
F.	28 Augustinus	6.33	8.21		3½	3½
Q.	29 Joh. Hatzh.	7.44	8.35		4	4½

36. Uge. Hartfæren og Tolderen. Luk. 18, 9 til 14.

E.	30 11. S. c. Trinit.	8.55	8.47	Benjamin	4½	4½
M.	31 Bertha	10.07	9.01		5	5½

1) Tiden fra 12½ Nat til 12 Middag. 2) Tiden fra 12½ Middag til 12 Nat.

Septbr. 1908.

D. C. R.

30 Dage

Se Anm. 3. E.
Sjvnaude

		Form.	Eftm.		Jm. ¹	Em. ²
Ti.	1) Agidius	11.21	9.16	} Sol op 5.31, ned 7.13 Tusmørket varer 44'	5½	5½
D.	2) Eftia	12.38	9.35		6	6½
T.	3) Seraphia	1.55	10.02	) i. Kv. 10 Aften	6¾	7
F.	4) Theodosia	3.13	10.36		7½	7¾
L.	5) Regina	4.25	11.25		8½	8¾

37. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

S.	6) 12. S. c. Trinit.	5.25	Morg.	Magnus	9½	10½
M.	7) Robert	6.11	12.32		11	11½
Ti.	8) Mariae Fødsel	6.45	1.54	} Maanen Jord. nærmest Sol op 5.44, ned 6.55 Tusmørket varer 43'	—	12½
D.	9) Gorgonius	7.11	3.24		1	1½
T.	10) Burchardt	7.30	4.59	) f. M. 1 Eftm.	1¾	2½
F.	11) Hillebert	7.48	6.31		2¾	3½
L.	12) Onido	8.04	8.01		3½	4

38. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luk. 10, 23 til 37.

S.	13) 13. S. c. Trinit.	8.21	9.29	Cyprianus	4½	4¾
M.	14) Dvhjelle	8.40	10.54		5	5½
Ti.	15) Eftild	9.03	12.16	} Euphemia Sol op 5.57, ned 6.37 Tusmørket varer 42'	5¾	6
D.	16) Tånverdag	9.31	1.34		6½	6¾
T.	17) Lambertus	10.07	2.44	) i. Kv. 12 Middag	7	7½
F.	18) Titus	10.54	3.43		7½	8
L.	19) Constantia	11.49	4.31		8¾	9½

39. Uge. De 10 Spedalske. Luk. 17, 11 til 19.

S.	20) 14. S. c. Trinit.	Morg.	5.07	Tobias	10	10¾
M.	21) Matthæus	12.53	5.35		11½	12
Ti.	22) Mauritius	2.01	5.56	} Maanen Jorden fjærnest Sol op 6.11, ned 6.19 Tusmørket varer 42'	—	12½
D.	23) Vinus	3.12	6.14		1	1½
T.	24) Tecla	4.23	6.29	} Jævnd. Efteraar. Beg.) u. M. 4 Efterm.	1¾	2½
F.	25) Cleophas	5.33	6.42		2½	2¾
L.	26) Adolph	6.45	6.55		Arpr. Kristians Fødselsd.	3

40. Uge. Jagen kan tjene to Herrer. Matth. 6, 24 til Enden.

S.	27) 15. S. c. Trinit.	7.57	7.08	Coasmus	3½	3¾
M.	28) Venceslaus	9.12	7.22		4	4½
Ti.	29) Miffelsdag	10.28	7.40	} Sol op 6.24, ned 6.01 Tusmørket varer 42'	4½	4¾
D.	30) Hieronymus	11.46	8.02		5	5½

) Iiben fra 12½ Nat til 12 Middag.) Iiben fra 12½ Middag til 12 Nat.

Oktober 1908.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. S.
Søjvande

		Eftm.	Eftm.		Jm. ¹	Em. ²
D.	1 Remigius	1.03	8.33		5½	5¾
F.	2 Ditlev	2.16	9.16		6¼	6½
L.	3 Mette	3.18	10.14	☉ i. Kv. 7 Form.	6¾	7¼

41. Uge. **Enkens Son af Nain.** Luk. 7, 11 til 17.

S.	4 16. S. c. Trinit.	4.08	11.29	Franciscus	7¾	8½
M.	5 Placidus	4.44	Morg.		9¼	10
Ti.	6 Broderus	5.12	12.54	} Sol op 6.37, ned 5.44. Tuismørket varer 42'	10¾	11½
D.	7 Almalie	5.33	2.24		—	12¼
F.	8 Ingeborg	5.51	3.55	Maanen Jorden nærmest	12¾	1¼
F.	9 Dionysius	6.07	5.27	☉ i. M. 10 Uften	1¼	2
L.	10 Gereon	6.23	6.56		2¼	2¾

42. Uge. **Den Vatersøttige.** Luk. 14, 1 til 11.

S.	11 17. S. c. Trinit.	6.41	8.24	Genesius	3¼	3½
M.	12 Maximilian	7.02	9.50		3¾	4¼
Ti.	13 Angelus	7.28	11.12	} Sol op 6.51, ned 5.26. Tuismørket varer 42'	4½	4¾
D.	14 Calixtus	8.01	12.29		5¼	5½
F.	15 Hedvig	8.44	1.35		5¾	6
F.	16 Gallus	9.38	2.28		6¼	6¾
L.	17 Florentinus	10.40	3.09	☉ i. Kv. 5 Morg.	7	7¼

43. Uge. **Hvis Son er Kristus?** Matth. 22, 34 til Enden.

S.	18 18. S. c. Trinit.	11.47	3.40	Lufas	8	8¾
M.	19 Balthazar	Morg.	4.04		9¼	10
Ti.	20 Danf Flytdeb.	12.57	4.22	Felicianns. Maan. 3. fj.	10¾	11¼
D.	21 Ursula	2.09	4.37	} Sol op 7.05, ned 5.10. Tuismørket varer 42'	12	—
F.	22 Cordula	3.20	4.50		12¼	1
F.	23 Soren	4.32	5.03		1¼	1½
L.	24 Proclus	5.44	5.15		2	2¼

44. Uge. **Den Værkbruduc.** Matth. 9, 1 til 8.

S.	25 19. S. c. Trinit.	6.59	5.29	} Crispinus ☉ n. M. 8 Form.	2¼	2¾
M.	26 Amanus	8.16	5.45		3	3¼
Ti.	27 Sem	9.35	6.06	Pr. Valdemars Fødselsd.	3¼	3¾
D.	28 Sim. og Judas	10.54	6.33	} Sol op 7.19, ned 4.54. Tuismørket varer 43'	4	4¼
F.	29 Narcisus	12.09	7.12		4½	5
F.	30 Abjalon	1.16	8.05		5¼	5¾
L.	31 Reform. Beg.	2.09	9.14	Drng. Louises Fødselsd.	6	6¼

¹⁾ Tiden fra 12%, Nat til 12 Middag. ²⁾ Tiden fra 12%, Middag til 12 Nat.

Novbr. 1908.

D. C. R.

30 Dage

Se Ann. 3. 2.
Søjvande

Eftm. Eftm.

Fm.¹ Em.²

15. Uge. **Brøllupsfløderne.** Matth. 22, 1 til 14.

S.	1 20. S. c. Trinit.	2.49	10.34	} Alle Helgens Dag D i. Kv. 3 Eftm.	6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$
M.	2 Alle Sjælesd.	3.17	Morg.		7 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$
Ti.	3 Hubertus	3.38	12.01	} Sol op 7.34, ned 4.39 $\frac{1}{2}$ Tusmørket varer 45'	9	9 $\frac{1}{2}$
D.	4 Otto	3.58	1.29		10 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$
T.	5 Malachias	4.12	2.58	} Naanen Jorden nærmest	11 $\frac{1}{2}$	—
F.	6 Leonhardus	4.27	4.25		12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
L.	7 Engelbrecht	4.43	5.52		14	14

46. Uge. **Den kongelige Mand.** Joh. 4, 46 til 53.

S.	8 21. S. c. Trinit.	5.02	7.20	} Claudius D i. M. 9 Form.	2	2 $\frac{1}{2}$
M.	9 Theodor	5.25	8.45		2 $\frac{1}{2}$	3
Ti.	10 Luther	5.54	10.06	} Sol op 7.48, ned 4.25 $\frac{1}{2}$ Tusmørket varer 46'	3 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
D.	11 Morten Bisp	6.34	11.19		4	4 $\frac{1}{2}$
T.	12 Torfild	7.23	12.21	4 $\frac{1}{2}$	5	
F.	13 Arcadius	8.23	1.08	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	
L.	14 Frederik	9.30	1.43	6	6 $\frac{1}{2}$	

47. Uge. **De 10,000 Pund.** Matth. 18, 23 til Enden.

S.	15 22. S. c. Trinit.	10.40	2.09	Leopold	6 $\frac{1}{2}$	7
M.	16 Athenius	11.50	2.29	} C i. Kv. 1 Morgen Naanen Jorden fjærn.	7 $\frac{1}{2}$	8
Ti.	17 Anianus	Morg.	2.45		Hesychius	8 $\frac{1}{2}$
D.	18 Vr. Bededag	1.02	2.58	} Sol op 8.02, ned 4.14 Tusmørket varer 47'	10	10 $\frac{1}{2}$
T.	19 Elisabeth	2.14	3.11		11	11 $\frac{1}{2}$
F.	20 Volkmarus	3.26	3.23	12	—	
L.	21 Maria Dfr.	4.40	3.36	12 $\frac{1}{2}$	1	

48. Uge. **Skattens Mont.** Matth. 22, 15 til 22.

S.	22 23. S. c. Trinit.	5.57	3.50	Cecilia	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
M.	23 Clement	7.16	4.09	} n. M. 11 Aften	2	2 $\frac{1}{2}$
Ti.	24 Chrysgonus	8.37	4.34		} Sol op 8.15, ned 4.04 $\frac{1}{2}$ Tusmørket varer 49'	2 $\frac{1}{2}$
D.	25 Catharina	9.57	5.09	3		3 $\frac{1}{2}$
T.	26 Conradus	11.09	5.58	3 $\frac{1}{2}$	4	
F.	27 Jacubus	12.07	7.03	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	
L.	28 Soph. Magd.	12.51	8.21	5	5 $\frac{1}{2}$	

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1 til 9.

S.	29 1. S. i Adbent	1.24	9.47	Saturninus	6	6 $\frac{1}{2}$
M.	30 Andreas	1.46	11.14	} D i. Kv. 11 Aften Naanen Jorden nærm.	6 $\frac{1}{2}$	7

¹) Iden fra 12 $\frac{1}{2}$ Nat til 12 Middag. ²) Iden fra 12 $\frac{1}{2}$ Middag til 12 Nat.

Decbr. 1908.

D. C. N.

31 Dage

Te Anm. 3. E.
Føjoande

		Eftm.	Form.		Om. ¹	Em. ²
Di.	1 Arnold	2.04	Morg.	} Sol op 8.27, ned 3.57 Tusmørket varer 50'	7½	8½
D.	2 Bibiana	2.20	12.40		8½	9½
F.	3 Evend	2.34	2.34		10½	10½
F.	4 Barbara	2.49	3.31		11½	12
L.	5 Sabina	3.07	4.55		—	12½

50. Uge. **Tegu i Sol og Maane.** Luk. 21, 25 til 36.

G.	6 2. S. i Advent	3.27	6.19	Nikolaus	12½	11
M.	7 Agathon	3.52	7.41	☉ i. M. 11 Aften	14	2
Di.	8 Maria Uudj.	4.26	8.59	} Sol op 8.37, ned 3.53 Tusmørket varer 52'	2½	2½
D.	9 Rudolph	5.11	10.07		3	3½
F.	10 Judith	6.07	11.01		3½	4
F.	11 Damajus	7.11	11.42		4½	4½
L.	12 Epimachus	8.22	12.12		5	5½

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2 til 10.

G.	13 3. S. i Advent	9.33	12.34	Lucia	5½	6
M.	14 Crispus	10.45	12.51	Maanen Jorden fjærn.	6½	6½
Di.	15 Kifatus	11.55	1.05	☉ i. Kv. 10 Aften	7	7½
D.	16 Tamperdag	Morg.	1.18	} Lazarus Sol op 8.45, ned 3.52 Tusmørket varer 52'	7½	8½
F.	17 Albine	1.06	1.30		8½	9½
F.	18 Christophorus	2.18	1.42		10	10½
L.	19 Nemesius	3.32	1.55		11	11½

52. Uge. **Johannes' Vidnesbyrd.** Joh. 1, 19 til 28.

G.	20 4. S. i Advent	4.50	2.12	Abraham	12	—	
M.	21 Thomas	6.11	2.34	} Solhverv Marets forste Dag Vinterens Begyndelse Sol op 8.50, ned 3.54 Tusmørket varer 52'	12½	12½	
Di.	22 Japetus	7.32	3.04		14	1½	
D.	23 Torlacus	8.50	3.47		☉ n. M. 1 Efterm.	2	2½
F.	24 Adam	9.57	4.46		Udhulig Solformørkelse		
F.	25 Juledag	10.49	6.02		Kr. v. Alexandrines Fødsd.	2½	3
L.	26 2. Juledag	11.26	7.29	} St. Stephan Maanen Jorden nærm.	3½	3½	
					4½	4½	

53. Uge. **Simcon og Anna.** Luk. 2, 33 til 40.

G.	27 S. e. Jul	11.53	8.59	Johannes Evangelisten	5	5½
M.	28 Vornebag	12.12	10.27		6	6½
Di.	29 Noah	12.28	11.53	} Sol op 8.51, ned 4.00 Tusmørket varer 52'	6½	7
D.	30 David	12.43	Morg.		7½	8
L.	31 Enhverter	12.57	1.17		☉ i. Kv. 7 Form.	8½

¹⁾ Uden fra 12¼, Nat til 12 Middag. ²⁾ Uden fra 12¼, Middag til 12 Nat.

Tabel
for Kubikberegning af rundt Træ.
(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.3	38.2	50.1	64.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	86	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	246.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 = 17 $\frac{1}{2}$ Kubikfod, 58.3 = 58 $\frac{3}{4}$ Kubikfod, 64.1 = 64 $\frac{1}{4}$ Kubikfod osv.

Landejendommens Nettoudbytte (Reinertrag).

Efterstaaende Tabel angiver Nettoudbyttet af hver Hektar eller Morgen Jord (henholdsvis Ager, Eng o. i. v.), saaledes som dette er fastsat for 1. til 8. Klases Jorder ved Boniteringen i 1878:

	Ager		Eng		Skov		Søve		Græsland		Vand	
	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen	1 Hektar	1 Morgen
Klasse 1	Rt. 52.87	Rt. 13.50	Rt. 70.50	Rt. 18.00	Rt. 23.50	Rt. 6.00	Rt. 58.75	Rt. 15.00	Rt. 58.75	Rt. 15.00	Rt. 41.12	Rt. 10.50
" 2	" 42.31	" 10.80	" 58.75	" 15.00	" 14.10	" 3.60	" 47.00	" 12.00	" 47.00	" 12.00	" 23.50	" 6.00
" 3	" 28.20	" 7.20	" 47.00	" 12.00	" 11.75	" 3.00	" 35.25	" 9.00	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80
" 4	" 18.80	" 4.80	" 35.25	" 9.00	" 7.05	" 1.80	" 23.50	" 6.00	" 23.50	" 6.00	" 2.35	" 0.60
" 5	" 14.10	" 3.60	" 23.50	" 6.00	" 3.25	" 0.90	" 11.75	" 3.0	" 16.45	" 4.20	" 0.39	" 0.10
" 6	" 8.22	" 2.10	" 15.27	" 3.90	" 2.35	" 0.60	" 5.87	" 1.50	" 9.40	" 2.40	"	"
" 7	" 3.52	" 0.90	" 9.40	" 2.40	" 0.78	" 0.20	"	"	" 2.35	" 0.60	"	"
" 8	" 1.17	" 0.30	" 4.70	" 1.20	" 0.39	" 0.10	"	"	" 0.39	" 0.10	"	"

Efterstaaende Tabel viser, hvor meget en Hektar Jord (henholdsvis Ager, Eng etc.) af første til ottende Klasse skal koste, naar den beregnes efter **40 Gange Nettoudbyttet**:

	1 Hektar Ager	1 Hektar Eng	1 Hektar Skov	1 Hekt. Søvejord	1 S. Græs. (Mose)	1 Hektar Vand
Klasse 1	Rt. 2115.00	Rt. 2820.00	Rt. 940.00	Rt. 2350.00	Rt. 2350.00	Rt. 1645.00
" 2	" 1692.00	" 2350.00	" 564.00	" 1880.00	" 1880.00	" 940.00
" 3	" 1128.00	" 1880.00	" 470.00	" 1410.00	" 1410.00	" 282.00
" 4	" 752.00	" 1410.00	" 282.00	" 940.00	" 940.00	" 94.00
" 5	" 564.00	" 940.00	" 141.00	" 470.00	" 658.00	" 15.66
" 6	" 329.00	" 611.00	" 94.00	" 235.00	" 376.00	"
" 7	" 141.00	" 376.00	" 31.33	"	" 94.00	"
" 8	" 47.00	" 188.00	" 15.66	"	" 15.66	"

Reduktions-Tabel

mellem dansk, svensk, norsk og tysk Mønt, samt omvendt.

Kroner og Øre til Rigsmark og Penning				Rigsmark og Penning til Kroner og Øre							
Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.
1	1	44	50	87	98	1	1	44	39	87	77
2	2	45	51	88	99	2	2	45	40	88	78
3	3	46	52	89	M. 1	3	3	46	41	89	79
4	5	47	53	90	1.01	4	4	47	42	90	80
5	6	48	54	91	1.02	5	4	48	43	91	81
6	7	49	55	92	1.04	6	5	49	44	92	82
7	8	50	56	93	1.05	7	6	50	44	93	83
8	9	51	57	94	1.06	8	7	51	45	94	84
9	10	52	59	95	1.07	9	8	52	46	95	84
10	11	53	60	96	1.08	10	9	53	47	96	85
11	12	54	61	97	1.09	11	10	54	48	97	86
12	14	55	62	98	1.10	12	11	55	49	98	87
13	15	56	63	99	1.11	13	12	56	50	99	88
14	16	57	64	Kr. 1	1.12	14	12	57	51	M. 1	89
15	17	58	65	2	2.25	15	13	58	52	2	Kr. 1.78
16	18	59	66	3	3.37	16	14	59	52	3	2.67
17	19	60	68	4	4.50	17	15	60	53	4	3.56
18	20	61	69	5	5.62	18	16	61	54	5	4.44
19	21	62	70	6	6.75	19	17	62	55	6	5.33
20	23	63	71	7	7.87	20	18	63	56	7	6.22
21	24	64	72	8	9	21	19	64	57	8	7.11
22	25	65	73	9	10.12	22	20	65	58	9	8
23	26	66	74	10	11.25	23	20	66	59	10	8.89
24	27	67	75	20	22.50	24	21	67	60	20	17.78
25	28	68	77	30	33.75	25	22	68	60	30	26.67
26	29	69	78	40	45	26	23	69	61	40	35.56
27	30	70	79	50	56.25	27	24	70	62	50	44.44
28	32	71	80	60	67.50	28	25	71	63	60	53.33
29	33	72	81	70	78.75	29	26	72	64	70	62.22
30	34	73	82	80	90	30	27	73	65	80	71.11
31	35	74	83	90	101.25	31	28	74	66	90	80
32	36	75	84	100	112.50	32	28	75	67	100	88.88
33	37	76	86	200	225	33	29	76	68	200	177.78
34	38	77	87	300	337.50	34	30	77	68	300	266.67
35	39	78	88	400	450	35	31	78	69	400	355.56
36	41	79	89	500	562.50	36	32	79	70	500	444.44
37	42	80	90	600	675	37	33	80	71	600	533.33
38	43	81	91	700	787.50	38	34	81	72	700	622.22
39	44	82	92	800	900	39	35	82	73	800	711.11
40	45	83	93	900	1012.50	40	36	83	74	900	800
41	46	84	95	1000	1125	41	36	84	75	1000	888.88
42	47	85	96			42	37	85	76		
43	48	86	97			43	38	86	76		

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4965$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4167$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{3}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 „ „ er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47213$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,7188$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Okskehoved ($0,460$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,760$).
 1 Hektoliter er $\frac{6}{7}$ Tønde Øl ($0,862$).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Are er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{2}{6}$ Kvadratfod, 1 Ar er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder.
 1 Hektar er ca. 2 ($1,9819$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $17\frac{1}{12}$ Dekagr. eller Nylod.
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rents.

Kapital	6 $\frac{0}{10}$	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	5 $\frac{0}{10}$	4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	4 $\frac{0}{10}$
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,09
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,19	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Jagtkalender efter den ny Jagtlov.

Vildtet	Maa jages
Elsdyr: Hjorte	1.—30. September.
Hinde og Kalve	Aldeles ikke.
Kronhjorte og Daadyr :	
Hjorte	1. Avgust til 28. Februar.
Hinde og Kalve	16. Oktober til 31. Januar.
Ruadyr: Raabukke	16. Maj til 31. December.
Raaer og Raakid	1. November til 31. December
Grävlinger	1. September til 31. December.
Bævere	1. Oktober til 30. November.
Hører	1. Oktober til 15. Januar.
Urhaner	1. December til 31. Maj.
Urhøns	1. December til 31. Januar.
Birke-, Hassel- og Fasanhaner	16. September til 31. Maj.
Birke-, Hassel- og Fasanhøns	16. September til 31. Januar.
Agerhøns, Vagtler og skotske Mosehøns	1. September til 30. November.
Vildænder	1. Juli til 28. Februar.
Snepper	1. Juli til 15. April.
Trapper	1. September til 31. Marts.
Vilde Svaner, Traner, Hjejler (Brokfugle), Vagtelkonger og alle andre jagtbare Sump- og Vandfugle med Undtagelse af Vildgæs	1. Juli til 30. April.
Drosler (Kramsfugle)	21. September til 31. December.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Mai	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Mai	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	7	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Mai	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Mai	8	19	26	5	26	19
2 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3 Okt.	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Drægtigheds-Perioden regner man gennemsnitlig for
 Heste til 48½ Uger eller 340 Dage (mindst 330, højt 419 Dage);
 Køer til 40 Uger eller 280 Dage (mindst 249, højt 321 Dage);
 Faar eller Geder til 22 Uger eller 154 Dage (mindst 146, højt 158 Dage);
 Svin til 16 Uger eller 112 Dage (mindst 109, højt 133 Dage);
 Kammer til 30—31 Dage; Hunde til 9 Uger eller 63 Dage;
 Katte til 8 Uger eller 56—60 Dage;

Æggetiden er for

Høns: 19—21, i Regelen 21 Dage; Kalkunse Høns: 26—29 Dage; Gæs: 28—33 Dage; Guder: 28—32 Dage; Duer: 17—19 Dage.

Forskellige Midler mod Sygdomme hos Husdyrene.

1. Afførende Midler.

a. for Heste.

1) Kvikpulver;
 Pulv. rensed Aloe 30 Gram
 — Eutianrod 30 —
 — Glauberjalt 120 —
 — Althearod 15 —
 sammenblandes med Rugmel til en
 Pille og indgives paa en Gang.

b. for Køer.

2) Pulv. graa Sennep 30 Gram
 — Glauberjalt 240 —
 kan sammenrystes med Vand og
 indgives med en Flaase eller ndrøres
 med lidt Mel og indgives som Mid-
 del Nr. 1.

c. for Svin.

3) 30 a 90 Gram Glauberjalt.

d. for Hunde

4) 15 a 30 Gram amerik. Olie.

2. Mod Trømmehøe hos Kvæget.

5) 60 Gram knust Kommen, 25
 Gram Salmiakspiritus og ½ Pægl
 Brændevin blandes med Vand i en
 Flaase og indgives paa en Gang.
 Skulde Dyret efter en eller flere
 Timers Forløb vedblive at vise sig
 oppustet, kan man anvende Afførings-
 midlet Nr. 2.

3. Mod Gennemløb.

a. hos Heste og Køer.

6) Lunken Kamillethe, 1 a 2 Fla-
 ser fulde ad Gangen.

7) 8 Gram pulveriseret Vitriol
 (a: hvovlsur Jærnsulfat) 3 Gange
 daglig.

b. hos Kalve.

8) 8—15 Gram stød Kridt i
 Mælken.

9) ½—2½ Gram Opium (efter
 Recept), kan ndrøres med en Ægge-
 blomme og indgives paa en Gang.

4. Urindrivende Midler.

10) Afkog af Peterjulle.

11) 15 Gram Koloquintum.

5. Mod Lutterstald.

12) 8 Gram Vitriol 3 Gange dag-
 lig og Fjernelsen af alt mugget
 eller jordbæret Foder (muggen-Havre)

6. Mod Høste og kværtsøge Heste.

13) 8 Gram Salmiak, en Spijs-
 skefuld Homing og en Spiseskefuld
 Rugmel røres sammen med lidt
 Vand og indgives 3 Gange daglig.

7. Kolende Pulver mod Feber hos Heste og Hørfvæg.

14) 8 Gram Salpeter, 60 Gram
 Glauberjalt blandes med lidt Mel
 og indgives som Kroppulver. Denne
 Portion kan indgives 3—4 Gange
 daglig.

8. Mod Kælvfeber.

15) ¼ Pot varm Olie blandet
 med lidt stød Sugesar og ½ Pægl
 Brændevin og indgives paa en Gang.
 Der sættes lunke, flimede Af-
 sterer, og Endetarmen udtonnes

med Haanden; Koen tilbækkes og skaffes et godt Leje. Sygdommen er meget farlig.

9. Saar.

16) Rene i kaarne Saar læges hurtigst, naar de straks ives sammen, bades med koldt Vand og lades i Ro. Stærk Blødning stilles bedst med Aaarviller, dypede i iskoldt Vand, som trykkes ind mod Saaret og holdes fast, saa længe Blødningen varer.

17) Rnuste Saar. For at Hævelsen ikke skal blive for stærk, bades i Begyndelsen slittigt med koldt Vand. Disse Saar vil bukdne og læges forst, naar de ved Budningen har renset sig.

18) Bukdne Saare læges af sig selv, naar de holdes nogenlunde rene. For at fremstunde Hævelsen og holde Fluor borte, kan man pensle dem 2-3 Gange daglig med Aloetinktur, der tilberedes ved at opløse 15 Gram Aloe i $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin.

10. Mod Hævelser og Stød.

19) Sæbevirus indgives paa det unge Sted.

20) Badning med et Afkog af Krydderurter.

11. Mod Piphæs, Galle osv. hos Bæsten.

21) Spansk Fluor. Smørelse (Blister).

12. Mod Muf hos Bæste.

22) Det unge Sted udvaskes dagligt aldeles rent med grøn Sæbe og kulant Vand, hvorefter Stedet indimores med Rugmelssdej, hvori er blandet nogle Draaber tyn Terpentinosie, naar Muffen er meget haardnakket.

13. Ojenvand for Bæste og Svæg ved Ojebetændelse.

23) Svovlsyret Zinknitte $\frac{1}{4}$ Gram
Destilleret Vand 60 —

Laudanum 15 Gram
sammenblandes og drypes i det unge Øje.

14. Mod Yverbetændelse.

24) Betændelse i Yveret hæves ved: a) at sætte Dyret paa smal Kost, og b) samtidig vaske enten med Humleurt eller med en Bædste, der tilvejebringes ved at komme 2 Potter kogende Vand paa følgende Urter:

Skaarne Febermynteblade,
— Kamilleblomster,
— Rotverkenblomster,

60 Gram af hver Slags.

Urterne, der ikke maa afkoges, ses fra, og der vaskes 3 Gange daglig med Bædsten i lunken Tilstand. Et Betændelsen haardnakket, bruges Merkurialsalve (men ægte anstøffet gennem en Dyrlæge). Salven maa kun paasmøres paa de Steder af Yveret, der ikke vender mod Laarene, da huden der i saa Fald affolbes.

25) Yveret bør udmales godt 5 Gange daglig og holdes koldt ved Indgudningen med Fedt eller „Fordelende Salve“.

15. Smørelse mod brændt Skade, sprukne Patter o. detsl.

26) Vinolie og Kalkvand, lige meget af hvert, sammenrystes i en Kasse.

16. Mod Blaamælk hos Kver.

27. Hvis man tror, det er en enest Ko, hvorfra den blaa Mælk kommer, kan man forjoge at modvirke det ved at give den en Spiseskefuld Salt og en Haandfuld Vulfkeblade paa Foderet Morges og Aften. Blaa Mælk kan meddele sin Farve til hvid, naar den blandes dermed, og Fejlen maa derfor navnlig modarbejdes ved streng Rentlighed med Potter og Mælkekar.

Fortegnelse over Markhederne i Aaret 1908.

Afskriver: H. Heise. Kv. Kvæg. Kr. Kram.
De indklarede Tal angiver, hoormange Dage Markedet holdes.

Slesvig.

- Alabenraa**, 3., 17. Marts Kv. S., 28. Apr. Kv. S., 12. Maj Kv. S., 16. Juli (2) Kr., 21. Juli, 6., 20. Okt. Kv. S., 22. Okt. (2) Kr., 27. Okt., 16. Dec. Kv. S.
- Arnum**, 1. Maj, 2. Okt. Kv. S. Træv.
- Arnæs**, 24. Juni (2) Kr.
- Augustenborg** (findes ikke i den officielle Fortegnelse for 1908).
- Boldersted**, 29. April, 7. Okt. Kr. Kv. S.
- Bredsted**, 4. Marts (3) Kr., 18., 24. April, 1. 8. Maj Kv. S., 18. Juni (2) Kr., 19. Septbr. Kv. S., 2., 9., 16., 23., 30. Oktbr., 6., 13., 20., 27. Novbr. Kv. S., 3. Decbr. (2) Kr.
- Broager**, 26. Maj, 3. Novbr. (2) Kr. (1) Kv. S.
- Bromølle**, 12. Juni Kv. S.
- Dhuneved** paa Als, 5. Juni, Kv. S.
- Egebæk**, 4. Maj, 5. Okt. Kv. S.
- Egersforde**, 2. Marts (2) Kr., (1) Kv. S., 29. April Kv. S., 22. Juni (3) Kr., (1) Kv. S., 30. Sept. (2) Kr., (1) Kv. S.
- Fjælde**, 21. April, 14. Septbr. Kr. Kv. S.
- Fleusborg**, 3. Febr., 2. Marts Kv. S., 29. Marts (4) Kr., 3., 10. April Kv. S., 14. April (2), Kv. S., 24. April, 1., 8., 15., 22. og 29. Maj, 14. Juli, 11. Sept. Kv. S., 11. Okt. (4) Kr., 22. Okt. (2) 29. Okt., 5., 12. Nov. Kv. S.
- Frederikshad**, 29. Maj Kr., 23. Juli (2) Kr. (1) Kv. S., 11. Sept. Kr., 6. Okt. Kr. Kv. S., 8. Okt. S.
- Garding**, 20. Febr. (3) Kr., 10. Marts Kv. S., 11. Juni (3) Kr., 15. Sept., 20., 27. Okt., 3., 10. Nov. Kv. S.
- Gesting**, 21. April, 3. Oktbr. Kv.
- Gransten**, 7. Maj, 1. Okt. Kv. S.
- Gram**, 13. Maj, 21. Okt. Kv. S. Træv.
- Haderlev**, 8. Jan., 2., 9., 16., 23., 30. Marts, 6., 21. April Kv. S., 26. April (3) Kr., 27. April, 4., 11., 18., 25. Maj, 1., 9., 15., 22. Juni Kv. S., 19. Juli (2) Kr. Høst, 21. Septbr. Kv. S., 27. Septbr. (3) Kr., 28. Septbr., 5., 12., 19., 26. Okt., 2., 9., 16. Novbr. Kv. S.
- Hauved**, 1. Maj, 29. Septbr. Kr. Kv. S.
- Hellevad**, 6. Maj, 14. Okt. Kv. S.
- Hueby**, 21. April, 21. Sept. Kv. S.
- Husum**, hver Torsdag fra Nytaar til St. Hansdag (hvis Festsdag, Onsdag forud) Kv. S., hver Onsdag fra St. Hansdag til Mikkelid. Kv. S., hver Onsdag og Torsdag fra Mikkelid. til 3. Decbr. (dog Tirsd. d. 17. Novbr. i Stedet for Onsd. d. 19. Novbr., pr. Bededag) Kv. S., hver Torsdag fra 10. Decbr. til Aarets Slutning Kv. S., hver Tirsdag fra 23. Juni til 1. Decbr. (dog Mandag den 16. Nov. i Stedet for Tirsdag d. 17. Novbr.) Jaar, 6. Januar, 6. April Kv. S., 18. Juni (4) Kr. Uds, 29. Juni S. Kv., 24. Sept. (4) Kr. (1) Kv. S.
- Højer**, 7. Maj, 15., 22. Okt. Kv. S. Træv.
- Jels**, 29. April, 20. Okt. Kv. S. Nebil. Træv. Husflidsv.
- Happel**, 20. Marts Kv. S., 6. Maj, 21. Okt. (2) Kr.
- Karby**, 10. April, 9. Okt. Kv. S.
- Kertum**, 5. Maj, 20. Okt. Kv. S. Raadbrugsprodukter.
- Kliplev**, 7. April, 9. Sept. Kv. S.
- Kristiansfelt**, 25. April, 2. Maj, 10., 17. Okt. Kv. S.
- Krop**, 22. Okt. Kv. S.
- Langhorn**, 25. April Kr. Kv. S., 18. Aug. (2) Kr., 19. Aug. Kv. S.
- Lufteborg**, 30. Juni, 26. Sept. Kr. Kv. S.
- Nør**, 3., 10., 17., 24., 31. Marts, 7., 14., 21., 28. April, 5., 12., 19. Maj Kv. S., 25. Maj (2) Kr. Kv. S., 2., 9., 16., 23., 30. Juni, 7., 14., 21. Juli, 24. Aug., 7., 14., 21., 28., Septbr. Kv. S., 5. Okt. (2) Kr., (1) Kv. S., 12., 20., 26. Oktbr., 3., 9., 16., 23., 30. Novbr. Kv. S.
- Loqunkloster**, 17., 31. Marts Kv. S., 29. Apr. (3) Kr., 30. April, 2. Maj, 16. Juni, 18. Juli Kv. S., 17. Aug. (2) Kr., 18. Aug., 3. Okt. Kv. S.
- Niblum**, 2. Maj Kv. S.
- Nibul**, 27. April, 4. Maj Kv. S., 18. Juni (2) Kr., (1) Kv. S., 12., 19. Oktober, 2. November Kv. S.

Nordborg, 14. Febr. kv. S., 4. Maj (2) Kr., 5. Maj kv. S., 22. Septbr. (2) Kr., 4. Nov. kv. S.
Oldensvort, 14. Juli, 11. Aug., 8. Sept., 13. Okt. kv. S.
Nabsted, 29. April, 7. Okt. kv. S.
Nobding, 23. April, 18. Sept. kv. S.
Natrup, 27. April kv. S., 4. Maj Mag.-kv., 15. Sept. kv. S.
Stobby (Als), 7., 21. Januar, 4., 18. Febr., 3., 17. Marts, 7., 21. April, 5., 19. Maj, 2., 16. Juni, 7., 21. Juli, 4., 18. Aug., 1., 15. Sept. Grijemarsked, 24. Sept. kv. S., 6., 20. Okt., 3., 17. Novbr., 1., 13. Decbr. Grijemarsked.
Stovlund, 29. April, 17. Sept. kv. S.
Starbæk, 29. April, 14. Okt. kv. S. Træs.
Stedvig, 9. Jan. kv. S., 29. Febr. (5) Kr., 18. Marts, 7., 21., 28. April, 5., 12. Maj kv. S., 1. Sept. (8) Kr., 7. Sept. (2) kv. S., 23., 30. Okt., 6. Nov. kv. S.
Stenbjerg, 6. April, 12. Okt. kv. S.
Svansted, 18. Sept. Kr. kv. S.
Sonderborg, 19. Marts kv. S., 9. April Kr. kv. S., 22. Maj kv. S., 15. Juli Kr., 11. Aug., 8. Sept. kv. S., 30. Sept. Kr., 21. Okt. kv. S.
Sonderbrarup, 30. April kv. S., 27. Juli (3) Kr. (2) kv. S., 14. Okt. kv. S.
Sonderstapel, 22. April, 9. Okt. Kr. kv. S.
Tinglev, 6. Maj, 25. Aug. kv. S.
Toflund, 28. April, 30. Sept. kv. S. Træs, Nebel- og Husflidsb.
Trejs, 29. April kv. S.
Tønder, 10., 31. Jan. og hver Fjredag fra 6. Marts til 29. Maj (unblagen 17. April, Fængsredag) samt fra 3. Juli til 11. Decbr. kv. S., 10. Juni (4) Mib, 11. Juni (2) Kr., 7. Aug., 4. og 18. Sept. Hoved-kv. og Hm., 24. Sept. (2) Kr., 29. Sept. (3) Humle.
Tønning, 31. Maj (2) Kr., 1., 8., 15., 22., 29. Juli, 5., 12., 19., Aug. kv. S., 21. Aug. Kr. kv. S., 26. Aug., 2., 9. Sept. kv. S., 10. Sept. Kvistkv. S., 16., 23., 30. Sept., 7., 12., 14., 19., 21. Okt. kv. S., 25. Okt. (2) Kr., 26., 28. Okt., 2., 4., 11. Nov. kv. S.
Illerup, 2. April, 27. Okt. kv. S.
Vyh paa Jæt, 2. Maj (4), 17. Okt. (4) Kr. (1) kv. S.
Difterlogum 1. Maj, 9. Okt. kv. S.

Solsten og Lauenborg.

Altona, 6. April (3), 22. Juni (3), 14. Sept. (3), 7. Decbr. (3) Kr.
Barmstedt, 6. April, 17. Juni, 17. Aug., 30. Okt. Kr. kv. S.
Branstedt, 27. April (2) Kr. kv., 26. Okt. Kr. kv. S.
Glücksborn, 28. April Kr. kv., 22. Juni Kr., 30. Sept. Kr. kv. S., 2. Nov. Kr. kv.
Glücksstadt, 17. Maj (3) Kr., 19. Juli (3) Kr., 18. Okt. (3) Kr.
Hademarschen, 2. Maj kv. S., 20. Okt. (2) Kr. kv. S.
Helde, 24. Marts Kr. S., 29. April, 6. Maj kv., 8. Juli Kr. S., 24. Septbr. kv., 29. Dec. S.
Hennstedt, 24. April, 16. Sept., 7. Dec. Kr. kv. S.
Hohenstedt, 10. April Kr. kv. S., 27. Aug. S., 15. Okt. Kr. kv. S.
Horfst, 22. April, 16. Okt. Kr. kv. S.
Inchoe, 19. Marts S., 29. Marts (3) Kr., 24. April kv., 1. Sept. S., 7. Sept. kv., 13. Sept. (3) Kr., 28. Okt. Kr.
Kellinghusen, 6. Maj Kr. kv. S., 24. Juni S., 1. August S., 10. August Kr., 13. Oktbr. kv. S.
Kleß, 8. Marts (4) Kr., 9. Marts S., 24. April kv., 5. Juli (4) Kr., 6. Juli S., 11. Okt. (4) Kr., 12. Okt. S. Kvægmarksked paa Byens Kvægtorv a) for Kvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1, b) for Evin og Ungkvæg hver Mandag og Torsdag fra Kl. 8—1 og 3—7 og hver Udsdag fra Kl. 3—7 Uetern. Naar en af disse Dage falder paa en almindelig Fjredag, afholdes Kvægmarkskedet paa den derpaa følgende Søndag til samme Tid.
Krempe, 26. April (2) Kr., 11. Okt. (2) Kr.
Lauenburg, 31. Jan., 23. Febr., 27. Marts Evin, 22. April Kr. kv. S., 24. April, 29. Maj, 26. Juni, 31. Juli, 28. Aug., 25. Sept. Evin, 8. Okt. Kr. kv. S., 30. Okt., 27. Nov., 28. Dec. Evin.
Lunden, 21. April, 7. Okt. Kr. kv. S.
Lütjenburg, 24. Marts Kr. kv. S., 23. April kv., 20. Juli Kr. S., 5. Nov. Kr. kv.
Marnie, 27. April (2) Kr. (1) kv., 29. April, 6., 13. Maj kv., 9. Okt. (2) Kr. (1) kv., 14., 21., 28. Okt., 4., 11. Nov. kv., 28. Dec. S.

Melbørd, 30. Marts (2) Kr. (1) S. 3., 10., 18., 24. April, 1., 8., 15., 22., 29. Maj Kv., 21. Sept. (2) Kr. (1) S., 2., 9., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Nov. Kv.

Mollu, 8., 22. Jan., 12., 26. Februar, 11., 25. Marts, 8., 22. April Evin, 29. April Kv., 13., 27. Maj, 10. Juni Evin, 17. Juni Kr. Kv., 24. Juni, 8., 22. Juli, 12., 26. Aug. 9., 23. Septbr., 14. Oktbr. Evin, 21. Oktbr. Kv., 28. Oktbr. Evin, 10. Novbr. (3) Kr., 11., 25. Novbr., 9., 23. Decbr. Evin.

Neuenbrook, 29. Juli S.

Neumünster, 30. April (2) Kr. (1) Kv. S., 20. Aug. (2) Kr. (1) Kv. S., 20. Okt. (2) Kr. (1) S. Stube.

Neustadt, 27. Febr. (2), Kr., 15. Juni Kr., 2. Nov. (3) Kr.

Nortorf, 22. April, 11. Nov. Kr. Kv. S.

Oldenburg, 24. Febr. Kr. S. Klosterstr., 24. April Kv., 13. Juli Kr. S., 26. Okt. Kr., 6. Nov. Kv.

Oldesloe, 10. April, 19. Juni, 25. Sept. Kr. Kv. S.

Pinneberg, 7. April, 21. Okt. Kr.

Plon, 16. Marts, 22. Juni, 7. Sept. Kr. S., 9. Nov. Kr. Kv. S.

Breck, 24. Febr. Kr. Kv. S., 30. Marts Kv. S., 2. Juni Kr. Kv. S., 19. Okt. Kv. S.

Platzeburg, 30. Januar, 27. Februar, 26. Marts Evin, 1. April Kr. Kv. S., 30. April, 27. Maj, 25. Juni Evin, 8. Juli Kr. Kv. S., 30. Juli; 27. Aug., 24. Sept. Evin, 28. Oktbr. Kr. Kv. S., 29. Oktbr., 26. Novbr., 31. Decbr. Evin.

Plensborg, 10. Jan. S., 15. Marts (3) Kr., 17. Marts, 28. April Kv. S., 23. Juni (3) Kr., 30. Juni Kv. S., 27. Sept. (3) Kr., 29. Sept., 27. Okt. Kv. S.

Segeberg, 13. Febr. S., 3. Maj (2), 21. Aug. (2), 1. Nov. (2) Kr. Kv. S.

St. Michaelisdamm, 5., 12. Maj Kv., 19. Maj Kr. Kv. Trav., 15., 22., 29. Okt. Kv.

Teerßen, 22. April Kr. Kv. S., 12. Juni, 27. Juli Kr., 20. Okt. Kr. Kv.

Wandebese, 2., 9., 16., 23., 30. Jan., 6., 13., 20., 27. Febr., 5., 12., 19., 26. Marts, 2., 9., 15., 23. April Kv. S., 27. April Kr. Kv. S., 30. April, 7., 14., 21., 27. Maj, 4., 11. Juni Kv. S., 15. Juni Kr. Kv. S., 18., 25. Juni, 2., 9., 16., 23., 30. Juli, 6., 13., 20., 27. Aug. Kv. S., 31. Aug. Kr. Kv. S., 3., 10., 17., 24. Sept., 1., 8. Okt. Kv. S., 12. Okt. Kr. Kv. S., 15., 22., 29. Okt., 5., 12., 19., 26. Nov., 3., 10., 17., 24. og 31. Dec. Kv. S.

Wedel, 18. Febr. Kr., 21. April Kr. Kv., 26. Okt. Kr. Stube, Spør.

Wesfelsen, 28. April, 1. Okt. Kr. Kv. S.

Wülster, 4. Jan. S., 25. Apr. Kv. S., 30. Juli S., 2. Aug. (4) Kr., 2. Sept. Nulldyr, 14., 21. Okt. Kv.

Hamborg.

17. Januar (2) S., 14. Febr. (2) S., 13. Marts (2) S., 3. April (2) S., 1. Maj (2) S., 5. Juni Kr. Kv. (saakaldt Vammemarkt.), 28. Aug. (2) S., 25. Sept. (2) S., 30. Okt. (2) S., 6. Dec. (26) Kr. (Dom).

Fedseværnsmarked :

1. For Hornbøg og Haar høer Torsdag.
2. For Kølbe høer Tirsdag.
3. For Evin høer Søgnebøg undtagen Mandag.

Markeder i Danmark.

Allingaaerbo, 28. Febr., 10. April, 8. Maj, 24. Juli, 8. Septbr. og 16. Okt. S. og Kv.

Alstirup, 14. Jan., 16. Marts, 22. April, 17. September og 24. November S. og Kr.

Alshøerbo, 9. April, 21. Maj, 17. Sept. og 16. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Alsborg, Torsdag høer Onsd. og Førd. Hver Tirsdag Marked med lev. Kreat. (Hornfrøg, Haar og Evin), 7. Febr. og 24. Marts Heste; 22. Sept., 21. Okt. og 9. Decbr. Heste og Kreaturer.

Alsbæk, 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Arhus, Torsdag, hver Onsdag og Førdag, den sidste Dag med levende Kreaturer. 3., 4. og 1 Indtraffenbe Tilfælde tillige 5. Onsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer (Slagtefæaa), 9. Januar, 24. Februar, 2., 9., 23. og 30. Marts og 6. April Heste; 21. April, 11. Maj, 6. Juli, 20. Okt. og 14. Dec. Heste og Kv.

Arås, 11. Febr., 13. April, 26. Maj, 10. Sept., 2. Okt. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.

Arup, 14. Febr., 7. April, 13. Maj, 15. Sept. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Arås, 5. Maj og 25. September Heste og Kreaturer.

Arnsager, 9. Maj og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Bjerringbro, første Torsdag i høer Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

- Bogensø**, Torvedag hver Torsd., første Torsd. i hver Maaaned med lev. Kreat. 25. Febr. Heite, 19. og 31. Marts og 12. Maj Heite og Kreaturer, 2. Jull Heite, 29. Septemder, 10. Nov. og 15. Dec. F. og Kreat.
- Brande**, 31. Jull og 25. Septbr. Heite og Kreaturer.
- Bælle**, 13. Sept. Heite og Kreaturer.
- Øbelstoft**, 18. Febr., 25. Marts, 25. Juni og 24. Sept. Heite og Kreaturer.
- Øgeflær**, 16. Sept. Heite og Kreat.
- Østbjerg**, Torvedag hver Førdag. Hver Førdag hele Aaret Marked med Kreaturer (naar Skilgd. eller Grundlooss., Sgauebagzen forud). 31. Jan., 1. Maj og 25. Sept. F. og Kr. 6. Maj, 10. Jull, 9. Oktbr. og 20. Novbr. Heite og Kreaturer.
- Fanborg**, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Førdag; anden Tirsdag i hver Maaaned, undtagen Juni, Jull og Avg. med levende Kreaturer. 23. Febr. Heite; 17. Marts og 4. April Heite og Kreat.; 20. Juni Heite; 6. Oktb. og 7. Nov. Heite og Kreat.
- Fjerritslev**, 8. April, 23. Jull og 8. Oktober Heite og Kreaturer.
- Flaenkjeld**, 14. April, 14. Sept. og 6. Nov. Heite og Kreaturer.
- Foldingbro**, 23. April, 20. Maj og 22. Okt. Heite og Kreaturer.
- Fredericia**, Torvedag hver Mandag og Torsdag, 14. Jan. Heite; 21. Marts, 11. April, 6. Maj, 10. Jull, 9. Oktbr. og 20. Novbr. Heite og Kreaturer.
- Fredrikshaavn**, Torvedag hver Onsdag og Førdag, fra Oktober til Jul hver Førdag med lev. Kreaturer. 10. Febr., 22. April, 29. Sept. og 15. Okt. Heite og Kreaturer.
- Givc**, 23. Marts, 1. Maj, 9. Juni, 11. September, 29. Oktbr. og 23. Nov. Heite og Kreat.
- Gruun**, Torved. hv. Førd. 14. Febr., 25. Marts, 2. Jull, 2. Oktb. og 10. Nov. F. og Kr.
- Grundsted**, 24. Juni og 10. Sept. Heite og Kreaturer.
- Hadsen**, 3. og 24. April, 7. Sept. og 15. Oktbr. Heite og Kreaturer.
- Hadsund**, 8. April, 11. Maj, 9. Sept. og 7. Okt. Heite og Kreaturer.
- Hals**, 28. Sept. Heite og Kreaturer.
- Hammel**, 30. Jan., 1. og 22. Maj, 31. Jull, 23. Okt. og 7. Decbr. Heite og Kreat.
- Havndal**, 31. April, 29. Jull, 2. Okt. og 26. Nov. Heite og Kreaturer.
- Heening**, 28. Febr., 21. Marts, 14. April, 16. Maj, 26. Juni, 4. og 5. Sept., 10. Oktb. og 9. Decbr. Heite og Kreaturer.
- Hesfelager**, 24. April og 24. Okt. Heite og Kreat.
- Hjallerup**, 23. Jan., 27. Febr., 26. Marts, 23. April, 1., 2. og 25. Juni, 24. Sept., 22. Okt., 26. Nov. og 24. Decbr. Heite og Kreat.
- Hobro**, Torvedag hver Førdag. 17. Jan., 14. Febr., 13. Marts, 23. April, 18. Maj, 12. Juni, 1. Jull, 14. Avg., 24. og 25. Sept., 23. Okt., 13. Novb. og 11. Dec. Heite og Kr.
- Holsted**, 15. Jan., 13. April, 31. Aug. og 18. Nov. Heite og Kreaturer.
- Holstebro**, Torvedag hver Tirsdag og Førdag, fra anden Tirsdag fra anden Tirsdag eller Oktobermarkedet indtil Jul med Kr. 3. Jan. F. og Kreat.; 24. Febr. F.; 12. Marts 25. April, 9. Maj, 11. Juni, 29. Jull, 14. Sept., 8. Oktb. og 21. Nov. Heite og Kreat.
- Horsens**, Torvedag hver Torsdag (i fasten dog Onsdag) og hver Førdag; første og treble Førdag i hver Maaaned samt hver Førdag i Oktbr., Novbr. og Decbr. Indtil Jul med lev. Kreat. 11. Januar, 26. Februar, 4., 11. og 25. Marts, 1. og 8. April Heite; 22. April, 4. Maj, 12. og 13. Juni, 2. og 23. Oktbr. Heite og Kreaturer.
- Hurup**, 14. Jan. Heite og Kreat.; 3. Juni Heite; 7. Septbr. Heite og Kreat.
- Hvalsund**, 13. Maj og 10. Okt. Heite og Kreaturer.
- Helsingø**, 14. Maj og 29. Septbr. Heite og Kreaturer.
- Hjellerup**, 8. April, 11. Maj, 30. September og 22. Oktober Heite og Kreaturer.
- Hjerteminde**, Torvedag hver Tirsdag og Førdag, hver Førdag med levende Kreaturer. 13. Marts Heite, 25. Marts, 6. Juni, 17. Okt. og 25. Nov. Heite og Kreaturer.
- Hviding**, Torvedag hver Tirsdag og Førdag. Hver Tirsdag Marked med Kreat. 9. Jan., 25. Februar, 6., 13. og 27. Marts, 3. og 10. April Heite; 30. April, 9. Maj, 22. Jull, 19. Septbr. og 16. Oktbr. Heite og Kreat.
- Hvind**, 8. Januar, 12. Februar, 11. Marts, 13. Maj, 10. Juni, 8. Jull, 9. September, 11. November og 9. December Heite og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Førdag. 22. Febr. Heite; 21. April, 10. Juni, 31. Avg., 6. Oktbr. og 20. Novbr. Heite og Kreaturer.
- Læso**, 11. April og 12. Sept. Heite og Kreaturer.
- Løgstor**, Torvedag hver Førdag, sidste Tirsd. i hver Maaaned Torvedag med lev. Kreat. 7. April, 22. Jull, 19. Sept., 19. Okt. og 24. Nov. Heite og Kreaturer.
- Løkken**, 15. April og 9. Okt. Heite og Kreaturer.
- Løkkensvej Kro**, 24. Sept. Heite og Kreaturer.
- Mallinger**, Torvedag første og treble Førdag i hver Maaaned med Kreaturer. 21. Marts, 14. Jull, 8. Okt. og 11. Nov. Heite og Kreaturer.
- Maribo**, Torvedag hver Onsdag og Førdag. 27. Febr., 24. Marts, 7. April, 13. Juni og 13. Sept. Avg. Heite.
- Marstal**, Torvedag hver Tirsdag og Førdag. 29. Maj og 2. Oktbr. Heite og Kreat.

- Middeelfart**, Torøed. hver Tirsd. og Fred., første Tirsd. i hver Maaned med lev. Kreaturer. 26. Febr., 20. Marts, 11. og 21. Apr., 7. Juli, 24. Sept. og 5. Nov. S. og Kr.
- Nørre**, 22. Maj og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
- Raffov**, Torøedag hver Torøed; hver Tirsdag Torøed. m. levende Kreaturer. 6. og 10. Marts, 2. April. 6. og 27. Oktober og 10. Novbr. Heste, Kvæg, Svin, Gæs og andet Hjertra samt Gødder.
- Ribe**, Torøedag hver Mandag og Fred., anden og tredje Mandag i hver Maaned med levende Kreaturer. 6. Marts, 29. April, 14. Sept., 7. Okt. og 11. Nov. S. og Kreat.
- Ryborg**, Torøedag hver Onsdag og Fredag; første, tredje og i indtraffende Udsæde til lige femte Fredag i hver Maaned fra 1. Okt. til 1. Maj m. lev. Kr. 18. Marts og 3. April Heste og Kreaturer; 1. Juli Heste; 16. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreat.
- Ryfobing (Mors)**, Torøed. hver Tord. hver anden Tordag mellem Miffelds. og Jul med levende Kreaturer. 3. Januar og 17. Febr. Heste og Kreaturer; 17. Marts Heste; 27. April Heste og Kreat.; 6. Juni Heste; 25. Juli, 26. Sept. og 16. Okt. Heste og Kreat.
- Ryfobing (Fjalster)**, Torøedag hver Onsd. og Tord. 26. Feb. Heste; 27. April, 20. Juli, 6. Okt. og 11. Nov. Heste og Kvæg.
- Ry Løsten**, første Onsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer (i Eledet for 1. bog 3. Jan.)
- Nørre Snudby**, Torøedag hver Onsdag og Tordag; hver Tirsdag fra Okt. til Fastelavn Torøedag med Kreat. 12. Febr., 23. Marts, 25. April, 9. og 20. Okt. Heste og Kreat.
- Nørre Nebel**, 24. April og 16. Sept. Heste og Kreaturer.
- Ødber**, 5. Marts, 9. og 30. April, 30. Juli, 14. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreat.
- Ødense**, Torøedag hver Mandag, Onsdag og Tordag. Hver Mandag Marked med Kreaturer (eller, hvis Felligdag, den paasigende Onsdag). 20. Januar, 2. og 23. Marts, 27. April, 18. Maj, 15. Juni, 13. Juli (Et Knud), 17. August, 14. Sept., 12. Oktbr., 16. Nov. og 21. Decbr. Heste.
- Randers**, Torøedag hver Onsdag og Tordag, sidste Dag med Kreaturer. 7. og 9. Jan., 21. og 22. Febr., 7., 14. og 25. Marts og 4. April Heste; 9. Maj Heste og Kreaturer; 22. og 23. Juni Uld; 3. og 4. Juli Heste; 11. og 12. Sept. og 3. Okt. Heste og Kreaturer; 31. Okt. Heste, Kreaturer og Uld; 14. Nov. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torøedag hver Tordag. 27. Febr., 21. Marts, 21. og 23. April, 5., 12. og 19. Maj, 15. Juni, 4. Aug. og 5. Sept. Heste og Kreaturer; 1. Okt. Jøl; 6., 13., 21. og 27. Okt., 3. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringe**, 10. April, 30. Maj og 12. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ryngobing**, Torøedag fra Paaske til Miffeldsag Tordag, ellers Onsdag. 25. Febr. Heste; 30. April, 12. Juni, 30. Juli, 1. Sept. og 12. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Rudobing**, Torøed. hver Tirsd. og Tord. 9. April, 19. Juni og 14. Nov. Heste og Kreat.
- Ry Jernbanestation**, 19. Maj og 21. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Salten**, 7. Juli Heste og Kreaturer.
- Saksobing**, Torøedag hver Tordag, 17. og 31. Marts Heste og Kvæg; 8. Juli og 1. Okt. Kreaturer, 7. Nov. Heste og Kvæg.
- Silkeborg**, Torøed. hver Tord. 29. Febr., 24. Marts, 10. April, 12. Maj, 10. Juni, 8. Juli, 1. og 26. Oktbr., 26. Novbr. og 18. Decbr. Heste og Kreaturer.
- Sindal**, 4. Maj, 25. Sept. og 24. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skals**, 24. April og 26. September Heste og Kreaturer.
- Slandersborg**, Torøedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Jansen og fra 1. Novbr. til Jul med levende Kreat., 10. Jan., 25. Febr., 3., 10., 21. og 31. Marts og 7. April Heste; 20. Maj, 11. Juni, 9. Juli, 15. Sept. og 27. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Sjern**, 22. Febr. Heste og Kreaturer; 27. Marts og 1. Aug. Heste.
- Slibe**, Torøedag hver Tirsdag og Fred. 4. Jan., 18. Febr., 18. Marts, 14. April og 14. Maj S. og Kr.; 9. Juni Heste; 27. Juli, 12. Sept., 5. Okt. og 19. Nov. S. og Kr.
- Sforping**, 16. Jan., 13. Februar, 12. Marts, 15. April, 14. Maj, 11. og 30. Juni, 23. Sept., 22. Okt., 12. Nov. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.
- Svendborg**, Torøed. hver Onsd. og Tord., hver Onsd. med lev. Kreat. 9. Jan. og 11. Marts Heste; 25. Marts, 8. April, 20. Maj, 17. Juli, 14. Oktbr., 8. og 26. Nov. S. og Kr.
- Sonder Omme**, 29. April og 26. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Souer Jernbanestation**, 4. Maj, 16. Septbr. og 13. Oktbr. Heste og Kreaturer.
- Thisted**, Torøed. hver Onsd. og Tord. 2. Jan. Heste og Kreat.; 16. Febr. og 16. Marts Heste; 15. April og 11. Maj Heste og Kreaturer; 4. Juni Heste og Uld; 30. Juni, 9. Sept. og 2. Okt. Heste og Kr.; 14. Oktober Heste, Kreaturer og Uld (Store Onsdag).
- Trustrup**, 8. April, 12. August og 14. Oktober Heste og Kreaturer.
- Vamdrup**, 7. Maj og 24. Sept. Heste og Kreaturer.
- Varde**, Torøed. hver Tord. 20. Febr., 20. og 31. Marts, 27. April, 11. Maj, 13. Juni, 3. August, 17. Sept., 14. Okt. og 25. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vejen**, 29. April, 26. Juni og 10. Sept. Heste og Kreaturer.

Veile, Torvedag hver Udsdag og Vordag, hver Udsdag fra 1. Novbr. indtil Jul samt anden Udsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 13. Januar, 27. Februar, 5., 12. og 25. Marts, 2. og 9. April Heite; 21. April, 5. Maj, 15. Juni, 3. og 30. Okt. 5. og 17.

Veiter Brønderlev, 13. Jan., 10. Febr., 9. Marts, 11. April, 11. Maj, 6. Juni, 13. Juli, 10. Aug., 7. Sept., 12. Okt., 9. Nov. og 14. Dec. Heite og Kreat.

Viborg, Torvedag hver Udsdag og Vordag, iibne Vordag i hver Maaned og fra Midselsdag til Jul hver Vordag med leve ibe Kreaturer. 6. Januar Heite; 19. Februar, 19. Marts, 11. April, 2. og 30. Maj, 27. Juni (Snavstingsmarked), 23. Juli, 25. og 29. Septbr. (Løjtemarked), 24. Oktbr., 29. Novbr. og 19. Decbr. Heite og Kreat.

Vinderup, 6. Maj og 7. Okt. Heite og Kreaturer.

Vorbæse, 11. April og 5. Aug. Heite og Kreaturer.

Vrøskobing, Torved. hver Udsd. og Vord.; anden Tirsd. i hver Maaned Terred. med lev. Kreat. 27. Marts, 21. Juli og 8. Okt. Heite og Kreaturer.

Vlгод, 25. April og 23. Okt. Heite og Kreaturer.

Torvedage. Man dag: Haberlev, Tønning, Fredericia. Tirsdag: Rabenraa, Suisum, Kolding, Gåbjærg. Udsdag: Vejle, Aarhus, Randers, Viborg, Aalborg. Vordag: Suisum, Fredericia, Varde. Fre dag: Alesborg, Frederikstad, Sønder, Præsteb, Kolding. Vordag: Rabenraa, Egernjorde, Aensborg, Elessvig, Suisum, Vejle, Aarhus, Randers, Viborg, Aalborg, Gåbjærg.

Om Ukrudtets Udryddelse i Have og Mark.

Af P. Jensen, Tombof.

Derjom det skal se godt ud i Have og Mark, maa der i Haven saa vel som i Marken intet Ukrudt taales. En Have, der er fuld af Ukrudt, selv om den er nok saa godt anlagt og fuld af smukke Blomster, kan dog ikke tage sig godt ud, og en Roe- eller Kornmark, der er fuld af Ukrudt, vil heller ikke være noget smukt Syn, og her er det værste: Udbyttet kan derved formindskes meget betydeligt. En godt behandlet Roemark kan jo næsten erstatte Brakken, medens en Roemark fuld af Tidjel og Følsod ogjaa vil bringe Tidjel og Følsod i alle efterfølgende Afgrøder. Ukrudtet inddeles i to Slags, enten er det Frø- eller Rodufrudt. Om Frøufrudtet gælder det i Haven aldrig at taale, at det bærer Frø. Lader vi det bære Frø, som vi saa tidt ser i Kartofler eller Raal, saa kaster det en Mængde Frø, som af Vinden spredes alle vegne, og da det meste deraf tillige er olieholdigt, saa vil det ikke raadne i Jorden men hvert Aar spire i stedse større Mængde. Sørger vi derimod for, at aldrig noget Ukrudt bærer Frø, saa vil alt efterhaanden forsvinde. Det er ikke nok, at vi i Foraaret renser Haven for Ukrudt, det maa gentages hver Uge hele Sommeren, ogjaa paa Efteraaret. Tidt ser vi Græsplæner overjædet med Lovetand eller Tusindfryd (Bellis), men

skal en Blæne være jnnt, maa den luges, jaa ofte der viser sig en gul eller hvid Blomst i Græsjet. Er det ikke muligt paa Grund af, at alt er Blomster, maa den om Efteraaret omgraves og fornyes i Foraaret. At Blomsterbede og Gange maa holdes rene i hver Uge, er jo dog en Selvsølge. Med Froukrudtet i Marken er det lidt anderledes, der kan vi ikke altid luge og forhindre, at det kaster Frø som Algerkaal; men hvor der er fuldt deraf, maa Marken i Foraaret ikke bejaas straks, eiter at den er harvet, men give Tid, til en Mængde Ukrudt er spiret, som jaa odelægges ved en overlig Harvning, inden der jaa. Korn og Roer paa slad Jord jaa ikke for tyndt, men der gives dem straks en Harvning med Ukrudts-harven, inden Ukrudtet har skiftet Blade. Kommer alligevel noget Ukrudt frem i Sæden, maa Marken straks eiter Høsten harves eller skræplojes, jaa at alt det affaldne Frø kan spire, inden der plojes dybt. Med Rodukrudtet i Have er det noget andet, det formerer sig mest ved sine Udlobere, som Senegræs eller Hækkaal osv., det maa helst ved Gravingen luges af og aldrig taales i nogen Have, ikke en Gang i en Græsplæne. I Marken er Rodukrudtet det værste. I en Roe- eller Brakmark maa der, jaa jnart der viser sig Blade af Tidjel eller Følfod, straks plojes eller i Roer køres mellem Raderne. Saa jnart en Plante kommer med Blade, aander den og forstjætter jaa Livet med sine Udlobere under Jorden; kun naar vi Gang eiter Gang forhindrer den i at aande, er Døden den vis. Derimod er Frø af Tidjel eller Følfod mindre farligt. Følfoden spirer kun paa fugtige Steder, ved Mergelgrave eller paa Jærnbane-skræninger; paa Marken bliver de jaa Planter, der spirer, kun meget jmaa det første Aar og odelægges let ved Efteraars-plojningen. Tidjelen formerer sig sjældent af Frø, det meste deraf fortæres af Fugle. Kun den store Høtidjel formerer sig let ved Frø, men da den kun er Aarvig, er den mindre farlig. Hvad enten det nu er i Mark eller Have, lad aldrig noget Froukrudt bære Frø og lad aldrig noget Rodukrudt faa Blade, jaa vil Haven se godt ud og Marken bære større Afgrøder.

Porto-Takster.

Et frankeret Brev indt. 20 Gr. 10 P., til Danmark hver 15 Gr. 20 P.

— ufrankeret Brev — 20 P., til — 40 P.

— dobbelt Brev fra 20—250 Gr.: frank. 20 P., ufrankeret 30 P.

— frankeret Brev indenfor selve Postdistriktet 5 P.

Korrespondancekort 5 P., til Danmark 10 P.

Frykjer indtil 50 Gr. 3 P., fra 50—100 Gr. 5 P., fra 100—250 Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P., 500—1000 Gr. 30 P.

Frykjer til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver 0 Gr. Kan foriendes indtil 2 Kilogr. og skal frankeres.

Forretningspapirer: (Regnskaber, Fragtbreve, Manuskript, Korrekture osv.) indenfor selve Postdistr. og Raboportdistriktet indtil 250 Gram 5 Pg., 250—500 Gram 10 Pg., 500—1000 Gram 15 Pg. I Tyskland, de tyske Besiddelser og Österrig-Ungarn: 10 Pg., 20 Pg. og 30 Pg. for ovennævnte Bægt. Til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 Pg. for hver 50 Gram, dog mindst 20 Pg. Forretningspapirer skal frankeres.

Vareprover indtil 250 Gr. 10 P. Skal frankeres.

Rekommanderede Breve foruden Porto 20 P.

Postanvisninger indtil 5 M.: 10 P., til 100 M.: 20 P., over 100 200 M.: 30 P., 200—400 M.: 40 P., 400—600 M.: 50 P., 600—800 M.: 60 P.; til Danmark indtil 3½ Kr.: 10 P. for hver 20 M., i det mindste 20 P.

Postopkrævning af Pengesummer: For indtil 800 M. 30 Pg. forud; desuden Porto som for Postanvisninger.

Postefterkrav højst 800 M. Portoen er — Portoen for Breve eller Brevkort + 10 Pg. + Postanvisningsporto for det opkrævede Beløb.

Pakker indtil 5 Kilogr. (10 Pbd.) ved en Distance af 75 Kilom. (10 Mil) 25 P., over 75 Kilom. 50 P.

Vengebreve indtil 75 Kilom. (10 Mil) 20 P., ufrank. 30 P., over 75 Kilom. 40 P., ufrank. 50 P.

Forfæringsgebyr for hver 300 M. eller en Del af 300 M.: 5 P., i det mindste 10 P.

Breve indenfor Verdenspostforeningen: frankerede Breve 20 P. for hver 15 Gr., ufrank. 40 P. for hver 15 Gr.; Korrespondancekort 10 P.; Frykjer, Vareprover 5 P. for hver 50 Gr.

Telegrammer for hele det tyske Rige:

For hvert Ord 5 P., dog mindst 50 P. Til Danmark 10 P. for hvert Ord. Udbetalinger pr. Telegram indtil 400 Mark den sædvanlige Postanvisningsporto og Taksten for et Telegram.

Portotakst for Danmark.

Breve i selve Danmark indtil 50 Kvint 10 Ore, indenbys 5 Ore.

Breve til Tyskland og andre Lande indenfor Verdenspostforeningen 20 Ore for hver 3 Kvint (15 Gram).

Frykjer til Tyskland 5 Ore for hver 10 Kvint.

Vejrpaadomme for 1908.

(Efter den 11aarige Periode.)

J a n u a r. Første Tredjedel temmelig mildt, fra Midten af Maa-
neden stærk Frost, i Slutningen Sne og Blæst.

F e b r u a r. Bliver en rigtig Vintermaanede; men Kulden bliver
dog ikke særlig streng. Af og til falder der Sne.

M a r t s. Vintervejr med korte Afbrydelser indtil henimod Slut-
ningen. Da indtræder stærkt Nebbor.

A p r i l. Bringer kun saa Frostb dage og ikke megen Nattefrost.
Efter Maaanedens Midte følger en Del smukke Foraarsb dage.

M a j. Begynder med kolbt Vejr. Efter en stærk Regn midt
i Maaeneden bliver Luften mildere og varmere. De sidste Dage af Maa-
neden bliver igen kolde med megen Blæst.

J u n i. Første Del bringer behagelig Varme. Indtil Maaanedens
Midte tørt, derefter hyppig Regn med Tordevejr. De sidste Dage
igen Torvejr.

J u l i. Bringer behagelig Sommervarme og et Par meget varme
Dage, som aftoles ved Torben. Der falder ikke sjælden Regn, men
Torvejr er dog fremherskende.

A u g u s t. Gennemgaaende bliver det smukt Vejr hele Maa-
nen. Iær Maaanedens sidste Halvdel bringer mange smukke Sommer-
dage uden Regn.

S e p t e m b e r. I den første Halvdel smukt sommerligt Vejr.
Derefter noget koldere med Regubhger. Henimod Slutningen mange
Dage med Blæst og Regn.

O k t o b e r. Vejret bliver igen bedre indtil Maaanedens Midte.
Derefter bliver det efteraarsagtigt kolbt med Blæst og Regn.

N o v e m b e r. Gennemgaaende bliver det en mild Efteraars-
sommer, navnlig første Halvdel. I sidste Halvdel indtræder der ofte
Nattefrost. Regndage er fremherskende med til Dels stormindt Vejr.

D e c e m b e r. I første Halvdel efteraarsagtigt Vejr med rige-
lig Regn og kun lidt Nattefrost men megen Blæst. Efter Maaanedens
Midte indtræder virkelig Frostvejr, og derefter almindeligt Vintervejr.

—————
Mennesket spaar, men Gud raad'r.

Et Selvmordsforsøg Anno 1742.

(Uddrag af Ballum Birkis Thingprotokol.)
Med Godsinspektør Davidsen, Schackenberg.

Fredagen den 24. August 1742:

Stoemændene vare Niels Mathiesen, Niels Chresten-
jen, Kresten Jørgensen, Anders Jensen, Rasmus Hansen og Tyge
Franken, alle af Westerende, Niels Hansen og Anders Lausten af
Bodsbøl; Dommeren Paul Thomsen og paa nærværende Tied
Skriveren Nicolay Sønnichsen.

For Retten fremkom Deelefogden i Ballum Birk Hinrich
Dethleffen og i følge Hændies Høy Grevl Naades Frue Ende
Grevinde af Schacks Ordre som Administratris af Grevstabet med
2de Ralds-Mænd Niels Mathiesen og Anders Jensen af Wester-
ende, bevieste at hand til i Dag heftil Retten med Lovl. Rald og
varjel hafede ladet Indstevne Birthe Hansdatter forhen
Tienende Jens Mieselsen i Diterende Til Sporsmaal at Svare,
Bidner og Beviisligheder at Anhøre, Samt Tiltale og Dom at
liede, fordi hun etc: Memorial-Varjelen Lyder saaledes:
„Efter Hændies Høy Grevl. Naade Frue Ende Grevinde af Schacks
Ordre, Giver Deelefogden Hinrich Dethleffen den her i Ballum an-
holdene Quindes-Perjohu Birthe Hansdatter med forsvor Lovlig
Rald og Varjel at mode til Ballum Birkis Ting Fredagen den
24. Aug. forstkommende til Spors-Maal at Svare, Bidner og Be-
viisligheder at anhøre samt Tiltale og Dom at liede, fordi bemelte
Quindes-Perjohu Birthe Hansdatter d. 5. July sidstafvigte

først med forgift og siden med en Knief har villet ombringe sig selv, og til den ende sig Halsen og Struben saaledes Opstaaet, at det med stor Vanskelighed og Bekostning igien har været at Curere for hvilket alt Titanten Dom over, Eder andere til Exempel og Eder jelf til Velfortiente Straf, samt til Professens, og Dend paa Eders Guur, Arrest og forflegning anvendte Omkostnings Skadesløes erholdelse agter at erhverve; herom til Tid og Sted som melt er at Møde og Eders Sandheds Vidnisbyrd under Eed og Faldsmaal Straf at Afslægge, Stevnes Jens Michelsen og Hustru Bjertrud Jenssone, Inge Michelsen og hans Dienstpige Birthe Jens Datter, Paul Krestenjen Tienende hos Hans Møller i Østerende, og Erich Laurigen Lund alle af Østerende-Ballum, saasom Titanten herover et Lovskicket Tingsvidene til Sagens videre Forfølgning agter at erhverve i Ballum den 17. Aug. 1742."

De tvende Ralds Mænd bevidnede ved Eed Stevningen med Lovlieg Barjel, for alle derudi ommeldte Perjohner at have forkyndet, hvorefter Deele-Fogden til Spurte Birthe Hansdatter, som ustoctet og ubloctet for Retten af Hændies Arrest fra Grevstabetz Arrest Huus i Møgeltonder var modt, saa velsom og den hende af Hændies Høngrevl. nåde udi denne Sag Anordnede Forjvar Hans Hansen af Østerby.

Om de noget imod Stevningen, eller dends Lovliege Fortyndelse havde at indvende eller Excipere. Dertil de begge svarede Nei.

Derpaa til Spurde Deelle Fogden Birthe Hansdatter:

- 1, Hvor hun er fød! Svarede, Er fød Nord.n Vaarde udi Strelle joen, Terphy.
- 2, Hvor Gamel hun er! Svarede 35 eller 36 Aar.
- 3, Hvor længe hun sieg i Ballum Sogen har opholdt? Ap: udi 11 eller 12. Aar.
- 4, Hvor længe hun har Kiendt Paul Krestenjen Tienende Hans Møller i Østerende? Ap: Paa det 4de Aar.
- 5, Om hand nogen tiid haer lovet eller tilslagt hende Egtskab? Ap: sidstleden Pingsedag da de vare tilsammen hos Paul Krestestens Forældre, da paa Hiemvejen her tilbage sagde hand til hende, Om hun endnu nogen tid vilde bie og det var Guds Willie vilde hand Egte hende, tie endnu maatte hand icke for sine Forældre, tilmed vilde hand

ogjaa gierne fortiene noget først til Klæder, saa som de nok vare hindandens liege

- 6, Af hvad Aarsag, paa hvad Maade, og ved hvad Middel hun d. 5. July sidstleden jøgte at ombringe sig jelsf, som hun omstændelig vilde forklare? Dertil Svarede hun, at hun samme Gierning haver giort, i Hensende at Paul Krestesen, som nu tiener hos Hans Møller i Østerende havde tilfagt hende som forhen ermeldt, derjom hun vilde bie i toe Aar og det var Guds Willie vilde hand Ægte hænde, Mens som hun fornam og af andere havde ladet sig siege, at hand havde godhed for een anden Pige Navnl. Ann N. som ogsaa tiener hos ermeldte Hans Møller, og Paul Krestesen Syndtes at være vred paa Birthe Hansdatter, hafer hun nogle Gange jagt hannem, da han gik paa Marken og tidslede, derjom hand ikke vilde ændere hans sind og være gode Venner med hænde, kunde hun ikke længere jaaledes holde det ud, mens gjorde en ulyk paa sig jelsf, hvorpaa hand svarede hænde, hun skulde gaa bort, hand vilde intet mere viede af hænde at siege. Derpaa gik hun fra ham paa Marken til Erich Lund i Østerende og bad om lidet Rottelkrudt til at jætte for Møse udi en jeng og fik endelig saa meget af ham, som der kunde liegge paa en Knivs spijs, som hun udi et lidet stude papier forvarede udi Hændies Lume, og gik derfra atter hen til Paul Krestesen paa Marken, i Forhaabning at finde hannem anderledes tiljinds, men som hand forblef ved, liege som forhen, indtet at vilde viede mere af hænde at siege, derjom hun ikke vilde gaae og støtte sig jelsf, og støtte hænde med Hænderne fra sig bort, derpaa gik hun fra ham og vilde gaae hjem til Jens Michelsens, da hun paa Bejen indtog det bekomene Rodtekrud og da hun kom i Huuset, og formerkte, at det indtagne Rodtekrud ikke kunde gjøre saa stor Virkning at kunde skille hænde af med Livet, Resolverede hun til at tage en Knif, som laae paa Riskenbordet og Skaer sig dermed paa Halsen, da Roenen i

Huusjet Viertrud Jenss Kone fornam at hun gjorde den Gierning løb hun strax ind til Tyege Michelsens for at hendte nogle Folk ind til hende, som stod og kaste en Brynd; derpaa kom Jenss Michelsen, Tyege Michelsen og Birthe Jenssdatter med andere flere som hun ick mindes hvem var derind, og saa den Gierning hun hafde giort, da de lidet hafde været hos hende, gik de alle bort undtagen Birthe Jenssdatter, da Birthe Hansdatter fornam at de andere alle vare fra Hænde udgaaen undtagen ermeldte Birthe Jenssdatter, løb hun af Riøckenet fra hende ind i Dørnjenet og greb atter en Knif og løb dermed ind ad Riejselen, efter Birthe Jenssdatter. Derpaa gik Birthe Hansdatter indudi Dørnjet, og da hun Merckte, at der ingen var hos hende skar hun sig atter med ermeldte Knif i Halsen.

- 7, Om hun har jagt Paul Krestesen, at dersom hand ick vilde Ægte hende vilde hun ombringe sig self? Ap: at dersom hand ick, nemlig Paul Krestesen ick vilde være gode Venner med hende som hun forhen har forklaret, vilde hun gjøre en ulgde paa sig self.

Til nærmere oplysning om den blesjurs beskaffenhed, som Birthe Hansdatter fornævnte tiid og sted sig self har tilføyet, frem lagde Deelefogden Barbererens Sr. Kles Attest fra Tønder af dato 21. August 1742, som hand begierede læst, paaskreven og Acten tilføerd, som steede og lyder af det Tydske ndi det Danske Sprog oversjatt som følger: „Beretning efter hindes Hoy Grevl. Raade, Frue Ende Grevinde af Schacks Ordre om Jenss Michelsens Pige Birthe Hansdatter, som jeg haver haft i Cur, som d. 5. July Skar sig i Halsen, at jeg derom min Attest skulle meddeele, Beretter altjaa, at jeg hende om Morgenen d. 6te ditto forefandt i Sengen, taget hende i Djesyn, og saaledes befunden, at hun sig med en Stumpf Knif paa dend venjtere Side nær ved Arteri Carotides externe fra Muskuly Scalenus ex Longus med pomun Adami igiennem, Arteri Asperi læderet, jaa ogsaa vena Injulares hafde Skaaren, indtil paa

den høyere Side, mens ikke jaa Dyb som paa den venstre Side, hvoraf var lobet en stor Deel Blod, havde hun træffet Arteria Carotides, maatte hun absolut have Død, jaa nær det og jaa var; Skjøret eller Hullet var altjaa 5 Fingers Bred lang, og stod næsten 3 Fingers Bred fra hinanden, at jeg med en Snye-Nadel og Silde maatte nødes til at hefte det tilsammen, og hader jeg indtet videre Læderet paa hende funden, uden hvis hun jelf jagde forhen at have taget Arsenicum ind, for at skille sig af med Livet, derfor jeg og jaa haver givet hende Medicamenter at bruge, Desforuden beretter, at ermeldte Pige er bragt mig fra Ballum udi mit Huus i Tonder, for hende der at Curere, men som Borgemeester og Raad ide vilde tillade at hun maatte blive her i Tonder af Aarsag at hun som en Delinquentin var at ansæe, og bestrængede at hun skulde giøre sig nogen videre skade, maatte jeg jende hende til Ballum tilbage igien, og der Curere hende, hvilket jeg hermed i alid Sandhed Attesterer. Tonder, den 21. Aug. 1742. (sig.) Georg Heinrich Alæe, Chirurgus. Rigtig Translateret, Testerer (sig.) Dethleffen."

Der næst blev fremkaldet Erich Lund, af hvem Birthe Hansdatter beretter, at have faaet det forgifft, med hvilket hun søgte at tage livet af sig, og af Deelefogden dog uden Eedsaflegelse tilspurd:

- 1, Om fornævnte Birthe Hansdatter d. 5. July sidst afviget har været hos ham og begierdt noget forgifft til Kiøbz. Rp: svarede, at Birthe Hansdatter vel havde været hos ham samme Dag og begierdt noget Rodte-Krud tilgivens, mens ikke til Kiøbz, og som hand hende det nogle gange nægtede, mens ikke kunde blive hende Rvit dermed, tog hand for at blive hende løs, lidet hvied Umdam og kom det udi et Papier, hvormed hun gif bort i Tande at have faaet Rodte-Krud, mens Rodte-Krud fik hun aldeles indtet af ham.
- 2, Om hun jaa tidt jagde, hvortil hun vilde bruge det? Rp: hun jagde, at hun vilde have det til at sætte for

Møðene udi en Sæng, mens hand vilde dog icke lade hende faae det.

- 3, Hvor meget forgifft hun fik og hvad hun gaf ham derfor? *Rp:* hun fik aldeles ingen forgifft, mens som forhen ermeldt, saa meget hvid Amdam som ongefehr kunde liegge paa en Knif spiise uden nogen Betaling.
- 4, Om det ej er ham bevidst, at hand icke maae handle med forgifft, mindere lade nogen deraf noget bekomme uden behørig Attest og Beviis hvortil de vil bruge det? *Rp:* at det ej er hannem bevidst, i henjende han for kort tiid siden haver begyndt med liedet Kræmeri til Bوندens Fornødenhed, mens Koitekrud holdte han aldelis indtet af. Dommeren tilspurdte Birthe Hansdatter og Forfvar, om de hafde noget at spørge Vidnet om, de da dermed vilde fremkomme, hvortil de svarede: *Nej.* Og blef Vidnet aldtjaa fra Retten demitteret.

(Derefter afhøres de øvrige Vidner, hvis Udagn er overensstemmende med Birthe Hansdatters.)

Deelefogden, som ej hafde flere Vidner at fremføre, og dets foruden holdt det unødigt mere til Dplysning i denne Sag at fremlægge, giorte derpaa følgende i Rettefættelse, at siden det jaavel af Birthe Hansdatters fric Willie og her for Retten utvungen afslagde Bekiendelse, som af Barberens fremlagde Attest, samt de førte Vidners udjegende klarligen er vorden beviist, at Birthe Hansdatter paa tvende Maader, først ved forgifft og dernæst med et dødeligt Gæver, og det tredje Gange engang med forgifft og tvende Gange med Knifve, ved god Sund fornuift og icke i Sygdom eller Majeri og med fric forjæt har søgt at begaae jaadan udædift og uminnekfel. Gierning og vilde ombragt sig self, og at det icke har staaet til hende, at Ombringelsen ej er paafulkt om hun icke derudi var bleven hindret i blesjuren og efter Barberens Attest har baade været dødeligt og med stor Vansteligighed været at curere, at hand indtet skal tale om, at dend af hende til sig uminnekfelighed foregiffne aarjag, meget mere graverer end undstglder hende, saa paaftod hand, at Birthe Hansdatter, sig self til velfortiente Straff og andre til Exempel, bør arbejde i Spinde - Huuset udi trende Aar, samt betale dend paa hendes restitution anvente bekostning, samt de paa denne Proceß, Arrest og underholdning

giorte og videre giørende Udgift i alt skadesløs, under Skam og execution udi det hende tilhørende og Sequestrerede Tøj for saa vidt tilstrække kand, og det øvrige efter Kongl. Mayst. derom udgangne Forordning at udredde.

Hans Hansen af Østerbye oplæste hendes Høy grevl. Raades ordre til at gaa i Rette for denne arristerede Birthe Hansdatter, hvilke lyder som følger: „Da den arristerede og til Ballum Birde-ting indstevnede Birthe Hansdatter, som har søgt at ombringe sig selv, efter Loven skal have et Forjvar, som for hende i Sagen paa bemeldte Ting skal gaae i Rette; saa vorder Hans Hansen i Østerbye hermed constitueret anbefalet berørte Birthe Hansdatter Sags Tarf og Bøste paa Birde-Tinget at i agttage og observere, saaledes, som det med Kongl. Mayst. Lov og Forordninger er conform og hand agter at til og forjvare. Schackenborg, d. 21. August. 1742. (sign.) M. E. G. G. v. Schack.“

Hans Hansen af Østerbye efter at hand hafde ladet hendes Høy Grevl. Raades ordre Protuocollere for at gaae i Rette for den arresterede og indstevnede Birthe Hansdatter og derefter foerestillede Retten at endskiont hand kunde have et og andet jaavel ved Birthe Hansdatters bekiendelse, som beførde Videndis udjigende at crindre, saa holdt hand unodig, Retten dermed at opholde, men alene til hendes befrielse anførte dette, at jieden der findes intet i Hans Kongl. Mayst. Allernaadigst Lov og Forordninger, at den skal Straffis, som vil ombringe sig selv med mindre ombringelsen Voldel. paa følger, saa haabede og paastod hand at Birthe Hansdatter for videre tiltale og i Rettejættelse bliver friekieendt og tillat, ubehindret at Rejse hvor hun vil. Declefogden Hinrich Dethleffen tilstod gierne, at der icke i Loven expresse og udtrødel. depermineris nogen straff for den som tragter at ombringe sig selv, med mindre ombringelsen Virdelig paa følger, icke destomindre er det dog ex analogia juris klart at jaadan forsetlig selv myrder bør Straffis, derom Lovens 6te Bog, 6te Cap. 21 og 22 Art. kand consuleres. Thi

- 1, er et Mord et Mord enten jeg begaer det paa mig selv eller andre.
- 2, er jeg icke Herre eller Mester af mig selv, mens depen-derer af en Almægtig Staber, som jeg baade med Siæl

- og Legeme tilhører, og derfor ej har magt at giøre med mig jelf hvad jeg løfter.
- 3, ligesom jeg er kommen ind i Verden, uden dertil noget at have contribueret, lige saa lidet maa jeg føre mig jelf ud af Verden, uden dends Willie og befaling som mig har ført derind.
- 4, Dpofter jaadan en jelf Morder baade Siæl og Legeme til Diævelen, og derved berøver hvor allerhelligste Frelser een af ham saa dyrefiobt Siæl.
- 5, Har Naturen jelf en affkye for jaadan en udædijft Gierning, thi alt hvad som lever og har Mande endog dend mindjfte Dnm i Græjet strider imod Doden og jøger at conservere sig jelf, hvormeget mere bor jelf-destruction da ikke lades og hades af det ypperligste af alle skabte Creaturer, som Gud med en fornuftig Siæl har begavet, og dets aarjag kand skionne, hvad timel. og Ewig forderjvelse jaadan Gierning tilbringer ham.
- 6, at jeg indtet skal tale om, at jaalænge jeg er et Lem af societeten og deraf dependerer, er jeg mig ikke jelf mægtig, men Synder og forjcer mig imod dets fundamentale Love, som hader og forbyder jaavel almindelig som partikulair destruction, og endelig for det
- 7de, Har det med et Mennijfte jame beskaffenhed som med en Skilt-Vagt paa sin Post, forlader den jidjste sin Vagt eller Post uden ordre, er hans Lif forbrut; Verden er dend Post vor Gud har jat Mennijftet, gaær hand derfra uden Guds ordre og uden at blive kaldet af ham, er hans For-dervelse ham vift, thi vil en Verdselig Regent ey taale jaadan desertion, mens strengel. jtraffer dend, meget mindre vil dend store Gud lade det ustraffet bortgaac; overalt er dend aarjag som Birthe Hansdatter jøregiber til hendis forehavende jelf Mord mere straf sældig end excusable, dets aarjag refererede Decefogden sig til sin forhen giorte i Rettejættelse og paastod Dømen.

Hans Hansen indfod sig til sit forrige Indgivende. Dømeren udjaatte Sagen til i Dag 14ten Dage, da Parterne igien møder og saafremt de da ej noget betydeligt til Sagens nærmere Dplys-

ning skulde hafve at fremsføre som de inden dend tiid besorger, skal endel. Kiendelse i Sagen vorde affjagt; hvorefter arrestantinden til den fra Møgelstønder medhafde Bagt igien blef leveret med ordre, hende vel under Vejrs at bevare og til Fangesfogden Sicker at levere.

Fredagen, d. 7. Septbr. No. 1742.

(Stoffemændene, Dommer og Skriver, som forhen). Derpaa blef Sagen efter opsettelsen i 14 Dage i Dag foretagen, ndi Actor Hinrich Dethleffen og Birthe Hansdatter, jant hænds Forivar Hans Hansens Nærværelse, som samtlig af Domeren blef tilspurdt, om de hafde noget mere, til denne Sags oplysning og tarf, paa nogen af sidderne at fremlægge. Deelefogden fremlagde en bereining over de hidindtil paa Birthe Hansdatter og Sagen anvendte Omkostninger, jant Secvæstrations Forrettningen over hændis Toy og Relation: til sin forhen giordte Deduction og i Rettefættelse paaftod Dom; Birthe Hansdatter og Forivar Hans Hansen refererede dem til dieris forhen giordte exception som de formodede sandt sted og liegeledes undergaf Sagen Domerens retfindige Dom og Kiendelse. Efter at Parterne ey noget videre i denne Sag hafer at fremlægge, Mens underkaster Sagen Dom, er derudi jame Dag kiendt og Dom affjagt som følger:

"Dend imod Birthe Hansdatter af Deelefogden Hinrich Dethleffen som actor efter Hændis Hoy Grevl. Naade Frue Encke-Grevinde af Schacks ordre her til Retten indstefnte og anhängig giorte Sag, rejser sig af et slags Egteskabs løffte, som ved mundtlig samtale imellem Birthe Hansdatter og Paul Chrestesen skal være indgaaet det Birthe Hansdatter har paaftaaet Paul Kristensen skulde fuldbyrde, siden hun var kommen paa de tancker, at hand elskede Een anden Quindes-Berjohn mere end hende, til den Ende begav hun sig d. 5. July sidstleden til ham paa Marken, da de tidselede tilfammen med begiering, at hand vilde giøre Ende paa det som imellem dem var aftalt, mens som hun derpaa ingen fornøhelig svar erholte, gief hun til Erich Lund og forlangede noget forgiffit for at jætte i Seng for Muus, hvileket Erich Lund hende efter den af ham inden Retten derom giorte Forklaring skal have nægtet med beretning at hand ej med saadan Bahre handlede, dermed Birthe Hansdatter ey har villet lade sig afviise, mens vedblev hendes begiering, da Erich Lund for at blive hende quit skal have

givet hende lidet hvid Andam, med hvilket hun sig i tanke at det var forgift til Paul Crestesen igien forsøjede og sin forige begiering igien tog, under den trujsel, at dersom hand ikke vilde være hendes Ven som tilforn, vilde hun gjøre en Ulycke paa sig selv, og som hun foruden det forrige Svar efter hendes Sigende tillige af ham blef bortstøtt, gick hun fra ham og det formentlige forgift af forbittrelse over Saadan haanlig Afvisning indtog, mens fordi det icke gjorde nogen Virkning, gick hun hjem til sin Mad-Fader Jens Michelsens Huus, der tog hun en Knif og opstaar sig dermed Halsen; Hendes Madmoder, som dette blev var, og jaac blodet rinde, sprang strax til og hindrede hende Gierningen at fuldføre, mens da Madmoderen gick ud for at hente nogle af Naboerne til Hjelp, er Virthe Hansdatter indgaaet i een anden Stue, der taget een Knif og dermed efter at hun med trujsel hafde bortjaget et da tilstedeværende Vidue staaet sig atter i Halsen, indtil nogle af Naboerne kom, som fik Kniven fra hende, hvorved hendes onde Forsætt blef hænnet; hvilket alt med flere derved passerede omstændigheder, Virthe Hansdatter for Retten giordte Bekiendelse tillige med Barberens Attest og de førte Vidnes Edelig udsigende udi Tings-Bidnet af 24 August nestafvigst nærmere og tydeligen forklarer. Af foranførte Sagens tilbragenhed haver Actør fundet sig anlediget at gjøre følgende i rettejettelse, at Virthe Hansdatter for saadan paa sig selv forøvede udædiffe Gierning bør arbeide i Spindhuset i 3de Aar og betale de paa hendes Cunn, arrest, forflegning og varetægt anvendte omkostninger skadsløs etc, mens denne Sagjvgning og i rettefettelse formener den Virthe Hansdatter af Hendis Høygrevel. Naade anordnede Forjvar Hans Hænjen af Østerbye en her at kand have stæd, jiden intet i Lov og Forordninger forefindes, som tilkiender den nogen straff, som lægger Haand paa sig for at tage Livet af sig selv, naar ombringelsen en Virckelig paafølger, og desaarjag hand paaftod hendis befrielse. Dette haver Actør med adskillige af Naturens, Guds og Kongens Love tagne argumenter søgt anderledes at beviise, hvorefter Sagen med begge partes Samtycke til Rettens Dom og kiendelse er vorden optagen; thi kiendes for Rett, at jieden Virthe Hansdatter deels med hendis egen betiendelse, deels med Balbererens Attest og de førte Vidners Edelig udsigende Lovformelig er overbevist d. 5. July sidstleden paa 2de maader, først med det formeenlige forgift

og dernæst med dødelig gevehr, og det 3de gange med Knive, mens af forbittelse og med frie forjott og beraad Hue at ville have ombragt sig jelf, og dertil giort jaadan begyndelse, at den stade som hun sig i Halsen tilføiede var baade dødelig og med stor Wansteligheid har været at curere, som Balbererens Attest nærmer udviiser, saa bør Birthe Hansdatter for jaadan uædrist forsjætt og intenderede, mens ick fuldførte jelfmord, sig jelftil velfortiente jtraf og andre ligejindede til jkræk og afsjye, at arbejde udi Spindhuiset, dog ickun udi et Aar, efterdi det med Hendes Madfader og Madmoders Edelig udjigende beviiser, at hun sig, denne Gierning undtagen stedse stickelig og vel har opfort, hvad Birthe Hansdatters Forjvar herimod til hendes befrielse indvender, kand ikke komme i Consideration, thi lad være at der i Lov og forordninger ey med udtryckelige ord findes nogen egentlig straf antegnet for dem, som søge at tage Livet af sig jelf, naar ombringelsen ey Birckelig paafølger, er det dog ex analogia juris klart, at saadan uædrist og uminneskelig Gierning ey ustraffet bør bortgaae, hvilket Lovens 6te Bogz 6te Cap. 21 og 22 art. nærmer forklarar, i betragtning, at mord er mord enten myrderen be-gaar det paa sig jelf eller andre, efterdi hand er lige saa lidet raadig over sit eget som andres Liv, det og desforuden baade i Guds og Kongens Lov under straf er forbuden, at udgyde mennistkelig blod, som kand føre Døden med sig, med mindre jaadan blodudgydelse først af Ofriigheden er bestemt og med deris Autho-ritet og ordre fastsat og besluttet, at forbigaae, at jelfmord junes at være saa meget mere strafbar som Naturen jelf og alt hvad der har Liv og Aande har en honour og afsjye for jaadan unaturlig Gierning som egen distraction er; Desforuden bør Birthe Hansdatter betalle de paa hendes Cuur, arrest, forjlegning, Barctægt og anden til denne Sags forjolgning auvente og videre anvende bevislige omkostninger Skadesløs under Nam og Execution i det hende tilhjvrende og Seqvestrerede toy for saa vidt kand tilstrecke og Resten efter Deres Kongelig Manest. om Delinquenters afftraffelse udgangne allernaadigst Forordning at udredes.

Ballum, d. 7. Sept. No. 1742.

(sig.) Paul Thomjen.

(10)

Skattegraveren.

Humoristisk Digt af Jes Chr. Jessen, Vilsbæk.

Med Tegning af V. Broc.

Der er en gammel Herregaard,
som endnu hel og holden staar,
omgiven smukt af store Skove,
sig spejlende i Søens Vøve.
Der var paa denne Gaard en Flok
af Karle og af Piger nok —
om dem vel siges kan blandt andet:
de var, som Folk er flest paa Landet;
de spiste, drak, i Arbejd' sled,
var og til munter Spøg bered.
Især var der to Ungersvende,
hvem Lunet tidt gav Spøg i Hænde.
En Knøs, der og i Flokken var,
som ofte blev holdt lidt for Nar,
men derfor blev han ej betuttet,
han havde ej opfundet Krudtet:
Godmodig smilte han imens;
han hed, saa vidt jeg mindes, Jens.

En Sommeraften Solens Glød
smukt farved' Aftenhimlen rød;
alt i Naturen var saa stille,
kun hørt Droskens klare Trille.
I Skyggen af en mægtig Bøg
to unge Fyre sad og røg;
det var de To, som ofte bragte
en Spøg til Torvs, og at de lagde
en saadan op, det saa man grant
paa Skælmen, man i Øjet fandt.
De taled' om, at der, hvor Borgen
før knejste stolt, nu dybt i Jorden
en Skat begravet laa, hvormed
de begge vidste god Besked,
og at den næste Aften silde
de hen og den opgrave vilde.
„Men“, sa'e den ene, „det var godt,
var blot vi een mer i Komplot;
vi to kan den ej rigtig magte!“
„Jeg hjælper Jer!“ en Stemme sagde.
Det var vor Jens, som kom bagefter
og lyttede af alle Kræfter.
De lod, som de forbavset bleve
og begge sig bag Øret reve,
skönt godt de vidste, han stod Vagt
og horte alt, hvad der blev sagt.
„Naa!“, sagde de, vi vil indvie

dig i vor Plan, hvis du vil tie
 og ingen det fortælle til,
 som Hjælper vi dig have vil.
 Men fra det Øjeblik vi have
 begyndt paa Skatten at opgrave,
 ihvad du hører saa og ser,
 hvad end i Nattens Stilhed sker:
 Husk paa, du ej maa aabne Munden,
 ej tale, le, thi da paa Stunden
 dig byder Skattens Aand til Dans,
 og saa Farvel! al Rigdoms Glans.
 Een Ting du dog maa love mere:
 For at vi Skatten hjem kan bære,
 du hos Forvalteren laane maa
 en Sæk — du vistnok den kan faa.
 „Vel!“ sagde Jens, „jeg ved mit Hoved
 foruden det vil Eder love,
 at jeg fra Jordens dybe Gjem
 til Gaarden Skatten bærer hjem,
 naar I med mig vil ærligt dele
 og ej beholde selv det Hele.

*

*

*

Min Læser kan nu nok forstaa,
 den Skat, som Jens fik Løfte paa,
 af Skælmerne var gravet ned;
 thi vidste de saa god Besked.

*

*

*

Den næste Nat ved Midnatstide,
da over Soen Taager hvide
sig havde lagt, ad Vejen skred
en Mand afsted med tunge Fjed.
Det var vor Jens, som gaar paa Stunden
med Skatten, som blev heldig funden.
Mens hjem han gaar saa gladelig,
da horer Skridt han bagved sig.
Han ser sig om. Hvem er Forfølger?
Et Skrig af Rædsel ej han dolger;

en Rysten farer i hans Krop
 fra Knæerne til Ho'det op;
 thi sort som Kul med Horn i Panden
 staar et Gespenst! Det er jo Fanden,
 der raaber med en Røst saa hul,
 som om den kom fra Gravens Skjul:
 „Stop, Skurk og hør, hvad jeg vil sige!
 Hvor tør fra Glemsels mørke Rige
 min Skat du rane! Dette tag!“
 Og han slog løs paa Jens's Bag.
 Jens stak i Rend, men Byrden hindrer.
 „Bed!“ lod en Stemme i hans Indre.
 Hen over Læben med Besvær
 kom: „Søde Jesu! vi er her!
 Hvo ved, hvor nær mig er min Ende?
 Hvor let og snart kan det sig hænde!“
 Men Slagene faldt lige fort. —
 „Slaa, kære Satan, ej saa haardt!“
 Ham Sveden hagler ned ad Panden,
 men stadig følger ham den anden.
 „Nej!“ siger Jens, „det er for galt,
 mig Livet kærest er af alt!“
 Han slipper Skatten; hjem han rønder,
 og først i Sengen Flugten ender.
 Da næste Dag Forvalteren kom,
 og Jens den Sæk adspurgtes om,
 da mæled' Jens, af Skræk betaget:
 „Den Sæk! den! den har Fanden taget!“

(24)

Niels Jyde.

Fortælling af en Sønderjyde. Med Tegninger af H. Meyer.

Oppe paa Landryggen midt inde i Landet, lidt affides fra den alfare Vej, ligger en mindre By, som vi vil kalde Tokkerup. Byen bestaar ialt af syv Gaarde, nogle Landbolssteder og nogle Smaahuse, desuden af en Skole, et Høkeri og saa endnu af en Kro.

Lidt uden for Byen ligger et Landbolssted, og i det boede Niels Jyde eller Niels Fyllænder, som han kaldtes i daglig Tale. Niels var kommen herved fra Fylland med Hæren i 1864 for at hjælpe at værg Landet mod de frembrydende Tyskere og Østerrigere.

Han havde et godt Lov paa sig fra Krigens Tid, da han bejad et ufueligt Mod og en stor Udholdenhed.

Han slap ogsaa helskindet gennem alle Felttogets Strabadser og Farer lige indtil nogle Dage før den skæbnepangre 18. April, da Dybbøl faldt for den knusende Overmagt, som rev en Perle af Danmarks Krone samtidig med, at den tvang os ind under Udlændighedens trykkende Raar.

Nogle Dage forinden gif Niels med paa en frivillig Spejderfærd ud mod de fjendtlige Hære, som omsluttede Dybbølstillingen.

Ulykken vilde, at de blev omringede og fangede efter en kort men hidjig Nærkamp.

Med den Lejlighed blev Niels saaret i Armen af et Bajonetskif.

Skønt Saaret smertede ham, pinte den trykkende Udfigt til Fangenskab ham dog haardere endnu.

Samme Nat fortes han som Fange med Kammeraterne iydpa.

Fra første Færd af arbejdede Flugtplaner i hans Hjerne, og da Truppen naaede Skoven mellem Krusaa og Flensborg, saa han Lejlighed til at springe af Vognen og forsvinde ind i Skoven.

Et Par Skud knaldede, jaentidig som en Kugle jummede nær forbi hans højre Dre, efterfulgt af nogle droje Eder og Forbandelser.

Han ønskede dog hverken det ene eller det andet men lob, saa hurtig Venene kunde bære ham, mod Vest.

Da han naaede gennem Skoven og ud paa aaben Mark, vedblev han under Nattens Skjul at ile fremad for først i Morgenstunden at standje ved Landboldstedet udenfor Tokkerup, hvor han senere fandt sit Hjem.

Udmattet af den lange Marchtur og af Blodtabet fra den saarede Arm bankede han, jegnesfærdig som han var, paa Nuden for at vække Beboerne.

Efter en kort Stunds Forløb aabnedes Døren for ham af en ung Pige, som var iført kun de allernødvendigste Klædningsstykker.

Ved Synet af den fremmede Mand udstodte hun et lille Skrig, hvorpaa hun hurtig lob ind i Stuen igen, fulgt i Hælene af Niels.

Da han traadte ind af Døren, smækkede hun den modjatte i efter sig, og han stod ene i Stuen.

En kort Stund stod han raadvild midt paa Gulvet for derpaa overvældet af Træthed at lade sig falde ned i en Armstol med Straahynde, hvor han næsten i samme Nu faldt i Sovn.

Da han igen slog Øjnene op og saa sig forundret rundt, var det langt op paa Formiddagen, og Solens Straaler faldt ind gennem Vinduet og skinnede ham i Ansigtet.

Da han havde jundet sig lidt, gif Døren op, og en ældre Kone traadte ind.

Med saa Ord forklarede han hende Grunden til sit Besøg, og de blev hurtig enige om, at det var bedst, han blev hos dem, indtil Saaret var lægt, førend han fortsatte Flugten mod Nord.

Længere op ad Dagen erfarede han, at Konen var Enke, og at hun selv ved Datterens Hjælp drev Stedet.

For en Sikkerheds Skyld blev han iført Mandens Klæder, samtidig som det aftaltes, at han skulde udgives for en Slægting til denne.

„Vi maa nemlig være forjigtige“, sagde hun, „for Manden paa Nabogaarden herovre er tyft.“

Der hengik dog en lang Tid, førend Niels havde overvundet Følgerne af Stikjaaret i Armen, da der gik Betændelse i den.

Den knugende Følelse, som havde grebet alle ved Dødbøls Fald, havde ogsaa slaaet Tag i Husfællerne under dette Tag, og Dagene glede langsomt og listende hen. Da han efter rigelig to Maaneders Forløb var saa rask, at han kunde bestille lidt, gik han rundt og hjalp dem i Huset.

Han talte ikke om, at han skulde afsted igen, og Kvinderne lige saa lidt. De havde hurtigt vænnet sig til hinanden; der var desuden intet at ile efter; — Fædrelandet kunde han dog ingen Gavn gøre nu, da Krigen var forbi. Dertil kom, at Niels befandt sig altfor vel i sine nuværende Omgivelser, til at han kunde ønske at forlade dem.

Fra første Færd af, da han saa Datteren Anne, havde han følt sig dragen af den kraftige Skikkelse med de lidt grove men dog regelmæssige Ansigtstræk.

Efterhaanden var hans træge Natur kommen i Bevægelse, og snart blev han klar over, at han elskede den stilsfærdige, arbejdsomme Pige.

En Søndag først i Juni, da de var gaaede ud paa Marken sammen for at glæde sig over den voksende Grøde, bujede han saa uden nogen Indledning frem med en Kærlighedserklæring til hende, som hun paa sin Side tog imod som en selvfølgelig Ting.

Senere, da de igen stode hjemme i Stuen, gentog han endnu en Gang sin Forsikring over for Moderen, som den ikke kom uventet, saa hun straks gav Parret sin Velsignelse. Det blev afgjort, at Brylluppet skulde fejres snarest, da der ikke var noget at vente efter, og nogle Dage senere begav han sig til Hjemmet for at faa sine Papirer ordnede saa vel hos Myndighederne som hos Militæret.

Sen paa Efteraaret fejrede Niels og Anne Bryllup i al Stilhed, og Livet gik herpaa sin vanlige Gang der ude paa Landbolsstedet.

I det første Par Aar skete der ingen Forandring i Samlivet.

Efter den Tids Forløb fødte Anne en Søn, som fik Navnet Anders efter Niels's Fader, og den jævne, tillidsfulde Kærlighed mellem Ægtefolkene blev synlig varmere ved den fælles Glæde.

Kort Tid efter døde Svigermoderen, saa nu var der igen kun tre Mand inden Døre. Skont Doden ikke kom uventet for dem, da

hun havde fkrantet i længere Tid, blev det dog en stor Sorg for Anne.

Ogjaa paa Niels jatte hendes Vortgang Spor, for jaa vidt jom han, der altid havde holdt af at handle, gav sig mere af med dette, nu da han ikke blot var Herre over Ejendommen men ogjaa over en større Sum Penge, jom hun efterlod sig.

Rejserne til Markederne bleve hyppigere og hyppigere, og Anne jaa med Uro paa hans Færd uden at sige noget dertil. Da der var gaaet nogle Aar, og Niels oftere og oftere vendte hjem med en Puns, jolte hun sig forpligtet til at bebrejde ham dette samtidigt med, at hun foreholdt ham, at han forjømte Stedet paa den Maade.

Niels blev vred over hendes Dadel, endnu mere vred, fordi han vidste, at den var jortjent.

Det kom ofte til Mundhuggeri mellem Egtefolkene, hvilket mejt endte med, at han gif bort fra Hjemmet for at jøge om til Kroen i Byen.

Anne forjogte nu med det Gode at opnaa med Manden det, hun ikke kunde opnaa med det Onde; men lige meget hjalp det.

Det blev efterhaanden jaa, at var Niels ikke til Marked i det Fremmede, jaa jad han paa Kroen hjemme i Byen, medens det blev Konens Sag at jaa alting ordnet i Hjemmet

Det blev jvært for Anne at bære dette, og tungere blev det endnu, da Drengen blev jaa stor, at han forstod Faderens Skam og Moderens Sorg.

Hun blev stille og indadvendt, og der lejrede sig et Drag af Sorg og Resignation over hendes Anfigt og Blik, jom lod ane den uendelige Kval, jom knugede denne Kvindejæl.

Men jvandt Dagene ogjaa langjomt for hende, jaa løb Aarene alligevel hen, og jorend hun vidste af det, var Tiden inde, at Sonnen skulde konfirmeres.

Det var gaaet mere og mere tilbage for dem i de sidste Aaringer. Velstanden var tagen af i jamme Grad, jom Mandens Drifkeri havde taget til.

Til denne Sorg kom endnu en anden.

Den varmtjølende, danskjindede Kvinde havde endnu den Græmmelse at se Manden gradvis blive mere og mere ligegyldig i na-

tional Henseende, efterhaanden som Sangerne paavirkedes af Spiritusjen.

Den stadige Krogang havde ogsaa bragt ham nærmere sammen med den hjemmetykke Nabo og andre Ligeafindede, som han stadig traf sammen med paa Kroen.

Hendes eneste Trøst var, at Sønnen nu blev voksen, da hun bestemt haabede, at han ikke alene vilde blive ædruelig men ogsaa arbejdsjom, ja han formaacede at bringe Ligevægt i de forfaldne Sager i Hjemmet.

Hvad Anders angik, da havde de ulykkelige Forhold i Hjemmet tidlig sat Albvor i Varnejindet, og ofte havde han lovet Moderen ikke at nyde Spiritus, — aldrig.

Nu da han var konfirmeret, havde han nok haft Lust til at komme ud blandt Fremmede. Dette lod sig under de nuværende Omstændigheder ikke gøre, da alt Arbejde i Hjemmet hvilede paa ham og paa Moderen.

Saa maatte han da finde sig i det Uundgaelige og sled trolig i det, benyttende sin Fritid i Hjemmet til Læsning, da han ikke søgte Sævnaldrendes Selskab.

Under brydsonst, ensformigt Arbejde gik Tiden for dem, og en kon Dag stod han rejsefærdig for at tage ind til Militærtjeneste.

Den alt for tidlig udslidte Moder saa op til den rankvokjede Søn med Taarer i Øjnene, medens Tankerne ustandselig krydsede om det Æne: „Hvad skal der nu blive af mig, naar han rejser bort?“

Faderen gik rundt i en Jid Rejsekojst og ventede paa, at de skulde blive færdige med Afskeden.

Den for saa stoute Mand bar tydelige Præg af Lidenskab, som havde ham i Vold.

De forhen arbejdsbaarde Hænder var blevne runde og svampede med tykke, stramme Fingre. Der hang Antydninger af blaa Pøjer under Øjnene, og Huden i Kinderne var gennemfuret af blaaforle Striber, medens Næsen havde antaget en unaturlig Størrelse og opviste ubestemte Farver mellem blaat og violet.

Da han endelig jyntes, det kunde være nok, strog han sig med den lidt rystende Haand over Ansigtet, sigende: „Lad os nu se at komme afsted!“

Snart efter rullede Bognen ud af Gaarden med Fader og Søn, medens Moderen med taareblændede Øjne saa efter dem, indtil Bognen forsvandt nede ved Omdrejningen.

Hadde det ikke været galt før, saa blev det galt nu, da Sønnen var borte. Niels var næsten aldrig hjemme mere, uden naar han sov.

Hans eneste Livsgerning blev en Vandring mellem Kroen, hvor han drak, og Hjemmet, hvor han sov.

Alle Mennesker rystede paa Hovedet ad hans Livsførelse, og ingen forstod, hvorfra han tog Pengene til Drikkeriet.

Sen paa Vinteren var der Kirkevalg, og Tyfkerne, som var i Mindretal, forjogte ved allehaande Midler at vinde en Sejr ved den Lejlighed.

Ngale blev truede, andre tiggede til ikke at deltage i Valget.

Ogjaa paa Niels' jagte man at indvirke men foreløbig forges.

Åftenen før Valget var han paa Kroen, hvor der var Forjamling af en Del af de mest ivrige Tyfkere. Stemningen blev hurtig høj, da der blev drukken paa et godt Valgudfald. Niels, som var kommen med til Driktegildet, sang og snakkede ogjaa med.

I Forstningen drillede han dem, senere, da han blev mere beruset, klintede han med dem paa alt muligt før tilfidsst at drikke Staalet med dem: paa Valgudfaldet, paa Kejseren og paa det store tyske „Vaterland“.

Hans Nabo, som ogjaa var til Stede som jelskrevet, smilede nok saa huldjaligt til ham, da den sidste Staal blev drukken, og jagde: „Danmark skal ogjaa leve“.

Allt som Tiden skred fremad, blev de mere og mere begejstrede, og sluttelig, da de skulde hjem, svingrede Niels og Naboen afsted med hinanden under Armen.

Under Vejs jagde Naboen:

„Ja! Niels jeg kommer snart til at mangle de Penge, jeg har laant dig; — det er jo 100 Daler.“

Niels hittede: „Det har vel ingen Nød, Nabo? Jeg er jo god nok!“

„Ja! Nød som Nød! Enhver kunde jo bruge sit“, lod Svaret.

Efter en Stund tilføjede han:

„Bed du hvad, Niels? Jeg har ja ofte gjort dig en Tjeneste. Nu kunde du gøre Gengæld og blive hjemme i Morgen.“

Niels blev halvvejs ædru; det danske Sind var dog ikke noget helt Mundstvejr, det følte han bedst i dette Djæblit. En kort Stund saa han med et usikkert Blik paa Naboen, forend han svarede: „Det kan jeg i Livet ikke være bekendt!“

„Det behøver du heller ikke“, lod Svaret, „du kan jo blive i sig og jeugeliggende den Dag.“

Niels rystede en Kende mere end sædvanlig, da han omsider tog Afked.

Forend de skiltes, havde han lovet at blive borte fra Valget.

Næste Dag var Kirken stuvende fuld af Mennesker, idet næsten alle Sognets Mænd vare modte frem til Valg.

Præsten syntes dog ikke at glæde sig særlig over den store Tilhørertredz, hvoriblandt der var Ansigter, som han ellers aldrig saa i Herrens Hus. Han holdt da ogjaa en Prædiken for sin Menighed den Dag, som havde baade Ræb og Klør.

Efter at Valghandlingen var til Ende og Resultatet var bekendt, løste Sprendingen, som hvilede over Forsamlingen, sig, og de mange Mennesker væltede hurtigt ud af Kirken.

Der sloj Solglimt over Tyskernes Ansigter, nu da de stode som de Sejrende, om end med knebent Flertal.

Den enestaende Begivenhed blev fejret paa tilbørlig Maade endnu samme Dag, idet Sejrherrene begave sig til Nabobyen for her at fejre Trimmisen ved et forjvarligt Sold.

Men Niels Fyllænder laa hjemme i Sengen, medens hans Husfru gik gram i Hu og påsefede sin daglige Dont.

Fra den Dag af var Niels ikke mere den samme som forhen.

Hans Fornedrelse og Udsjeldom, som ene skyldtes Drikkeriet, gif op for ham.

Endnu lod han sig daglig se paa Kroen, men han opholdt sig ikke længe ad Gangen.

En Aften hen i Februar sad han igen en Gang paa sin vanlige Plads bag ved Krobordet.

Han var eneste Gæst, og Humøret var daarligt.

Den aabne Foragt, som viste ham fra forskjellig Side, pinte ham, og han søgte sig elendig ved sin egen Usjelhed, som han ikke formaede at bekæmpe.

Før at nedstykke Uergrelsen drak han det ene Glas efter det andet, indtil han endelig rejste sig for at gaa hjem.

Han var lidt usikker paa Venene men ikke værre end saa ofte, for saa Værten havde ingen Betænkelighed ved at lade ham gaa alene.

Det havde stormet af Nord den hele Dag, og det var bitterlig koldt.

Med Aften havde det begyndt at sne, og da han kom ud, feg det med Sneen, saa Himmel og Jord stod i et.

Niels ravede afsted mod Hjemmet med usikre Skridt, stadig forfulgt af den tilbagevendende Anklage: „Du har forraadt dit Folk!“

Det slinrede for hans Døje, saa han ikke formaede at se frem for sig, men han fortjatte sin Vej uden at øjre Vejret en Tanke, stadig mumlende: „Du har forraadt dine Landsmænd!“

Han gik og gik, indtil han pludselig færed nedad for derpaa at blive fiddende i en Sneedrive med et Dige til Rygstod.

Han tænkte ikke paa at rejse sig, tænkte ikke paa Kulden eller paa Faren ved jaaledes at blive fiddende.

Gennem hans fujelforvirrede Hjerne strømmede Tankerne ustandselig, medens Willede paa Willede fra Fortiden oprullede sig for ham.

Han tænkte paa Dybbølbanke derovre mod Øst, hvor han kæmpede og blev jaaret, paa de første lykkelige Aar af sit Ægtekab, paa alle de senere gale Rejser, som han havde gjort, for endelig igen at ende ved det, som pinte ham tidlig og silde: Angeruen over at have svigtet sin Livslyst og sit Folk.

Saa toge Tankerne en anden Retning, idet de dvælede ved Hustruens der hjemme — ved hende som havde maattet lide og taale alt —; som havde slidt og slæbt, for at de ikke skulde gaa helt til Grunde.

Han mente at se hende staa foran sig med de rejgnerede Ansigtstræk og de sorgmodig, jaarede Døje.

Åh, hvor de pinte ham, disse Djne! Det forekom ham, som kunde de kun sige: „Årling! du har forraadt mig!“ Sa, ogsaa hende havde han forraadt og bedraget.

Han vilde rejse sig men formaade det ikke.

En velgørende Træthed overfaldt ham, og han faldt bagover med tillukkede Djne.

Den næste Morgen blev der slaaet Alarm i Byen, da Niels Jyllander ikke var vendt hjem.

Den forrygende Snestorm havde sammendrevet store Driver, og hele Byens Mandskab blev udkommanderet dels for at skovle Sne, dels for at søge efter Niels.

Først hen paa Eftermiddagen fandt man ham under en Snebrude død og stivfroszen.

Soldatertjenesten blev kun af kort Varighed for Anders, da han straks ved Budskabet om Faderens Død fik Hjemlov paa ubestemt Tid for senere at blive helt fritaget for Tjenesten Dog hvilede en trykket Stemning over Moder og Son, da de paa Begravelsesdagen vendte tilbage til Hjemmet.

Længe sad de tavse over for hinanden.

Endelig brod Moderen Tavsheden, sigende: „Hvad skal der nu blive af os med al den Gæld vi har?“

Sønnen sad lidt stille hen, forinden han svarede: „Og al den Glendighed kan vi takke Fader for“.

Da rejste Moderen sig og gik om til ham, tog ham om Halsen, sigende: „Fader var god nok, min Dreng, men han var karakterløs i sin ulykkelige Videnskab, som gjorde ham til Brag. Spiritusjen er bleven den Provosten, hvorover mangen en er væltet. Lov mig, at du aldrig vil drikke; thi det er lettere at lade helt være, end det er senere at kæmpe mod et tillært Døde!“

Da rejste Anders sig op og omfavnede sin Moder, sigende: „Kære Moder, jeg lover ikke blot dette; men jeg vil gøre endnu mere; — jeg vil forsøge, om jeg kan hjælpe andre til at komme over den Fristelse, der ligger i Alkoholen!“

Dette Dage senere vendte han hjem fra Staden med en Stjerne paa Frakkeopslaget; han var bleven Afholdsmand!“

Der hengik nu nogle brydjomme Aar for Moder og Son, da det gjaldt om at komme ud af den bundløse Gæld.

Den Gæld, som først blev betalt, var de 100 Daler til Raaboen. Anders, som harmedes over Faderens Gærd ved det stedfundne Kirkevalg, anede Sammenhængen og var Rag til Raaboen, som havde benyttet Faderens Glendighed til at fremme sine Formaal.

Forholdet blev hurtigt spændt mellem dem, da den ældre Mand, som altid var betænk paa det tykke „Waterlands“ Vel, ikke kunde tilgive Anders den Ildhu, hvormed han omfattede alt Dansk.

Sine Penge kunde han ifølge Aftale ikke gøre Krav paa for ved Mærets Slutning, saa dermed kunde han foreløbig ikke stille noget op.

Da han alligevel følte Trang til at gøre noget for at bevise sin Uvilje, fandt han paa at forbyde Anders Gangstien, som førte over hans Mark. Anders rejste dog ikke dette personlige Forbud, men forlangte at saa en Tavle opslaaet, da Stien var offentlig.

Det lykkedes virkelig Naboen at faa Overgangen forbudt, og en skøn Dag stod der opslaaet:

Der Overgang
wird
Verboten!
Naar?

Anders stod første Gang lidt og gottede sig over den tyffe Stilblomst, som den hjemmetyffe Daniker havde henmalet personlig, for derpaa at tage en Blyant op af Lommen, hvorpaa han med fede Bogstaver forejpurgte, „naar“ Overgangen blev forbudt.

Da han næste Gang mødte Naboen, jpurgte denne, rød i Hovedet som en kogt Krebs, om en jaadan grøn Laban vilde lære ham Tyff.

Anders morede sig over dens andens Ilterhed og jvarede roligt: „Ja, jer du Jens, jeg er heller ikke stiv i Tyffen, men dette forjtod jeg, var galt.

Men du er jo tyff, og jaa kunde du maaske give mig Dp-lykning om, hvad følgende hedder i tyff Overjættelse: „O er tyff“, for det har jeg hort dig jige en Gang imellem men altid paa danst.“

Derpaa fortjatte han roligt sin Vej uden at agte paa den andens Uvemsord, som jlyngedes bagefter ham.

Da Terminen var inde, jendte Anders ham Bengene tillige med Kenter pr. Post. Og da der igen blev Kirkevalg, var Anders blandt dem, som arbejdede ivrigt for at gore det godt, som Faderen havde forbrudt jidste Gang.

Det lykkedes ham ogsaa senere hen efter en Del Modstand at jaa oprettet en Afholdsforening i Byen, som hurtig vandt Tilslutning, da man begyndte at indse, at Spiritusjen ingen Ting gavne, men at den tværtimod jfadede, jaa vel okonomist som nationalt.

Tyffen fulgte Anders i alt, hvad han foretog sig, og han blev i i en forholdsvis ung Alder et Samlingsmærke for Egnens Daniskhed.

Sin lykkeligste Dag havde han, da en Del Aar senere Forjamlingshujet rejstes paa hans Mark mellem hans Hus og Byen.

Han var ikke ung mere, da han hjemførte sin Hustru, som var en af hans tidligere Skolekammerater.

Moderen henlevede endnu en lykkelig Livsaften i det Hjem, som en Gang var ved at ramle sammen om hende, omgiven af en hel Flok af sunde og raske Bornebørn, som rent forguede hende.

Hjese sønnen.

Eftitje af J. Ditergaard. Med 2 Billeder.

Den korte Decemberdag var snart til Ende. Solen sank stærkt ude i Sydvest; de udstrakte Sne marker laa og luede i dens matte nedgaaende Straaler, som den jendte hen over Jorden. Vinden, der havde søget den løse Sne sammen i Driber, som med skarpe og spidse Kamme strakte og bugtede sig over Vejene mellem Hegn og Diger og gjorde dem til Dels ufarbare, lagde sig mere og mere, som Solen sank. Kun en enkelt svag Luftning kom nu og da strygende henover den hvide Sneflade og bevægede jagte de visne Græsstraa og Lyngtoppene, der lig jorte Prikker og Pletter ragede op over og næsten ligejøm laa og svømmede paa dem. De nikkede tavse og fortrolige til hverandre, ret som om de vilde ønske hinanden en glædelig Jul; thi det var Julaften'sdag.

Han ad Vejen, der juoede sig i Bugtninger og Slyngninger ind imellem Hedebakkerne, kom der en enlig Vandring'smand gaaende. Hans Spor viste sig som en lang bugtende Stribe i Sneen; det var det eneste Spor af Mennesker i denne ensomme og, som det syntes, mennesketomme Egn. Det var en yngre Mand med et aabent og godmodigt Ansigt, hvori der sad et Par trofaste blaa Øjne, som havde et vist drømmende Udtryk. Om Munden, der til Dels dækkedes af et begyndende lyst Fuldsjæg, saas et Par skarpe Træk, der tydede paa en bestemt Vilje. Hans Gang var sikker men langjøm; han gik imidlertid ogsaa henjunkten i dybe Tanker. Paa Klædningen var solid og havde et næsten fornemt Anstrog. Paa Bøsten saas en temmelig jvæc Guldurkæde, der lod formode et tilsvarende Ur i Lommen.

Omjæder naaede han da ud af Lyngbakkerne, og foran hans Blik laa udbredt et temmelig bredt Engdrag, der, saa vidt Øjet kunde række, strakte sig til begge Sider. Gennem Engen slyngede sig en temmelig bred Åa, der hist og her var begyndt at belægges med Is. Paa den anden Side af Engdraget laa der paa en jvæg Skraaning af et kort Bakkedrag en lille By med nogle faa Huuse og Gaarde, fra hvis Skorstene blaa Røgjøjler næsten lodret steg op i den høje klare Frostluft.

Da Vandringsmanden naaede Engdraget, syntes han at vaagne af sine Tanker. Hans Ansigt oplaredes og fik et glad Udtryk. Da han naaede Broen over Åaen, stod han stille og lænede sig mod Rækværket, rettende sit Blik op mod Byen; især dvælede hans Blik og syntes at hvile med stor Forkærlighed ved et lille lavt og skrøbeligt udseende Hus i dens vestlige Udkant. Som han stod der, fik hans Ansigt igen det samme dybfindige og drømmende Udtryk.

Solen var nu næsten naaet Jorden men jendte endnu, førend den forsvandt bag Snykskredsen, et Par røde Straaler hen over Jorden, forghlndende Snemarkerne i et Par lange Striber, som om

ogjaa den, førend den forsvandt, vilde ønske Jorden og Menneskebørnene en glædelig og fredelig Højtid. Klokkeren i den fjerntliggende Kirke, hvis Taarn kunde øjnes over Bakkekammene, begyndte at kime Julen ind. Dens dybe, rungende og til Alvor manende Malmrøst lod højtidsfulde ud over det tavse, jubebedækkede Landskab.

Klokketungen naaede Vandringssmandens Dren. Den gjorde et højtideligt Indtryk paa ham. Et Par store Taarer kom frem i hans Øjne og rullede ned ad de af Sol og Vind brunede Kinder. Bed at staa i de fra Barndomstiden kendte Omgivelser, hvor han saa at sige kendte hver eneste Plet, hver eneste Høj og Lavning, hver Groft og Dige, ved at høre Kirkeklokkens fra Barndoms- og Ungdomstiden saa kendte og hjemlige Klang fremkom der Minder, skonne, lyse og lykkelige Minder i hans Sjæl og for hans indre Øje fra længst henbundne Dage af hans Liv. De strømmede ind paa ham fra alle Kanter fra Barndommens lykkelige Dage. Dette Livets saa glade og uskyldige Afjnit, der sikkert mere eller mindre af alle Mennesker mindes med Kærlighed og Hjertevarme, undertiden ogjaa med Vemod — fattig er selv i al Rigdom det Menneske, som slet ingen lyse og lykkelige Minder har fra sin Barndomstid, fra sit Barndomshjem — stod pludselig for ham i en jaadan Rigdom og Fylde, omstraalet og belyst af en jaadan Glorie, langt skønnere end de: Solen nys udgød over Sæmarkerne og med en jaadan Inderlighed og Styrke, som han aldrig tidligere havde fornummet. Ting, ganske jmaa og ubetydelige Ting og Begivenheder fra hans Barndomstid, som han aldrig siden havde tænkt paa, stod paa en Gang saa klare og lyslevende for ham, som var de skete i Gaar.

Solen var gaaet ned, og Mørket sænkede sig efterhaanden og med den Julfreden tavst og stille ned over Landskabet, som nu efterhaanden svagt belystes af Himlens tiindrende Stjernehav, der spejlede sig i Møens tavse rislende Vand.

Kirkeklokkeren havde forlængst ophørt at kime, men Vandringssmanden mærkede slet intet til alt dette. Han var saa fuldt optagen af sine Tankter, af sine Barndomsminde — han ligesom levede denne Del af sit Liv om igen — at han slet ikke mærkede, hvad der foregik omkring. Billede efter Billede gled i ustandselig Rækkefølge forbi hans Sjæl. Han saa den første Julaften, han som lille jesaarig Dreng havde tilbragt hos de gamle venlige Folk deroppe

i det lille skrobelige Hus i Byens Udkant, hvor han var bleven anbragt og opdraget efter sine Forældres Dod. Sin Fader kunde han slet ikke huske, sin Moder kunde han lige mindes men heller ikke stort andet. Hans stakkels Moder, der levede i stor Armod, havde ligget længe syg. Han kunde utydeligt mindes en Julaften i en fattig og usjel Stue, i hvis ene Hjørne stod en Seng, hvori hans Moder laa med et blegt Ansigt og indfaldne Øjne. Derimod huskede han tydeligt hendes Fordejsærd. Han havde grædt meget og været underlig bedrovet. Han næsten ligejom et Djeblit folte denne Dags Smerte igen.

Sit Ophold hos det gamle, kærlige Ægtepar, der, skont selv fattige havde antaget ham som deres egen Son, stod ganske klart for ham. Den første Julaften hos dem havde han været med i Kirke. Kirken, der var saa smukt pyntet, straalede i en Rigdom i et Hav af Lys. Han saa den jortklædte Mennejseskare bolge igennem det store oplyste Rum. Han kunde huske, hvor krampagtig han holdt fast i den gamle Kones Skjorter for ikke at blive borte i Trængsler. Han havde været med til Kirke hver Julaften, han havde været hos dem, men huskede dem ikke alle saa klart som den første. Han saa den gamle Mand tage Brillerne paa og lukke den gamle Bibelbog med Solvspænder op efter Hjemkomsten fra Kirken, og Konens alvorlige Ansigt og joldede Hænder, mens hun lyttede med dyb Andagt. Han stod bag Konens Stol og lyttede til. Han forstod ikke ret Betydningen af Julen, men han kunde huske at have faaet et dybt og uudjætteligt Indtryk af, at det var en meget højtidelig Aften. Han havde faaet saa mange Pebernødder, som han kunde spise. Da han, efter at en Salme var sunget, kom i Seng, blev begravet under den mægtige Dyne i Alkoven bag Raskelovnen, hvor det var saa dejligt lunt, fik han ogsaa nogle Pebernødder med at gnaske paa. Det var saa dejligt. Konen rettede lidt paa Budeerne, stoppede Dynen godt ned ved Siden og jagde saa: „Saa min Dreng, jov du kun nu i Guds Navn“. Kort efter gik ogsaa de Gamle i Seng, Lampen blev slukket, Manden bad Gudervor, og han sov ind. Paa samme Vis eller noget lignende gik hver Julaften.

Han saa sig selv gaacende ved Vejen om Sommeren efter Skoletid og græsje Koen i Grøften! Og om Efteraaret, naar de andre Drengene vogtede Kreaturerne løse nede i Engen, var det saa

morjsomt at lege med dem. Man havde Fld paa, stegte Kartofler, byggede Smaahuse ved Diger o. s. v. Na, det var lykkelige Timer! Han hufkede, hvor omhyggelig Plejemoderen havde været med at faa hans Klæder og Strømper tørrede, naar han blev vaad, dumpede i en Groft, badede for langt ud i Naen e. l.

Saa kom Konfirmationen, og han maatte ud at tjene men havde alligevel sit Hjem hos de Gamle at holde sig til, naar han var fri om Sondagene.

Hvor havde de gamle Folk dog ikke været venlige, kærlige og omhyggelige for ham i enhver Retning! Han vidste, hvor megen Taknemlighed og Paaskønnelse han skyldte dem. De kunde ikke have været mere omhyggelige for deres egen Søn. Han havde ogsaa efter bedste Evne jagt at lønne dem for deres Godhed, at afdrage noget af sin Gæld til dem.

Da han saa var 18 Aar gammel, rejste han til Amerika. Plejeforældrene vilde hellere, at han skulde være bleven hjemme, men de vilde heller ikke, som de jagde, staa hans Lykke i Vejen. Han havde stor Lyst til Amerika, og en væsentlig Grund til Rejsen var ogsaa den at søge at tjene saa meget, at han kunde berede sine gamle Plejeforældre et forgrit Udkomme.

Han hufkede deres Bedrøvelse ved Afrejsen. De havde begge omfavnet og kysset ham. Na, dette Døeblik glemte han aldrig. Her ved Broen, hvor han nu stod, havde han for 12 Aar siden sidste Gang vendt sig om og set efter det gamle Hus, sit Hjem, hvortil der knyttede sig saa dyrebare Minder.

I Amerika, hvor han havde arbejdet ved mange Ting, havde han haft Lykken med sig. Omfjerd var han kommen til Chicago og faaet Plads i en større Købmandsforretning, som han nogen Tid efter forpagtede og senere købte. Han havde derved hurtigt founget sig op til en formuende Mand. Lige siden sin Ankomst til Amerika havde han aldrig glemt sine gamle Plejeforældre og ogsaa støttet dem efter Evne.

Saa en Aften først i December, da han gik gennem de oplyste Gader i Chicago, standjede han udenfor et stort slot udstyret, oplyst Boghandlervindue. Han stod og betragtede den smukke Fuleudstilling. Paa et af de udstillede Billeder, hvortil Motivet var hentet fra Danmark, saa han et lille Hus, hvis Bygning og Omgivelser næsten fuldstændig lignede Plejeforældrenes berhjemme. Han

betragtede det længe, var helt betaget af det og købte det til Slutning. Dette Billede, der jaa lyslevende havde vaakt Minder om Hjemmet til Live hos ham, i Forbindelse med et Brev, som han nogle Dage senere modtog fra de Gamles Nabo om, at den gamle Kone — Manden var død for flere Aar siden — laa meget yng og næppe levede ret længe, var Grunden til, at han besluttede sig til at gøre en Rejse hjem. Den gamle Kone ønskede gerne at tale med ham, stod der i Brevet.

Da han netop havde en paalidelig Mand i Forretningen, som han kunde stole paa, tog han straks afsted.

Da han omfjeder vaagnede op igen af sine dybe Tanker, der havde sat ham i en forunderlig Stemmning, gik han langsomt og med bøjet Hoved op ad Byen til. Det var stille i Byen. Ud fra Vinduene i Huse og Gaarde straaede Lykene festligt ligesom i gamle Dage. Da han kom til sit gamle Hjem, stod han stille et Øjeblik. Der laa det, overfyldt af de to gamle Aftreaver, som da han for 12 Aar siden forlod det; der var ingen Forskel at se. I Stuen traf han Naboens Kone, der var bleven en god Del ældre, dog kunde han nok kende hende. Paa hans første Spørgsmaal om den Gamle rejste Konen sig tabt, tog Lampen i Haanden og gik henimod Døren til det andet Værelse, som hun aabnede. Derinde laa den gamle Kone lig. Den unge Mand blev dybt greben men græd ikke, dertil var Sorgen for stor. Han jaa længe paa Liget. Derpaa bad han Konen gaa bort med Lyset, han vilde være alene i Mørke hos den Døde.

Maanen var staaet op; dens Straaler, som faldt ind gennem Vinduet, behjste svagt den gamle Kones Ansigt, som hun laa der stille og fredelig med de magre og af Arbejde knoklede Hænder foldede over Brøstet.

Det var højtidelige Øjeblikke.

Den unge Mand stod henne i en Krog og græd stille, idet han jaa paa det affjælede Legeme.

Han tænkte paa den første Suleasten, han havde tilbragt i dette Hus, og følte i dette Djævlisk stærkere og inderligere end nogen

Sinde for den store og uburderlige Betydning, et godt og kærligt Hjem, hvortil der knytter sig dyrebare og udødelige Minde, har for et Menneskes hele jenere Liv.

1874
 For hun
 lignede min
 Moder.

Af P. Skovroy. Med Bignet.

Kære Emma!

Dit Brev ligger der foran mig, og mens jeg skriver, stotter jeg til det nu og da, snart med Smil og snart med Taarer. Jeg sidder foran det aabne Vindue ud til Haven, og den milde Maj-luften bærer ind til mig Duften af Vaarblomsterne der ude i Bederne. Jeg kan høre Pigen runstere med Spande ovre i Badstuehujet, og inde fra Apoteket hører jeg Rangen af den store Morter.

Støren, der sidder der oppe i Bæret træet, lader stundom høre et blødt Fløjt, der udtrykker en sølsom Længsel, fyldt af Bemod og Haab og skaber en Stemning, der fylder min Sjæl med Bemod. Jeg mindes min afdøde Fader og tænker med en jød bævende Tak-

nemmelighed paa min Moder, som vimser omkring der ude i Haven og hvis Ord til mig gennem Vinduet, om jeg har vandet Tulipanbedet, om jeg ikke tror, at Nattefrosten har skadet Frugttræernes Blomstring, kæler for mit Dre som omme Kærtegn.

Da Lund for lidt siden traadte ud af Laboratoriet og gik over Gaarden med sin lidt ludende Gang, maatte jeg jaude dine Ord i Brevet. Nej, min tilkommende er ikke nogen Aldonis. Men naar du tilføjer, at det er en Skade for hele Konnet, at Byens smukkeste Pige kunde blive forelsket i en saadan Grimrian, jaa maa jeg protestere paa hele Konnets Vegne. Du skriver, at din Sjæl er opfyldt af Harm, at jeg selv har kaldt ham en Grobian og et væmmeligt Menneske, og jeg lader dine Ord gaa over mig som en retfærdig Tugtelse. Dobbelt forargerligt kalder du min Dyporjel, fordi jeg altid har været jaa „sin paa det“, at jeg altid har staaet som et Monster paa Dannelsen og Smag for alle mine Veninder. Ak, hvor dine Ord minder mig om Skoletiden. Jeg ved godt, hvem det var, der kaldt paa at give mig det komiske Egenavn „den fogte Kristine“. Jeg havde en Dag ladet mig henrive til at kalde nogle af Jer for „raa Unger“. Straks jualededes efter mig: „Er vi raa — jaa er du vel fogt! Det er den fogte Kristine, den fogte Kristine, ha ha!“

Ak ja, jeg maa jo indrømme, at Lunds Væsen og Udseende kan være stødende, ja, at han stundom ligesvem maa vække forargelse. Og jaa paa mig var det første Indtryk af ham i højeste Grad ugunstigt. Og dette Indtryk holdt sig længe og næredes bestandig. Man siger, at det første Indtryk altid er det rigtige. Det er et umaadelig dumt Ord. Menneskenaturen er alt for sammenfat til, at det kan være rigtigt. Og naar jeg nu tænker paa, at det ikke er længere end nogle jaa Uger siden, at jeg i en Dypbrusning af taabelig Brede bad min Moder om at lade denne Mand gaa, som jeg kaldte en Grobian og en Kyniker, jaa jyldes mit Sind med Kuelse og Skam.

Heldigvis var min Moder forstandigere end jeg. Hun indrømmede, at Lund var formløs, især over for den kvindelige Ungdom. Men hun mente, at dette ikke var hans jaude Væsen men noget paataget, eller rettere jagt noget, som var udviklet under uheldige Omgivelser. Han havde opholdt sig mange Aar i Udlandet, navnlig paa Apoteker i de store Badesteder i Frankrig og Ita-

lien, havde maattet leve paa Hoteller og vistnok maattet jagne den dannede Kvinde's Indflydelse i Familielivet. Hun troede ogsaa, at denne Side af hans Væsen vilde forsvinde under Berøringen med vore oplyste og dannede unge Kvinder, søjede Moder til med det fine, lidt spydige Smil, som du nok kender. Desuden var Lund en udmærket dygtig Apoteker, som man ikke kunde affebilde for en ung Pige's Luner.

Moder's Ord fik mig til at se paa Lund med andre Øjne. Det var jærlig hendes Formening om, at hans Væsen over for os unge Piger ikke skulde være ægte, som havde gjort Indtryk paa mig og vakt min Interesje, der først optraadte som en Art Nygærrighed. Du ved jo, i hvor høj Grad det gaadefulde, det uopdagede, anelsesfulde i Natur og Mennekeliv har tiltalt mig. Og nu gav jeg mig til at lede efter Nøglen til denne Mænd's jaude Væsen.

Den første Opdagelse, jeg gjorde, var den, at hans Maade at være paa virkelig var forskellig, eftersom han var i Selvfab med Mænd, unge som gamle, samt ældre Kvinder, eller han havde latter kvindelig Ungdom omkring sig. I Gensamtaler med Moder var han den legemliggjorte Noblesje, og hans Tone var præget af en hjertelig Ærbødighed, der straks maatte indtage, men som i mit mistroiske Sind fopstredede en styg Mistanke om, at han vilde indsmugre sig hos Moder. Senere kom jeg bort derfra ved at lægge Mærke til, at han var lige jaadan over for andre ældre Kvinder. Ældre Mænd roste ham for hans store Verdenserfaring, hans solide Kundskaber og — hans Dygtighed i Thombre. Unge Mænd og unge Piger var delt i to Lejre, alt efter som de havde været Skive for hans Vid's spidse Pile eller hans ofte henjynsloje Spot.

Jeg opdagede dernæst, at han kunde tale alvorligt selv med mig, naar vi var paa to Mænd's Hæd; men næppe var en af mine Veninder traadt ind ad Døren, for hans Væsen forvandlede sig som ved Trylleri. Han blev kaad, tumlede sig i Vittigheder og Brandere, der ikke altid kunde staa for den gode Smag's Domstol. Som jaadan kender du ham kun.

For at mit Brev ikke skal blive til en hel Bog, maa jeg forbigaa Mellemstationerne paa min Vej til Ertendelse af denne Mænd's Værd og Karakter og indskrænke mig til at drøle ved et Par Begivenheder, der forekommer mig at indeholde de bedste og

mest malende Bidrag til hans Karakterfildring, og som i al Fald bragte ham i den rette Belysning for mine Øine.

Det var en Aften, vi havde Selvskab. Mens de gamle spillede Kort, havde vi Unge taget Plads i Havestuen, hvor Lyset fra den røde Ampel kastede et jælsomt, lidt spøgelseagtigt og mat dæmpet Skær over vore Ansigter. Om det var denne lille Omstændighed, der havde fostret det Indfald i Laura Jensen's romantiske Hjerne, at vi skulde fortælle Historier, men virkelige Oplevelser, ved jeg ikke, men jeg ved, at der allerede var fortalt flere ret pjankede Historier uden Hoved og Hale, da Naden kom til Lund. Og jeg mærkede paa en vis Uro, især blandt de unge Piger, der ligesom satte sig til Rette, at der var Spænding i Luften. Jeg selv jaded i en lønlig Angst for, at Lunds Historie kunde strejfe Grænserne for det strengt pæfjende.

„Naa, Hr. Lund, nu kommer De“, sagde Laura. „Hvad skal Historien hedde?“

„Banditten“, svarede Lund med en Gravroft, der fremkaldte forfjellige Udbrag, som Uf da! Hvor romantisk! Og saa videre.

„Under mit Ophold i S.“, tog Lund Ordet, „plejede jeg at tilbringe Aftenen i en Beværtning, hvor der plejede at komme Seminarister. Deres ustyldige Løjer og snakkefjellige Bludren virkede paa mit Øre som en jagte velgørende Musik, der kunde dysse mine Tanker i Blund. En Aften var der en af dem, som var lidt stortalende. Han buldrede hele Aftenen som en tom Tønde og troede, at han var meget morsom, fordi han altid lo først af sine egne Vittigheder. Saa hændte det, at der midt i Larmen lod en besteden Bankten paa Døren og ind tren en jolle færende Svend og tiggede om en Stilling. Hans Ansigt og Skikkelse var hærget af Landevejslivet, og han var ikke ædru. Ved Synet af dette Mennefste jvulmede Seminaristens Heltetod. Han jprang op, tog Staklen i Naffen og kastede ham paa Døren. Man kunde høre, at han gled ud paa Forstuen's glatte Fliser og faldt. Først blev der lidt stille, men da Manden der ude begyndte at fælde ud, brød Latteren løs. Lidt efter kunde vi høre, at han jamlede sig op og stavrede ned ad Trappen. Men i det jamme raslede Ruderne, først en, saa nok en og nok en, og Glasjet faldt klirrende ind i Stuen.“

„Sikken Bandit!“ lod det i Kor, og alle stormede ud paa Gaden. Politiet kom til, og Forbrøderen kom i Hullet.

„Ja, det er det hele“, sagde Lund og jaa sig rundt i Kredsen. „Snip, Snap, Snude, min Historie er ude“.

„Men hvad blev der af Banditten? Han fik da en ordentlig Straf?“ spurgte Laura Jensen.

„Banditten blev skam ikke straffet, tværtimod, han blev belønnet med et godt Lærereembede ude paa Landet. Han sidder nu og opdrager Folkets Børn i Tugt og Herrens Formaning og hæver hvert andet Mar 100 Mark for sin Nidkærlighed i Fortjænkningens Tjeneste.“

„Ja, han — men Banditten — den rigtige Bandit, som slog Ruder ind —?“ udbrød Laura læende.

„Naa jaadan — men kære lille Frøken, jaa har de juld-
standig misforstaaet mig og min Histories Moral“, udbrød Lund.

Med disse Ord rettede han sit Blik paa mig, med et Smil og et Udtryk, som uvilkaarlig jnigrede mig, fordi det forekom mig at sige: Du misforstod mig naturligvis ikke.

En Kvinde's Følsomhed er større over for en Hyldest, der skænkes hendes Forstand, end den, der gælder hendes Hjerte. Men dernæst robede Lund ved sin Historie, at hans Hjerte slog varmt for Samfundets Stedborn, de Smaa og de Forhultede.

Du vil indvende, at min Kærlighed til en Mand vel ikke kunde vækkes af jaadanne Smaating. Ak, kære lille, taabelige Emma! Alting her i Verden opstaar jo af Smaating. Det er jo netop Ulykken i alle Forhold her i Livet, at Menneskets Dje ikke er tilstrækkeligt opladt for de jmaa Ting. Hvem graenser Tingenes Dphav! Intet menneskeligt Dje er jaa skarpet, at det kan øjne den første fine Traad i Kornernes Spind, og dog er det netop den, der bærer den hele Bævl. Menneskets Stæbne jvindes i London, som den første Spire til det store Træ fremkommer i vor Moder Jord's mørke Dyb.

Han havde jmigret min Forsængelighed, og han havde vist, at han ikke alene havde Mand men ogsaa Hjerte. Var det Smaating?

Men nok om det.

Saa var det en Søndag Eftermiddag. Vi jad, nogle Uuge, med Lund i vor Vidte, inde i Dagligstuen ved det store Hjørne-

vindue, du ved, som vender ud til Torvet. Det var trist Bygevejr, og Blæsten for hen over Torvet og handlede ilde med Menneskets Børn, der faldt den i Fingrene. Den rev og sled i Klæderne, som vilde den flaa dem af Folk og gjorde ingen Forskel paa gamle Kvæder og unge Møer.

Lund teede sig omtrent som Blæsten. Hvad Blæsten skaaede, faldt han over med sine jpydige Bemærkninger. Han lod sit Vid spille som en Kugleprøjte ud over de mange ynkelige, pudfige Skikkelse, som drev forbi derude, og skaaede som Blæsten hverken Gamle eller Unge. Hans Bemærkninger var ofte rammende og morsomme, men tidt henjynsløse, især over for ældre Folk. Mens de andre led til at more sig kongeligt, ærgrede jeg mig saa maat.

Pludselig, allerbedst som Lund havde tumlet sig i de kaadeste Vittigheder og Udfald mod de Forbigaaende derude paa Torvet, tav han bomstille. Jeg saa ham stryge sig over Ansigtet og skotte efter en gammel Morlil, som kom jejlende for Vinden ude paa Torvet. Det var en lille mager, kroget Skikkelse, der krob sammen for Blæsten under et tyndt Torklæde, som hun holdt krampagtigt sammen over Brystet.

„Naa, Lund, hvad er der i Bejen?“ spurgte en ung Mand leende.

„Jeg tror det ringede!“ jagde Lund og gif sin Vej ind i Apoteket.

Men det havde slet ikke ringet, og min Nysegerrighed var dakt. Var det virkelig Synet af den gamle Morlil ude paa Torvet, der saa pludselig havde hæmmet hans Raadmundethed. Dette forundrede mig, thi han plejede ikke at tage Hensyn til noget som helst, naar han var i sit kaade Lune.

Om Aftenen var Moder gaaet et Løb om til dine Forældre, og da Lund var inde til Aftensmad, kunde jeg ikke styre min Nysegerrighed men spurgte ligefrem:

„Sig mig, Hr. Lund, hvorfor tav De saa brat i Eftermiddags, da De saa den gamle Kvæder paa Torvet?“

Han for op og stirrede forbløffet paa mig. Saa tav han en lille Stund og jagde da:

„For hun lignede min Moder!“

Nu kan du tro mig, om du vil; men disse jaare simple Ord gjorde et aldeles overvældende Indtryk paa mig. Jeg ved ikke,

hvad det var, der virkede saa stærkt, men jeg tror, det var Tonefaldet, hvormed han udtalte Ordet „Moder“. Der var deri et Væld af Kjærlighed, Erbødighed, et Udtryk af Omhed, Længsel og Æmerte, som naar en blod Haand jagte klapper en gammel rynket Kind.

Det var mig ikke muligt at tase, og der blev stille i Stuen. Jeg mindedes nu, Moder havde fortalt mig, at Lunds Moder var død for 5 Aar siden, og at Sorgen nok havde drevet ham udenlands den Gang. Og med det samme opstod i min Sjæl en sølsom Medlidenhed med denne Mand, vistnok fremkaldt af en dæmrende Forstaaelse af Moders Ord om, at hans Væsen ikke var rigtig ægte. Hvad om dette ifkun var den haarde Skal, der skal værne den bløde Kærne?

„Fortæl mig lidt om Deres Moder“, jagde jeg, og jeg følte, hvor min Stemme skælvede.

Han saa atter forundret op.

„Min Moder horte til de Kvinder, som ingen Historie har.“

„Hun horte altjaa til de bedste“

„Ja, det gjorde hun, til de allerbedste. Men De er den første, der har bedt mig fortælle noget om hende. Hvorfor? De har jet en, der lignede hende — en spinkel lille Stikkelse, fattigt klædt, mager og graa — jaudeligg ingen Heltindeskikkelse. Hvad kan der være at fortælle om hende, der kan interessere en ung Pige som Dem?“

„De har altjaa en saare ringe Mening om mig, Hr. Lund.“

„Aldeles ikke. Tværtimod? Og som Bevis skal jeg opfylde Deres Ønske, der i al Fald ikke er dikteret af letfærdig Nyfiosghed, skunner jeg nok. Ak nej, min sjakkels lille Moder havde ikke noget ved sig af en Heltinde efter de almindelig gængse Begreber. Men min Mening er rigtignok, at vore overleverede Samfundsforestillinger om Helte og Heltinder trænger haardt til en Revision. Jo, hun var en Heltinde, en virkelig Heltinde, en af disse Kvinder, der over Heltegerninger hele deres Liv igennem, uden at vide det og uden at kræve Lon derfor. Hun fødtes i jmaa Kaar og kæmpede hele Livet Kampen for Brodet, med den bitreste af alle Sorger, Klæringsjorgen, hængende over Familien som en stadig truende mørk Sky. Kun i de sidste 10 Aar af sit Liv, da hun var hos mig, var hun fri for disse Sorger, og hvor tidt har hun ikke ytret,

at nu kunde hun da Gud ske Lov sove roligt ind om Astenen uden Næringsfjorger. Naar mit Skyldregister skal ranjages er Gang, haaber jeg, at dette maa blive mig godskrevet som et lille Afdrag. Moder kom først til mig, da hun havde baaret den sidste af sine Kære til Graven. Med Livet kunde hun kæmpe men ikke med den stærke Død.

Jeg var den Gang paa Loveapoteket som Provijor; min Lon var ikke stor, og jeg brugte mine sidste Skillinger til at møblere en lille Lejlighed med, hvor vi boede, min Moder og jeg. Men hun forstod at holde Hus med lidt, og hun skabte mig et hyggeligt Hjem, som jeg endnu maa mindes med Bemod- og Længselstaarer. Jeg ser endnu jaa livagtigt, som var det i Gaar, hendes lille krogede Skikkelse vinse om i de jmaa Stuer som en lille Mus, der altid har travlt. Jeg har endnu aldrig set hende sidde med Hænderne i Skødet. Og hvad hun kunde jaa gjort, er utroligt. Hun fik, som alle flittige Mennesker, Tid til alt — ogjaa til at bede. Hun havde en gammel Bonnebug, som hun læste i, og mellem dens Blade laa et gammelt gulnet Blad, en Astenfang af Adolf Langsted, som hun paa eget Dufte fik med i Kisten. Digtet, som jeg har læst jaa tidt, at jeg kan det udenad, lyder:

Hver Livens Stund, som Gud dig gav,
er værd at stonne paa,
gaa i din Seng som i din Grav,
da skal du glad opstaa.

Til Matten Sjæl og Sind bered
som til din sidste Stund,
da stiger Fjerdens Engel ned
og vier dig til Blund.

Hils som en kær, velsignet Gæst
hvert Glimt fra Eterlid,
gaa til din Væring som til Fæst
da kroner Gud din Id.

Til Døden Sjæl og Sind bered
som til en Langvejsfart,
da skal i Gravens Dunkelhed
du stue Maalet klart.

Saadan var min Moder, Froken. Hun var from i Ordets eneste ophøjede Forstand. Hun raabte ikke paa „Jesus“ paa Gader og Stræder, men hun gik til sit Arbejde som til Fæst og gjorde Fyldest i det lille Virke, hvor Vorherre havde sat hende her paa Jorden. Hun betragtede ikke Jorden som en Hammerdal men hilste hver Dag med Glæde som en Guds Gave, for hver Aften at gaa i sin Seng som i sin Grav med Sjæl og Sind beredt til Natten.

Og da Natten kom, den store mørke Nat og tog hende og førte hende bort, faldt Mørket over mig og knugede mig i sin Favn. Det er en tung Skæbne, Froken, at blive den sidste af en stor Slægt. Og det var jeg. Med en lønlig Rædsel vandrede jeg om i de tomme Stuer, rastløs og hjemløs med en ubestridelig Følelse af Forladthed. Jeg havde en Fornemmelse som et Menneske, der flyder ude paa Verdenshavet. Havet er glat som et Spejl, og Solen skinner mildt. Jeg kan svømme, men hvorfor svømme, naar jeg til ingen Sider kan naa Land. Jeg sølte mig fattigere end den usleste Stodder, fordi jeg var fattig paa Kærlighed.

Dagen, da min Moder blev begravet, glemmer jeg aldrig. Det var Bygevejr, med en sejende Nordveststorm. Moder skulde jordes i Familiebegravelsen i Rabobyn. Vi maatte jomme Kranjene fast paa Kisten, for at Stormen ikke skulde flyve væk med dem. Jeg krob op paa Bukken ved Siden af Ligvognskuffen. Der sad jeg og frøs i min tynde jorte Frakke. Nej, det er ikke sandt, jeg frøs ikke. Jeg var i en underlig Tilstand af legemlig Føleløshed. Formodentlig er den legemlige Fornemmelse gaact under i den sjælelige Smerte, jeg sølte. Jeg maa vist have været nervøs og overispændt, thi jeg husker, jeg jvarede Ligkuffen paa hans Bemærkning om det daarlige Vejr, at Vejret var udmærket, ligesjrem dejligt! Jeg mente naturligvis, at det passede til min Sindsstemning.

Hvert Øjeblik saa jeg mig om efter min Moders Blomsterjeng under Ligvognens Baldakin, hvis jorte Flige Stormen jpendte ud i Luften som Sorgeslor. Og Aladdins Ord ved Moderens Grav randt mig i Hu: „Nu fryjer du om dine gamle Ven!“

Nu og da kunde det lykkes Blaxien at løsne en Blomst fra Kranjene og danje væk med den over Grjfter og ind over Markterne. Mit Dje fulgte denne Vortførelse, og jeg optændtes af Harmen mod denne Storm, der ovede Helligbrode mod min døde

Moder. Men ja, grebes jeg af en sølsom Forestilling. Det var jo slet ikke Blæsten, det var jo Moder. I hele sit Liv havde hun strøet Blomster for sine Omgivelser, hvad Under, at hun fortsatte dermed i Døden. Det var jo hende, der strøede Blomster ud over de gule Agre og den sorte Heide. Og det bares mig for, jeg saa hendes Haand komme frem mellem Kranjene og løse Blomsterne en for en og strø dem ud til alle andre for selv ingen at beholde.

Og hver Gang jeg siden vandrede hen ad denne Vej, der blev min Moders sidste, og som er bleven hellig Ford for mig, spejdede jeg uvilkaarlig efter Blomstersporene, og det forekom mig, at der virkelig groede flest Blomster paa den Side af Vejen, hvor Stormen hin Dag dansede med Blomsterne fra Moders Baare.

Han tav

Det dæmrede i Stuen, saa han ikke kunde se mit Ansigt, hvad jeg var glad ved. Efter en Stund sagde han pludselig med sit sædvanlige spjdhige Tonefald:

„Froknen er vist falden i Sovn under min kedssomme Fortælling.“

Og han sprang op og skruede op for det elektriske Lys.

Han stod foran mig og stirrede paa mit Ansigt, der var overstrømmet af Taarer. Hans Ansigtsudtryk undergik en brat Forandring.

Pludselig følte jeg hans Hænder om mit Hoved og hans Læber paa min Pande. Og med et: „Tak, Froken, de Taarer skal jeg aldrig glemme Dem!“ forsvandt han ud ad Døren.

Der sad jeg.

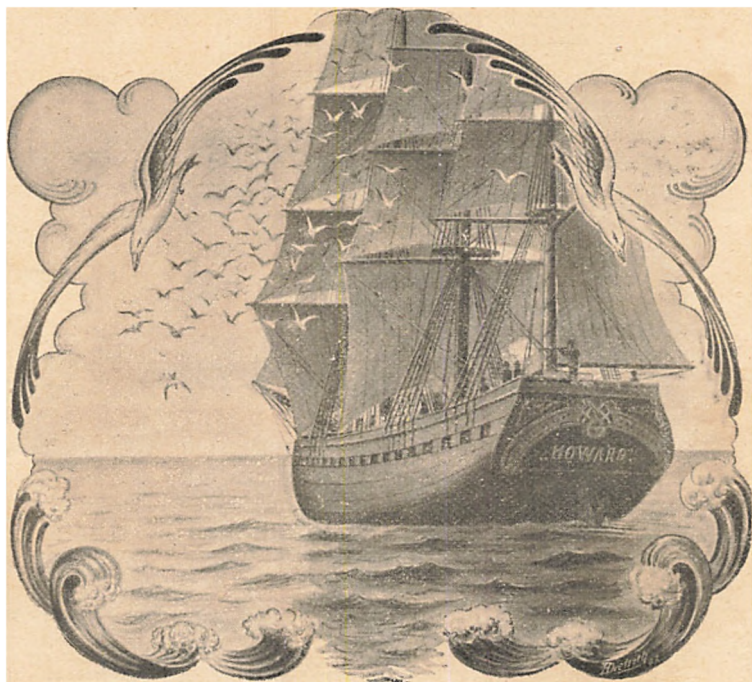
Ja, jøde Emma, bogstaveligt talt, der sad jeg!

Howdan Forholdet senere udviklede sig, kan du saa mundtlig Bæstede om, for ellers bliver Brevet virkelig for langt.

En Ting kan jeg forsikre dig for: Jeg er lykkelig — med min Grobian!

Din

Kristine.

Ungdommelig Ubefindighed.

Af F. C. Hansen, Løjtertoft. Med Bignet.

En Del unge Bønderkarle var for uogen Tid siden jainlede paa en fynst Bondegaard. Anledningen var, at en af Karlene næste Dag flyttede fra Egnen for at tiltræde en anden Plads. Efter at de nu havde drukket et Par Snapse paa en lykkelig Rejse, var Selskabet i Færd med at skilles, men en ung 20 Aars Karl fra Nordflæsvig gjorde Nar af de andre, at de ikke kunde taale mere, og han tilbød, at hvis en af de dem vilde hente en Flaske

Brændevin, da vilde han drikke den alene. De andre var ubejindige nok til at tage ham paa Ordet. Han drak Flasken ud alene, gik derefter til Sengs, men næste Morgen laa han død i Sengen. Forresten var han en flink og ædruelig Karl. Ungdommelig Letjindighed var Skyld i hans Død.

Ved at læse denne jørgelige Begivenhed oprandt hos mig gamle Minder om et andet letjindigt Bæddemaal, der imidlertid dog ikke fik en saa jørgelig Ende. Det er nu mange Aar siden, men Enkelthederne mindes jeg endnu tydeligt.

Naar man nu omstunder har haft Lejlighed til at faa et Indblik i den overdaadige Komfort, der bydes Kabytspassagererne paa de store Oceandampere, aner kun faa, hvorledes Forholdene i den Henseende laa for et halvt Aarhundrede siden. Den Gang besjogedes Udbandrertrafikken fra Hamborg endnu med Sejlskibe, og disses Ankomst til Bestemmelsesstedet kunde ikke som nu beregnes i Forvejen. Bekvemmelighederne om Bord var kun faa, Spisebuden ensformet og Rationerne skralt tilmaalte; ja Drikkevandet om Bord uddeltes endog med største Sparjommelighed. Men naar Folk var unge og junde og ikke forvænte, saa levede man sig snart ind i Forholdene og befandt sig i det hele taget ganske vel om Bord.

Der er ingen nu af den yngre Slægt, der kan gjøre sig en Forestilling om det Hore, de store Guldfund i Kalifornien i Slutningen af Fjrrerthyverne og nogle Aar senere i Australien vakte overalt i Verden. Fra alle Jordens Egne strømmede Folk til for at forsøge paa at faa deres Andel af Jordens rige Skatte, og da Guldfeberen ogsaa havde grebet mig, gik jeg 1853 i Hamborg om Bord i Juldskibet „Howard“, hvis Bestemmelsessted var Sidney, og under lystig Dypang lettedes Ankeret en Morgenstund for at tiltræde den lange Rejse. Imidlertid gik vi først for Anker ved Glückstadt, hvor der endnu indtoges en Del Proviant, og hvor Vandtønderne fyldtes med Vand fra Elben, som tilsyneladende var klart nok, men, da vi kom i Troperne, gik i Forraadnelse, blev sort og lugtede ilde. Det brugtes dog lige godt hele Tiden, baade til Mad og til Drikkevand, og blev senere efter endt Gæring igen klart og godt. I sidste Øjeblik kom her endnu en Passager om Bord, en ditmarskist Bondemand, rygeude af sin Merstumpspibe, forsynet med kun en lille Blydt Klæder men med 16 Pd. Tobak og

en Flaſke Rum. Han viſte ſig jenerer ſom en arvig Tyſker. — Jeg befandt mig nu om Bord i et udelukkende tyſk Selſkab, da jeg var den eneste Danſker. Paa en ſaa lang Rejſe blev der ogſaa politiſeret en Del, men med Undtagelſe af den ſidſt ankomne Paſſager kom jeg for Rejſten ret godt ud af det med dem. Men Ditmarſkeren var gram paa Danſken. Han havde deltaget i Tre-aarſkrigen, og 1849 i Koldingslaget havde en danſk Huſar givet ham et Sabelhug tværs over Anſigtet, der havde efterladt et ſtygt Ar. Naar Vejret var godt og Sven nogenlunde-rolig, fordreves Tiden paa Dækket om Afſtenen med Sang, men da jeg en Afſten efter Opfordring ſang forſkellige danſke Sange, ſom jeg havde lært i Krigens Tid, da traadte Ditmarſkeren frem og opponerede herimod, og da jeg ikke ænjede hans Proteſt, frembragte han Klagen for Kaptejnen men fik hoſ ham intet Medhold heller, ſaa han brummende gif ſin Vej hen i Forenden af Skibet.

Som født Afſinger havde jeg hidtil ingen Lejlighed haft til at gore nærmere Bekendtkab med Tyſkerne, men efter at de i 1848 havde været enige om at overfalde Danmark, troede jeg, at de ogſaa indbyrdes var gode Venner. Ved Samlivet om Bord mærkede jeg til min Forundring juart, at dette langt fra var Tilfældet. Der var kun ſaa Preuſjere om Bord, og ſkont diſſe var meget fredſommelige Folk, var det dog ojenſynligt, at Preuſjerne af alle de andre var ilde lidte, jærlig fra Holſtenernes og Hannoveranernes Side. At Preuſjerne den Dag i Dag endnu ikke er yndede hverken i Oſt- eller Sydveſtafrika lige ſaa lidt ſom mange andre Steder, er jo en Kendſgerning, ſaa det maa vel have ſine Grunde.

Der kunde fortælles mange morſomme Træk fra Livet om Bord, men dette vilde blive for vidtløftigt her. I anden Kahyt var vi ikkun 7 Paſſagerer, hvoriblandt 2 jødiſke Købmænd. Diſſe var nu uheldigt ſtillede, thi Spiſejedlen lød udelukkende paa jalt Flæſt og jalt Rød, og da det forſte var en forbudt Spiſe for Jøderne, ſaa blev deres Middag hveranden Dag noget ſtral. Vi havde om Bord 6 ſmaa Griſe, og da efter nogle Ugers Forløb et af diſſe blev ſlagt, og vi i vor Kahyt var ſaa heldige næſte Dag at ſaa et lille Stykke deraf, ſaa gif Naturen over Optugtſen. Jøderne kunde ikke modſtaa Friſtelſen af den duftende Steg; med ſtort Velbehag ſpiſte de deres Andel, og fra den Tid maatte vi

Jaa ogjaa dele det jaltede Flæsk i 7 Parter i Stedet for i 5, thi nu, da de en Gang havde overtraadt Lovens Bud, jviste de deres Part, jaa godt jom vi andre.

Saalkænge Kartoflerne holdt ud, fik vi dem to Gange ugentlig. Vi fik dem bragt ned og skulde selv skrælle dem, og da jeg hjemme ofte havde forrettet dette Arbejde, jaa viste det sig, at efter endt Skrælning havde jeg faaet for stor Part. Saa blev det forandret derhen, at vi straks, naar Kartoflerne kom paa Bordet, delte dem i 7 lige store Parter, thi det v3 udleverede Kvantum var kun lille.

For Resten gif Farten den forste Maaned meget heldig. Men da vi naaede ned imod Ekvator, lvejede Vinden af, og det gif kun jmaat fremad. Den Dag, da Linjen passeredes, fik vi alle vor reglementerede Daab, det vil jige, den ene Spand Vand over Hovedet efter den anden, og hvem der jogte at undsly, kom værst fra det, thi Folkene havde den Dag Frihed til alle Slags Løjer, og det fornuftigste for Passagererne var at gore gode Miner til slet Spil.

Samme Aften fik vi fuldstændigt Vindstille, og der hengit en halv Snez Dage saaledes, uden at der rørte sig en Vind. Heden om Bord blev meget trykkende og ubehagelig, og det var ikke saa fjært, at vi ofte firede os ned i Havet og tog os en Dykkert i det klare Vand, og da vi i mange Dage ingen Hajer havde set, saa blev vi efterhaanden mere dristige, gav Slip paa Tovet og jvommede omkring ved Skibet. Kaptejnen var meget imod denne Leg og advarede Passagererne derimod, men vi blev ved med det alligevel, hvorimod han strengt forbod Folkene det. Vi fik jaa endelig en Eftermiddag en stærk Torden med Skyregn og jantidig en frist Kuling, jaa Skibet atter med rask Fart styrede imod Syd.

Jblandt Passagererne i vor Kahyt var to unge Officerer, Drøge fra Hannover og Wackerow fra Meklenborg, med hvilke jeg efterhaanden havde sluttet Venstabs. De havde paa Rejsen forjnyet sig bedre med Drikkevarer end Ditmarstieren med den ene Flaeste Rum, idet de hver var forjnyet med adskillige Kurver Vin. Men da Heden var stor, deres Tørst endnu større, og Drikkevandet lugtede jaa ilde, jaa jvandt deres Vinforraad stærkt ind hver Dag, hvorimod vi andre maatte hjælpe os med Vandet, jom det var. Desuden var de godt forjnyede med Skydevaaben, og under det lange

Vindstille brugte de til Tidssfordriv at skyde til Maals ejtr en eller anden Genstand.

Saa en Eftermiddag omkredjedes Skibet af en Mængde Sv-fugle, de jaakaldte Kapduer. Det var første Gang, vi havde set dem, og de bleve betragtede med Interesse, da Duffet opstod om muligt at faa fat paa en af Fuglene. Det var meget slau Kuling, men ved at se ned paa Vandet kunde man paa Luftblæserne dog iagttage, at Skibet gjorde en Smule Fart. Droge siger saa til Wackerow: Jeg gaar ned efter Bøjsen for at skyde en af Fuglene, og jeg giver en Flaske Vin til bedste, naar du saa vil springe ud og hente den. Medens han gaar ned efter Bøjsen, siger jeg til Wackerow: Du skal lade være med den Spøg, thi Skibet gaar hurtigere gennem Vandet, end du kan svømme! Han ser udenbords men paastaar, at han kan svømme hurtigere, end Skibet sejler, og Droge skal nok komme til at rykke ud med Vinen.

Imidlertid havde Droge Bøjsen ladet, og snart efter stod han en af Fuglene, der faldt i Vandet et Stykke agter for Skibet, mens Wackerow stod parat til at fire sig ned i Vandet. Jeg siger endnu meget indtrængende til ham: Lad det være! Men inden Ordene vare udtalte, var han allerede i Vandet paa Vej efter Fuglen, som han snart naaede, og som han tog i Munden. Mens han svømmede efter Fuglen, var Skibet jo gaaet et Stykke fremad, og vi var straks klar over, at Fuglens lange Vinger, der slæbte i Vandet, hindrede ham for meget i hans Bevægelser, og at han tydelig sakkede agter ud. Vi raabte gentagende Gange til ham: Slip Fuglen! Dette gjorde han da ogsaa tiljids og kunde da bedre arbejde sig frem, men endskønt han brugte Kræfterne til det yderste, viste det sig snart, at min Spaadom var rigtig: Skibet sejlede hurtigere, end han kunde svømme.

Som Regel var den vagthavende Officer altid paa Dækket, men da Vejret var saa smukt, var den Dag jauntlige Officerer gaaet ned at spise til Middag. Da Styrmanden hørte vor Raaben, kom han straks op og fik snart Rede paa Sagens Stilling. Han gav saa Ordre at braje Ræerne bak, men det nyttede ikke noget, thi et saa stort Skib lod sig ikke sjunderligt standje i Farten i den sløve Kuling, og Afstanden mellem os og Svømmeren blev stadig større. Han var nu ogsaa bleven angst og raabte om Hjælp.

Kaptejnen blev nu hentet op. Han gav straks Ordre til at sætte Jollen i Vandet; men om Bord paa de lange Rejser er Vaadene forjvarlig jurræde, og det tog lang Tid, inden alt var klart og Vaaden kom i Soen bemændet med anden Styrmand og fire Røere. Det store Ocean er aldrig roligt, og selv under Windstille ruller dog stadig de lange Donninger. Wackerow var snart jaa langt borte fra Skibet, at vi kun jaa hans Hoved, naar han var oppe paa Donningen. Der var jelsfølgelig alt imens stor Spænding om Bord, men da Matroserne først havde jæt paa Marerne, brugte de Armene, og en Letteljessjuk gif igennem os alle, da de fik ham halet op i Vaaden. Snart efter laa Jollen ved Siden, Wackerow maatte hjælpes om Bord, han var helt afkræftet, og i Stedet for den kraftige Mand jaa vi en ligbleg Staffel, der vort tafkede sine Redningsmænd for den i yderste Djeblig ydede Hjælp. Det tog lange Tider, inden han igen fik sin jædvanlige junde Farve. Han gif efter den Tid ikke mere i Vandet. Vi andre blev for Resten ogsaa herefter mere forjigtige. Der var Held med i Spillet, thi nogle Timer senere henimod Aften jangede vi en 12 Fods Hai, der, hvis den var mødtes med Wackerow i Vandet, vilde have givet Anledning til et meget jørgeligt Drama.

Hermed ender min Fortælling for denne Gang. Den kan tjene som en Advarsel til Ungdommen imod dens ofte altfor store Ubesindighed.

Efter en langvarig Rejse ankom vi endelig allejammen lykkeligt til vort Bestemmelsjested. Hvorledes det jaa senere er gaet mine to Venner, har jeg ingen Anelje om; thi vi spredtes snart i det store Land, og jeg har hverken jæt dem eller hørt noget om dem siden.

San faldt paa Dybbøl.

Af J. N. S. Strumfager.
Med Bignet.

Grindsted Sogn derinde paa Heden er et af vort Fædrelands største Sogne med sine 23,943 Tønder Land. For ret at gøre et saadant Hedefogus Omfang forstaaeligt for os her Syd for Naen, skal jeg oplyse, at til at dække en saadan Flade er det nødvendigt, at vi tager Haderslev Amts største Sogn Agerstov og Sønderborg Amts ligeledes største Sogn Broager og lægger sammen, og saa er det endda knap nok, at det kan slaa til. — Her i Grindsted udfoldede sig for halvtresindstyve Aar siden et ægte Hede-landskab, saaledes som man kan tænke sig, det har taget sig ud i Aarhundreder. Det var kun en lille Broedel af Sognets store Flade, der var dyrket; langs med Naen laa der nogle smaa Byer med deres smaa lave lynchækkede og til Dels med Lervægge opførte Gaarde. Ved et Par Bæklob laa der ogsaa et Par Byer, hvoraf Urup var den betydeligste. Urup havde i sin Tid udgjort et betydeligt Herresæde og haft sin Borg med Bolde og Grave, hvoraf

der for halotrefjindstøbe Mar jiden endnu var Spor. Den havde haft baade Taarne og Spir takket med Kobber; men den blev afbrændt i Svenskerkrigen i 1658 og 59. Af det smeltede Kobber fandtes der den Gang paa den gamle Borgplads nogle smaa Klumper.

Her paa Urup havde den i vort Fædrelands Historie saa bekendte Soren Nordbys Slægt haft sit Sæde, og det var hos Etlinge af denne Slægt, der nu levede som almindelige Bønder i Eg, jeg traf paa ham, der faldt paa Dybbøl i 1864, og som var en af mine bedste Venner i Drengcaarene.

Madz Peder var hans Navn. Han stammede fra Raabøl i Hønen Sogn men tjente nu som Dreng i Eg, Rabogaard til Møllen, hvor jeg var for at gaa i Skole. Der var ellers Fjendskab mellem de to Hjem, hvortil Madz Peder og jeg horte, paa Grund af et Stridsjorsmaal om et Vandsted, som Madz Peders Husbonds Fader havde rejst, for han afstod Gaarden til Sonnen, men som ikke havde faaet sin retslige Afgørelse den Gang, vi gjorde hinandens Bekendtskab og sluttede trofast Venfskab. Vi mente ikke, det kom os ved, hvad der var vore Hjem imellem, derfor kunde vi være lige gode Venner; trods det, at vi øjstede, at det Hjem, som vi tilhørte, maatte vinde Sagen. Vi forhandlede tidt om denne Sag men blev aldrig Uvenner, som Dreng ellers let kan blive. Jeg tilskriver dette Madz Peders udmærkede Karakter og rolige, bejindige og kvikke Maade at føre Forhandlingen paa, for jeg var ret hidfig og kunde bruge meget stærke Udtryk; men de morede kun Madz Peder paa saa fornøjelig en Maade, at jeg aldrig fik Anledning til at blive vred paa ham.

Møllen havde været den sidste Rest af Fæstegodset under Urup, der var solgt af den Nordbyske Slægt som fri Ejendom til den daværende Møller Thøstesen og gif med en smal Strimmel Jord langs Laen i samme Retning som den store Algerlod, der hørte til Gaarden, hvor Madz Peder tjente, kun adskilt fra denne ved Vejle—Varde Landevej. Nu havde Madz Peders Husbonds Fader, Peder Christofferjen gjort Krav paa at trække sine Røer, naar de stod i Tojr, til Vandz i Laen over Møllereus den smalle Strimmel, det var saa bekvemt, og det havde de været vant til alle Dage, mens de havde Møllen bortfæstet, og det troede han at have gammel Hævd paa. Hele den Skade, som kunde forvoldes herved,

havde maaske en Marsværdis af en Krone; men Processen, som blev ført ved Underretten og Landsøverretten i Viborg, hvor Mølleren vandt, og hvormed Sagen endte, kostede vel et Par Tusind Kroner.

Et af de Mindes om Madz Peder, der staar mest levende for mig, var et natligt Eventyr, som vi delte trofast med hinanden. Det var en Efteraarssdag langt hen paa Eftermiddagen, Handelsmand Frederik Asp fra Olgod kom kørende fra Kollemorten Marked og holdt for i Møllen. Han vilde leje en Karl til at hjælpe hans Trækker over Heden til Lindbjærg Mark med hans tolv Køer, som Trækkeren kom bag efter med.

I Møllen var ingen Karle at faa fat paa, heller ikke ude i Byen; jeg havde jet efter hans Heste i Møllegaarden, da han var borte for at faa fat i en Karl. Da han saa kom tilbage, henvendte han sig til mig, om jeg ikke kunde vise Trækkeren Vej over Heden; han vilde betale mig godt for det, og jeg skulde ikke følge Trækkeren længere end til Enden paa Møllerenes optastede Vej, der skulde han saa sende sine Karle til for at ledjage Trækkeren hjem. Han skulde nok gøre saa raskt hjem, at Karlene skulde være paa Pletten, naar vi kom. Var de der ikke, skulde jeg jige til Trækkeren, at han skulde vente, til de kom. Hvis Trækkeren kunde være her i Møllen saaledes, at vi kunde naa over Heden, før det blev mørkt, saa kunde jeg jo gerne vise ham Vej. Jo, det skulde han nok, thi han var kørt forbi ham oppe en Fjerding Vej Øst for Møllen, og her var saa fire lybske Skilling, og dermed var vi jærdige, og han kørte efter Olgod til.

Det blev imidlertid Nften og begyndte at regne, for Trækkeren kom, og det saa ud til at blive mørkt, saa jeg var ikke jærdig glad for den Tur omtrent tre Fjerdingvej i Mølum og Mørke; men jeg havde jo paataget mig det, saa det skulde jo ogjaa udfores. Jeg gik over til Madz Peder og fortalte ham Sagens Sammenhæng og tilbød at ville give ham Halvparten af Fortjenssten, altjaa to lybske Skilling, hvis han vilde gøre Følgekab, hvad han erklærede sig villig til, hvorpaa vi tog afsted. Trækkeren havde Køerne i tre Købler, fire i hver, og vi delte dem saaledes imellem os, at jeg trak forud med en Købbe, i Midten kom Trækkeren med sin og tilsidst kom Madz Peder med sin, og saa skulde det jo gaa raskt.

Trækkeren var ikke af de unge, en Mand omkring de Halvhundrede; men han havde foruden sine fire Køer ogsaa en Bjørn at trække med. Og da vi uden for Byen kom bort fra Vejle—Varde Landevej og ind paa en længere Strækning, hvor der kun var ensporet Hulvej, rendte Bjørnen stadigvæk Trækkeren over Ende. Han skældte os ud, fordi vi havde fort ham ind paa saadanne Veje, der ikke var til at færdes paa ved Aftenstide hverken for Folt eller Fæ. Mads Peder, der kunde le saa hjerteligt, morede sig i høj Grad over Trækkerens mangeartede Udtalelser: Saa skældte han mig ud, fordi jeg trak for rask, og som han kunde være midt i en Sætning, adresseret til mig i den Anledning, faldt han og maatte saa have Slutningsætningen givet en anden til Vejens Egenkab afpasset Form, der kunde lyde saa helt komisk.

Endelig naaede vi den opfasteede Vej, og da vi var kommen et Stykke ind paa den, og Trækkeren stadig klagede over, at jeg trak for rask til, blev Mads Peder og jeg enige om at lade ham komme om bag efter, for saa kunde vi hurtigere naa Maalet, og saa kunde Frederik Hys Karle gerne vente en lille Stund paa ham. Det foreslog vi ham, og det gik han ind paa. Saa trak vi afsted, til vi naaede Stedet, hvor Karlene skulde møde os. Men af og ve! Her var ingen Karle. Vi raabte, vi ventede og raabte igen i længere Tid; men der kom ingen Karle. Og hvad det mærkeligste var, der kom heller ingen Trækker; thi var han endda kommen, saa havde vi køblet Køerne sammen og sagt ham, at nu gik vi hjem, for nu havde vi udført vor Gerning, og nu fik han at vente, til Afslutningen kom. Efter at have ventet saa længe, at vi skønnede, Karlene maatte have kunnet være der, hvis de ikke i Mattens Mulm og Morke var gaaet vild, besluttede vi os til at vende om, saa traf vi vel Trækkeren paa Hjemvejen og maatte saa have ham bjærget med os til Møllen.

Det mærkelige var imidlertid, at Trækkeren med samt hans fire Køer fandt vi ikke Spor af, og vi kom først langt ud over Sengetid gennemblødt tilbage til Møllen. Trækkeren var naturligvis falden omkuld og ved at rejse sig igen taget den modsatte Vej ud i Heden. Vi var naturligvis fede af det, da han let kunde falde i et Møsehul og drukne; men at lede efter ham ude paa den store vilde Hede i Mattens Mulm og Morke vilde være aldeles haablost.

Næste Dags Formiddag kom Frederik Nip med en Karl kørende, medens jeg var i Skole. Han var aldeles rasende, og han havde stældt frngteligt ud efter mig. Tre Køer havde de fundet ude paa Heden, medens de var kørt til Møllen. Men hvor var de ni? Det hjalp saa noget, da de otte gik i god Behold og græsede i Mølleren's Eng; men hvor var den ene og hvor var Trækkeren? Det var der ingen i Stand til at give Dplysning om. Først tredje Dagen efter kom Trækkeren til Syne med den i Frederik Nips Gaard. I Morgenstunden efter den skæbnesvangre Nat var Trækkeren landet i Lund i Ansager Sogn, en Mil fra Møllen, gennemblødt og saa forkommen, at han slet ingen Dplysning var i Stand til at give; først efter at han havde jøvet Dagen igennem og den paafølgende Nat, fik Folkene i Lund Rede paa, hvor han kom fra, og hvor han skulde hen med sin Kø. De jagde ham Bøstet om Vejen til Ulgod; men han var slet ikke saa helt glad for kun at kunne aflevere den ene Kø og slet ingen Dplysning give om, hvor de elleve var blevne af.

Nads Peder's og mine Veje skiltes. Jeg spurgte lejlighedsvis efter ham men fik først for nogle saa Nar siden Dplysning om, at han var falden som en af vort Fædrelands tapre Fyrstvarere paa Dybbøl.

Da jeg rejste hjem fra Njfloringen af Oberstløjtnant E. Dalgas's Statue i Aarhus, kom jeg til at køre sammen med nuværende Konjekspræsident J. C. Christensen, der havde været i Aarhus i samme Anledning, og da jeg vidste, han havde sit Barndomshjem i Houen, spurgte jeg ham, om han mulig kendte Nads Peder, en af mine allerbedste Venner fra min tidligste Ungdom. Jo, det gjorde han, for han var hans Morbroder og faldt ved Dybbøl.

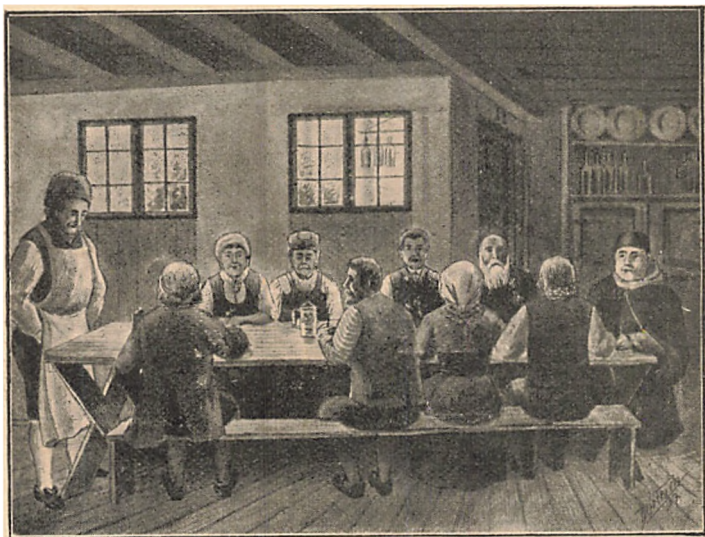
Jeg vilde gerne have ledjaget dette lille jævne Mindeblad om min kære Ungdomsven med et Billede af ham men har desværre faaet den Meddelelse fra hans Hjemegn, at et saadant gaves ikke men derimod de bedste Vidnesbyrd om ham fra de Steder, hvor han har opholdt sig, indtil han fandt sin Grav blandt de mange, der faldt for vort Fædrelands dyrebare Sag.

Skummer jødt i Stesvijs Jord, dyrekøbt den blev ved Eder!
Sommeren sit Blomsterflor over Eder's Grave breder;
Mindet flyver som en Fugl hen til Stesvijs grønne Rønge,
snyger der fra Gravens Skjul, ensomt sine simple Sange!

tænker ogjaa nok, at naar jeg kan faa fat paa Mestermanden og fornoje ham med en Søsling, saa hjælper han mig vel til den Smule Blod, jeg behøver."

Under livlig Samtale om den forestaaende og andre overværede Henrettelser er Flokken naaet ned til Kolstrup, og medens Sidjel gaar fra de andre for at søge Mestermanden, gaar de ind til Søren Kromand for at hvile lidt ovenpaa Turen. I Søren's Stue er der allerede modt flere Skuelystne, og medens de Nyankomne tager Plads og giver sig i Færd med deres Mellemmad, lytter de til, hvad de andre fortæller. Søren selv staar foran det lange Bord. Han har Hænderne i Buktjelommerne og staar og knækker i Knæerne, mens han fortæller om den sidste Hængning af Tyven Per Knapmager fra Bollesgunde, hvis Benrad endnu hænger i Galgen. „Ja, han stjal vel nok en Smaating en Gang imellem, det stakkels Mæn; men havde han ikke banket Knud Sortebroder, fordi denne gjorde sig for gode Venner med hans Kone, saa havde han Stakkel vel levet endnu, i Stedet for at der nu ikke er mere til-

bage af ham, end hvad Krager og Nævne ikke har kunnet bide."

"Hold bare din Flab, Søren Knækkelben!" raaber en trivelig Munk, der sidder for den ene Bordende, og hvis lafede Ansigt og røde skaldede Tisse vidner om, at han ikke har spæget sit Legeme mere end fornødent. "Pas du bare paa, at du ikke siger mere, end du kan svare til, ellers skal jeg nok sørge for, at din Bævertning bliver lukket!"

"Hvad siger du Munk!" udbryder en Kone blandt de Sidst-ankomne. "Truer du med at lukke Søren's Bævertning, hvor vi har jagt ind alle Dage. Det var bedre, du saa efter andre Steder, som nu i Euleb, hvor kloge Birret forhekjer den ene efter den anden for siden ved den Dudes Hjælp at kurere dem igen, det hun ikke gør for intet."

"Kloge Birret er vist ikke nogen Heks", siger den Bøndemand, vi først gjorde Bekendtskab med, "men hun ved mere end vi andre, og derfor tror du det værste om hende."

"Na, Mikkel Hansen", svarer Konen, "du skal ikke tage Birret i Forsvar. Vi ved nok, hvad vi ved Sidste Sankt Hansaften, da de Unge tændte Blusene for at lyse Hekjene til Blokshjærg, da gik min Son til hendes Hus for at se, om hun var hjemme; men da var Huset tomt. Han tog da to Halmstraa og lagde dem i et Kors over Dørtreet, og saa gentte han sig til henimod Morgenstunden for at se, hvordan hun vilde te sig, naar hun kom tilbage. Da hun saa kom og vilde ind ad Døren og saa de to Halmstraa, da veg hun tilbage, som om et Kølleslag havde ramt hende. I det Samme forsvandt hun, men en stor sort Jugl sloj op og fo'r ned gennem Skorfstenen."

"Na, din Dreng!" svarer Bønden, "han er jo en Lognhals. Men du kan ikke lide Birret og vil gerne sætte ondt for hende. Birret gør meget godt, som nu i Dag, da hun lader stakkels Sidjel Madædatter gaa herud for at hente nogle Draaber Blod af ham, der skal hænge, ved Hjælp af hvilke og nogle andre kraftige Ting, hun ved Besked om, hun vil hjælpe Sidjel af med den Syge, hun saa længe har haft."

"Om! som hun vel selv har forvoldt ved sit Hekjeri", svarer Konen.

"Gik Sidjel at søge Mestermanden?" spørger Munkten.

„Ja, det jagde hun, at hun vilde,“ blev der svaret.

„Da maa jeg se at faa fat paa hende, thi er der Hekseri med i Spillet, jaa maa det underjoges; enhver Heks skal jo brændes, ved I nok.“ Med disse Ord forlod Munkens Stuen.

„Se jaa!“ jagde Mikkel Hansen, „der har du nok rodet noget godt sammen, Mette; at du er jaa dum at tale om saadant noget, naar der er Munkes til Stede, nu kan du og din Dreng komme i Forhør og stæffels Birret jaa megen Ulejlighed, dit slemme Skarn!“

„Saa!“ raabte Søren Rømand, „nu gaar det nok snart løs. Der kommer de trækkende med Tyven!“

Alle Gæsterne stormede nu ud, og snart var Gallebjergjort af Mennesker. I Gæstestuen var der ikke andre tilbage end Søren og hans gamle Moder, der sad henne ved Ovnen.

„Hvad ser du?“ spurgte hun Søren, der stod og jaa over mod Gallebjerg.

„Saa!“ svarede han efter at have tæet en Stund, „nu stiger han til Vejrs, og jaa er den Herlighed forbi.“

Paa Hjemvejen følger vi igen med vore Bekendte fra før

„Nu, lille Sidjel, fik du jaa Blodet, du rendte efter?“ spurgte Mikkel Hansen.

„Javel fik jeg det,“ svarede Sidjel grædende, „men den grimme Sortebroder tog det fra mig igen. Han jagde, det var en stor Synd, jeg begik, for hvilken jeg maatte købe Afslad, og nu er jeg da af med min Sørling, og jaa skal jeg endda give Munkens mere til, og min onde Enge beholder jeg.“

„Det kan du takke Mette for, den arrige Kvind, hun har gjort Ulykker nok i Dag. Men det kan maaske komme til at gaa ud over hende selv, inden Enden kommer.“

„Hvad siger du, din Trold!“ raabte Mette.

„Jeg siger, at hvis Birret nu bliver jaa jaa, og hun bliver pint for at angive sine Medskyldige, jaa var det vel muligt, at hun til Tak for din Dndskab angiver dig. Saa jidder du min Sandten godt i det.“

„Na, jeg klarer mig vel nok,“ svarede Mette, „hvis alle havde jaa rent Mel i Posen som jeg, jaa havde det ingen Nød.“

Nogle Dage senere kommer der to Sortebrodere tilligemed Herredsjogden til Dulev, og efter at den ene Sortebroder havde stænket Bievand over Dørtærskelen, vovede de sig ind i Birrets

Hu3. Hende træffer de ved Spinderrokken, og da hun ser dem træde ind, bliver hun alvorligt bange, thi gamle Mikkel Hansen har fortalt hende alt, hvad der blev sagt i Soren Kromands Stue den Dag, Hængningen fandt Sted paa Gallebjerg.

„Staa op, du lede Heks!“ siger Sortebroder Niels, „og følg med os.“

„Na, jeg arme Stakkel, hvad har jeg dog forbrudt, at I kommer jaa mandstærke?“ jurgte Birret.

„Det v'rd du vel nok selv, dit onde Spogelse,“ er Munkens Svar, „kom kun nu!“

Da Birret ikke gør Mine til godvillig at ville følge, vil Herredsfogden tage hende i Armen.

„Holdt! raabte Munkene, „lad mig først bede et Pater noster, ellers kan den lede Heks forgøre os allejammen.“

Efter at Munkene havde forrettet Bønnen, tager de alle tre fat paa Birret, der af Angst skriger i vilden Skj. Men det nytter intet, hun maa følge med og bliver sat fast. Nu bliver der gjort Indberetning til Bispen, at der er fanget en Heks i Dulev, og paa dennes Bejaling anvendes Tortur for at jaa Birret til at bekende. Men Birret er standhaftig, hun udholder alle Pinsler uden at gøre nogen som helst Tilstaaelse, og ved at forhøre Beboerne i Dulev opnaas heller ikke tilstrækkeligt; thi vel er der somme, der mener, hun er en Heks, og der er andre, der ikke vover at sige andet end det samme for ikke selv at komme i Ulejlighed, men de fleste tager hendes Parti og udtaler den Mening, at da hun altid har jøgt Menighedens Forsamlinger, jaa er det ikke muligt, at hun kan have med Fanden at bestille. Endvidere siger disse, at Birret paa ingen Maade kan undværes, thi hvis de ikke har hende længere, jaa maa de rejse helt til Skrydstrup for at faa fat paa en klog Kone, hver Gang en Ko ikke vil give Mælk eller der er noget andet i Vejen. Efter at der gentagne Gange er gjort Indberetning til Bispen angaaende denne Sag, bliver der berammet Herredsting ved Rødekro for at jaa fastslaaet ved Vidneudsagn, om Birret er skyldig eller ej, og dernæst ved et Tingvidne jaa fældet Dom i Sagen.

Dagen før det omtalte Herredsting skulde afholdes ved Rødekro, stævnedes i Dulev Byens Oidermand Bymændene til Grande. Han tog jaa, da Grandet var sat, saaledes til Orde: „I gode Dammemænd ved jo nok alle, at Birret Johnsdatter er anklaget og

skal dommes for Hekjeri. J ved ogjaa nok alle, at Birret, som er en klog Kone, ikke kan undværes. J ved ogjaa alle, at hvad Birret ved, det har hun lært af sin Moder og aldeles ikke af den Dnde. J ved ogjaa alle, at Mettes Dreng er en juavs Knægt, og J vil paa Herredstinget kunne vidne, at Drengens Udfagn er Logu for det meste, ligesom J ogjaa vil kunne bevidne, at hans Moder gerne vil jætte Dndt for Birret, fordi denne er mere anjet og afholdt i Byen end hun. Naar jeg nu har stævnet til Grande, da er det, for at vi kunne tales ved om, hvad der i denne Sag er at gøre, og om J, naar jeg paa Tinget skal aflægge Vidnesbyrd paa Byfolkets Vegne, er enige med mig om, at jeg maa gøre, hvad gøres kan, for at faa Birret fritendt."

Skont der nu nok var enkelte af Bymændene, der havde Betænklichkeiten ved at jætte sig imod Kirkens Mænd, der, som de mente, maatte je klarere i denne Sag end de, og som i hvert Fald kom til at bære Ansvaret, om Birret blev uskyldig domt, saa var dog det store Flertal enig med OIdermanden, især da gamle Mikkel Hansen mindede dem om, hvilke Skaffe de to Munk var, som havde indledet denne Sag. OIdermanden hævdede derpaa Grandet, efter at han havde lagt Mændene paa Sunde, at hvis nogen af dem blev valgt ind i Tingsvidnet, da at virke for, at Byen kunde beholde sin kloge Kone.

Saa blev der da stævnet til Herredsting ved Rodetro, og da Retten var bleven sat indenfor de 4 Tingsstolke, foreslog Herredsfogden 12 Dannemænd af de ældste og af de bedste til at danne et Tingsvidne, hvilke saa af de forskellige OIdermænd blev antagne. Derpaa blev Birret, en stakkels forpint og afmagret Skikkelse, ført frem, og efter at hun her offentligt havde benægtet alle de Sigtelser, der blev rettede imod hende, blev Vidnerne kaldte frem. Først mødte lille Sidjel, og hun kunde ikke nægte, at Birret havde anbefalet hende at jaa Blod af en Hængt. „Men Sortebroder Niels tog det fra mig," klagede hun.

Saa maatte Sortebroderen frem, og han foreviste en lille udhulet Hyldepind, forshuet med en Prop i hver Ende, og den indeholdt Blodet, jagde han.

Der næst kom Mette frem, men hun var i Dag ikke saa jelskiker som før, da hun tilstrækkeligt havde faaet at mærke, at Beboerne i Onleb var hende gramme, fordi hun var Skyld i, at

denne Sag blev rejst. Hun undskyldte sig nu med, at hun var bleven tirket og derved kommen til at sige mere, end hun kunde svare til. Nu blev hendes Dreng taget i Forhør angaaende det, han havde fortalt om Birret den Nat, da Sankt Hansblusjene var tændte. Han paastod nu, at han kun havde drømt det hele og slet ikke oplevet det, hvilket Moderen sagtens havde faaet ham til at sige. Endelig efter at en Del af Naboerne vare bleve afhorte og næsten alle havde rost Birret som en from, brav og hjælpsom Kvinde, blev Sagen overgivet til de 12 udvalgte Mænds Bedømmelse. Disse forsamlede sig nu i Enrum til Raadslagning, og efter en Stunds Forløb traadte de alle frem igen med gamle Mikkel Hansen i Spidsen, hvem de havde valgt til Ordfører. Han vidnede da paa de Tolvs Vegne, at de efter alvorlig Raadslagning i Guds Navn vare bleve enige om, at siden Bevijet for, at Birret var en Guds fuldstændig var glippet, da at domme jaaledes: Birret bør være fri for videre Tiltale i denne Sag.

Birret blev altsaa ikke brændt som Guds, hvilket næsten var noget enestaaende til disse Tider, da de fleste Anklagede gerne for at undgaa videre Tortur erklærede sig skyldige og derfor siden blev levende brændt paa Baalet.

E Natue gær öwer e Optugtels.

Af Nikolaj Andersen. Med Tegning af H. M.

Ostnodost, den farle Fye,
 stormt' astej med Brus ò Brum;
 sot e Himmel sar a Skye,
 hvidt e Haw de var a Skum.
 Langsomt langs et Dampskif dampe
 ret i Øst fra Affenraa;

hvo de stüend' ò hvo de stampe
 fò betids sit Maal å naa:
 snart de kroej' sæ, snart de krænge;
 men e Flag slow Smæld ò Flænge.

Dæ va Folk fra Va'ens ò Væl'kjæ
 aa e Dæk, ò midt eblaend
 sar e Skolmeste fra Skælkjæ
 med sin Mag', helt stowt istaend.
 Hun va doft An-Dode Krarup,
 han Jes Hansen kort ò bat;
 Annås Vug' haj stájn i Starup,
 hans omkring ved Hostrup-Krat:
 men snak Dansk'? — aa nej, di takke,
 Tysk va de, di sar ò snakke.

„Holdes Weibchen, wie gar hässlich
 sind doch Wind und Wetter heut'.“
 „Ja, mein Jeschen, greulich, grässlich,
 und es spritzt“ — di fæk et Sprojt.
 „Wär ich wieder auf der Erde!
 Bin ich nicht ganz furchtbar blass?
 Wenn ich bloss nicht seekrank werde!
 Ach, wie bin ich schitt zupass!“
 Men Jes Hansen sar ò hysse:
 „Sei nur mutig, meine Süsse!“

Oldt elaw e Dampskif dampe
 langs men langsomt østeraa:
 hvo de støend' ò hvo de stampe,
 hvo hun hviind' om Rat ò Raa.
 Skarpt e Ostnodost no skylle
 Vand te Vand fra Belt te Bugt,
 galle gik ò buust' e Bølle
 vildt i Flæng aa voldsom Flugt.
 Men som vær' e Skif måt sling'e,
 bløw e Skol'kun rigte ring'e.

Sirrend halt ò halt drat sammel
 stöend' hun fost ò tow sin fat:
 „Ach mein Gott, wie bin ich wammel!
 Lieber Mann, wie bin ich matt!
 In den Gliedern glüht ein Stechen,
 auf der Stirne schwebt der Schweiss;
 möcht' ich mir bloss nicht erbrechen!
 Herr, wie bin ich qualm und heiss!“
 Men Jes Hansen næsten græe:
 „Wer doch hier nur Hülfe sähe!“

Var e Haw'gujs Hjaet' a Koffe.
 helle kund' han ingen Tysk,
 han blöw ved å kröw' sit Offe,
 temle brumsk ò tombe brysk.
 Law sin Annà haj fönommen,
 te hun fuldt haj fät sin F'angst,
 ò hun troej', hind Tid va kommen,
 öjt hun i sin Sjæleangst
 skarpt ò hot, I skuld ha hoc:
 „Hjælp mæ, Jes, a døer, a doe!“

En Mindesten.

Meddelt af T. M.

Ved Hovedlandevejen mellem Haderslev og Kristiansfelt ligger i en Dal mod Vest den lille Landsby Rorkær, fredelig og venlig. Nogle faa pyntelige Gaarde og et Par Husmandsboliger i Lø af store, levende Hegn udgør hele Byen, bag hvilken Bjerning Kirke, omgivet af den velholdte Kirkegaard er beliggende. Længere mod Vest begrænses Synskredsen af Rorkærskov, der nu er betydelig mindre end i Krigsaarene 1848—50.

Faa Turister, der mellem Aar og Dag færdes ad Hovedlandevejen mod Syd eller Nord, ved, at denne Egn med sine idylliske Omgivelser huser Mindre fra Kampene i vore første Frihedsaar, at selve Krigens Tummel og Kampens Bulder har genlydt fra Skoven hen over det nu saa stille og fredelige Landstrib. Og dog er det ja, thi herom fortæller for Esterslægten en simpel Gravsten over en falden dansk Soldat. Gravstedet, der vedligeholdes for den danske Stats Regning, er beliggende Nord for selve Kirken ved Hovedgangen, tilhøre for samme, og dækkes af en bukskomomkranset Sandsten med følgende Indskrift:

Her hviler Støvet
af en tapper dansk Krieger
Menig af 13. Linie-Inf. Bat. 4. Kmp. No. 69,

Mads Christian Olsen,
fra Lervad Mark, Føvling Sogn,
som faldt for Fjendens Kugler
paa Rorkær Mark,

30. Juni 1848.

Dit Løsen var:

Med Gud for Konge og Fædreland.

Det Minde sættes dig til Ære
for Troskab mod din Konge god
men hver, ham sviger, deraf lære,
at han ej bryde maa sit Ord.
For dig vil Efterverden flætte
en Krans af varig Glemmigej,
og Herren hisset paa dig sætte
den Krans, som evig visner ej!

Denne Sten, hvis Indskrift i jævne, hjertelige Ord fortæller et lille Stykke Krigshistorie fra hine Tider, er sat i Begyndelsen af Halvtredserne, saa vidt vides af Kvinder i Omegnen, blandt hvilke ogsaa Forfatterinden til Verset skal søges. Lægmandspoesien, hvor mangelfuld den end er, priser Trost og mod Kong: og Fædreland og fortjener at kendes i videre Kredse.

Om denne Krigergrav har Almanakkens Udgiver modtaget følgende Meddelelse efter Cohens Bog: „Krigen i Marenc 1848, 1849, 1850 og de Faldnes Minde“:

„Paa Bjerning Kirkegaard ligger begravet en Menig af den danske Armees 13. Bataillon, nemlig Niels Christian Olsen fra Lervad Mark, Fovling Sogn i Jylland. Da den danske Hær-afdeling efter Affæren ved Haderslev den 29. Juni gik imod Nord, kom en Del af Kriergarden, hvortil 13. Bataillon horte, ved Bjerning Kirke i Fægtning med den fremrykkende Fjende. Ved denne Lejlighed faldt ovennævnte M. C. Olsen, og da Liget blev fundet af Korkær By's Beboere, foranstaltede de, at den faldne danske Kriger paa en hæderlig Maade blev jordet paa Kirkegaarden og lode tillige et Minde sætte over Graven. Da senere den Faldnes Kone kom til Kundskab om den smukke Maade, hvorpaa han i Døden var bleven hædret, blev jaavel hun som den øvrige Familie derved dybt rørt, og have de i et Brev til Kirkeværge Hans Christian Jensen, der især havde taget sig af Sagen, udtalt deres hjertelige Tak for den beviste Deltagelse.“

I 1885 udtalte den daværende Graver C. P. Christian Jensen, at Indskriften var forfattet af hans Fader P. Christian Jensen, som havde været Graver der fra 1839.

Paa den oprindelige Sten var Indskriften kun malet, men Komiteen, som efter Trearskrigen tog sig af Mindesmærkerne og Gravene i Slesvig, lod den ophugge. Stenen var saa medtaget af Tidens Tand, at der i Fjor maatte sættes en ny Sten, paa hvilken Soldatens Kompagni og Nummer tilføjedes, mens Indskriften ellers bevaredes uforandret.

Et Barndomsminde fra 1848.

Fortalt af N. Petersen, Talsgaard ved Ringenæs. (F)

Den første store Træfning i Trearårskrigen var som bekendt Slaget ved Bov den 9. April 1848, hvor den „slesvig-holstenste“ Oprørshær blev slået.

Men forud for denne Kamp fandt den 6. April en lille Træfning Sted i Landsbyen Ringenæs ved Flensborg-Sonderborg Landevej, og her faldt det første Offer, Krigen i 1848—50 krævede. Skont jeg den Gang kun var en lille Dreng paa syv Aar, mindes jeg tydelig den Skræk og Forvirring, Beboerne fattedes i, da Geværerne begyndte at knalde, og Kuglerne peb ind i vor By. En stor Del flygtede ud af Byen, især fra Nederbyen, hvor mine Forældre boede. I den nærliggende Kro var der Indkvartering, og her morede Soldaterne sig med at „drikke Suppe til at sætte tykke Voller paa“, som de jagde. Man sang og spogte. „Naar Tjyften først har raact sit Knæk, saa kommer den gode Tid!“ hed det. En lille Trommeslager, en Dreng paa 15—16 Aar, slog Alarm langs Gaden. Han lod til at være forknyt; thi han græd. En stor, bredskuldret Soldat gik da hen til ham, klappede ham paa Skulderen og jagde: „Græd ikke, lille Jens, vi skal“ — og saa lod der en Ed — „nok tampe Tjyfterne.“

Bludselig kommer en Officer i Girspring ridende langs ad Gaden. „Alle Mand i Gevær!“ raabte han. Og mens Soldaterne samlede, begyndte Beboerne at rykke ud. Ting skriver Jepsen, den senere Kancelliraad og Ridder af Dannebrog, kom løbende med sin ældste Son ved Haanden; bagefter fulgte hans Hustru med et andet Barn og tilsidst en Pige med det mindste paa Armen. Pigen, der kom i Strømpesokker og med Haaret hængende ned ad Ryggen,

fortalte i Forbifarten, at Kuglerne peb om Gaarden, jaa de skyndsomst havde maattet forlade den. Tingfriveren gik ned til Stranden og lod sig bringe ud til Korvetten, det danske Orlogsfib, som laa bag ved Holnæs. Smidlertid blev hans Familie anbragt paa en Fragtbogn, der førte til Sønderborg.

Nu blev der et helt Virvar i Nabolaget; alle vilde afsted, Sunde og Syge. Det gik, som det bedst kunde; nogle fik Brød med men glemte Smørret, og andre lod deres Nogle sidde i Døren. Min Moder og jeg — Fader var ikke hjemme — begav os paa Vej ad Egernsund til.

Da Kromandens Pige saa os, løb hun ind til sin Modermøder og fortalte det. Denne svarede: „Ja, jaa gaar jeg ogsaa“, og dermed løb hun over Markerne ned til Sandager. Ved Stolen kom Degnen med hele sin Familie, og bagefter jockede en Pige med en Seng i et Lagen paa Ryggen. Lidt længere henne kom en Soldat løbende. „Er Tyfkerne nærved?“ spurgte han. „Ja, i Overbyen,“ blev der svaret. Han var ikke jaadan til Møde som dem i Kroen, der drak Suppe til at sætte tykke Voller paa. Vi kom ud af Byen og op paa den gamle Landevej, lidt jydligere end Chausseen nu gaar, og her mødte vi de danske Tropper, der kom fra Graasten, hvor de havde været indkvarterede. Hvor mange der var, ved jeg ikke, men der blev jagt: „Lad Tyfkerne nu kun komme, jaa mange Folk har de ikke!“ Vi maatte standse og krybe op i Hegnet, medens Soldaterne passerede forbi. De sang og var muntre. „Er hun allerede skudt af Tyfkerne,“ spurgte flere af Jenjerne en yng Pige, som vi havde med. „Ja!“ lod Svaret. „Saa skal vi ordentlig tampe dem,“ blev der raabt „Gud styrke Jer, Karle!“ lagde Kvinderne til. Da vi naaede Egernsund, var Færgen stoppet, jaa vi maatte blive, hvor vi var.

Snart meldtes der, at nu rendte Tyfkerne deres Vej ad Høfterup til, og henad Uften kom vi hjem igen.

Her hørte vi, at den første Soldat var falden; det var en nørrejydst Gaardmands søn Jens Seier Steffensen af Botterup; han hørte til Schepelerns Fægere. Han skulde staa Vagt paa Vejen ved den vestligste Gaard i Byen, og her ramtes han af en Kugle, der gennemborede hans Hoved. Steffensen menes fra et Baghold at være dræbt af en af de Folk her fra Egnen, der havde sluttet sig til Oprørerne.

Tovrigt gjaldt dette Indfald i Ringenæs nok mest ovennævnte Tingfrider Tepsen, som man gerne vilde have fanget, men det slog fejl.

Bed Eiden af Vejen, hvor Seier faldt, paa en lille Forhøjning staar en Mindesten, der overskygges af en Sorgenst og bærer følgende Indskrift:

Minde om den 6te April 1848.

Første Skud fra Krigerskare
voldte Byen Skræk og Færø.
Men med Tak og Pris og Hæder
broderlig vi mindes Eder,
som for os i første Møde
Seier vandt, hvor „Seier“ døde.

Om Seiers Død, hans Mindesten i Ringenæs, Krigergravene paa Ringenæs Kirkegaard samt Krigergraven paa Høldnæs har Udgiveren af Almanakken fra velbillig Haand modtaget følgende nærmere Oplysninger:

Den første danske Soldat, som faldt i 1848, var Underjæger ved 1. Jægerkorps' 4. Kompagni Nr. 83 Seier Steffensen, Botterup (Vejele Amt), som faldt den 6. April i en Rekognoscering ved Ringenæs og blev begravet paa Ringenæs Kirkegaard d. 7. s. M. Paa det Sted ved Landevejen, hvor han faldt, satte Ringenæs By en Mindesten med foranstaaende Indskrift.

Efter Sigende væltede Slesvigholstenerne i 1849 Stenen; men Gaardejeren, paa hvis Grund den laa, gemte den i Høladen og rejste den igen. I 1864 skal den ligeledes være bleven væltet af preussiske Soldater, men en preussisk Husarritmester befalede den rejst paany og satte Vagt ved den.

Seier ligger begravet paa Ringenæs Kirkegaard. Paa hans Grav, der i Tjør er bleven indhegnet med Jærnstænger paa Granitpiller, staar følgende Indskrift paa en liggende Sandsten.

Herunder hviler
det første Offer for
Fædrelandet i Kampen 1848
Seier Steffensen Botterup
fra Vejele Amt, født den 29. Juli 1823,
1. Jægerkorps 4. Kompagni,
faldt i Ringenæs Overbye den 4.*) April 1848.

1. Mos. B. 50. 44.

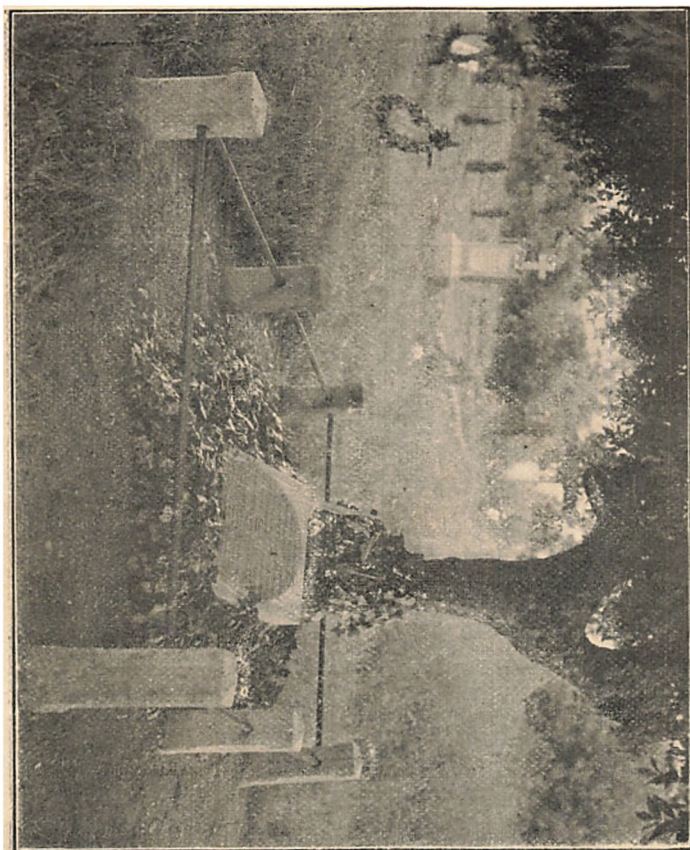
Se jeg doer, men Gud skal være med Eder.

Fred med dig vor Broder Seier,
Hist du Seiers Palme ejer,

*) Skal være den 6., vil blive rettet.

Thi dit Løsen var for sand:
Gud og Konge, Fædreland.
I det gundefulde Møde
Du for Danmark stred og døde.

Paa Ringenæs Kirkegaard findes i Nærheden af Seiers Grav
en større Begravelsesplads for danske og preussiske Soldater fra

Krigen 1864. Paa Pladsen, der blev fuldstændig omlagt og nybeplantet i Fjor, staar et Monument af Kampesten med indlagt Marmorplade med dansk og tysk Indskrift. Den danske Indskrift lyder som følger:

Hvilested
for 66 preussiske og danske
Krigere, døde i Lazaretherne
i Ringenæs i Krigen
1864.

Her er Fred efter Strid.
Ringenæs Merighed satte dette Minde.

Paa den anden Side af Flensborg Fjord lige over for Ringenæs hviler ved Strandbredden paa Holdnæs Odde, der styder sig langt ud i Fjorden, den første Marinejoldat, som faldt i 1848, nemlig Qvartermester Borgejen fra „Hekla“. Han faldt omtrent paa samme Tid som Seier, Hærens første Offer Paa hans Grav er rejst en Granitsten med indlagt Marmorplade med følgende Indskrift:

Denne Sten
satte det danske Folk over
Qvartermester Niels T. Børgesen, (N)
som faldt for Fædrelandet
d. 7. April 1848

Vegen er for Overmagt liden Flok til sidst;
men af Danmarks Ære den intet haver mist.

Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd!
Gud han rander, naar vi fange Sejr igen.

* * *

Hviler sødt i Jer Grav, gode danske Mænd!
Danmarks Ære vokser som en Blomst af den.

De vog dem, vi grov dem en Grav i vor Have,
lagde dem ved Siden af den alfare Vej.
alle vore Blomster skal smykke deres Grave;
sønderjydske Piger, I forglemme det ej?
Hvem gemmer vi ellers vore Kranse til,
Søster, hvad er det, du siger?
Lad Fjenden plukke Blomster der ude, hvor han vil,
Nælder hos de sønderjydske Piger!

Sottrup

Sottrup Kirke.

111
1

Af D. Med 1 Fotografii og 3 Tegninger.

Midt i Sundeved ligger Sottrup Kirke. Det slanke Spir med den forgyldte Gane hæver sig højt i Sky. Fra Taarnet har man den herligste Udsigt over det minderige Land.

Der er Sommer og Sol over Mark og Bang. Over Hegnens Mylder ser man til alle Sider store venlige Landsbyer, halvt skjulte af mægtige Aabildgaarde. Hvide Kirkemure titter frem mellem Skov og Arat, mens Bakkekammene prydes af lyse, støtte, hollandske Vejr møller.

Mod Syd strækker rovgjættede Teglværker sig som en bred Bræmme langs Flensborgfjordens blaa Vaande. Brøggerfirkens Tvillingetaarne er kranjet af høje Dampforstene med lange vajende Røgfaner. Derovre bag Nybbøl Bakke skimtes Sønderborgs røde Tegltage. I Øst glimter Alsjund her og der frem mellem gule Kornmarker og mørkegrønne Bøgekov, fra Arnikelsøre til Varnæs-hoved ligger det som et Solbånd foran os. Ellers ved man knap, hvad der er Als, og hvad der er Sundeved. Mod Nord glider Blikket helt op til Halkhoved. Mod Vest stryger det ud over bølgende Bakkedrag, til Stovene ved Graasten spærres Snekredsen.

Over dette frodige Land har Kanonerne tordnet og Gedærilden knitret, mens Kampen bolgede frem og tilbage fra By til By, fra Gaard til Gaard, fra Hegn til Hegn.

Nybbøl, Røgebol, Stenderup, Nybol, Allernup, Ndsbol, Ringenæs, — Arnikelsøre, Rær, Høruphav! — Hvem tæller Slagmarkerne? Hvem kender Gravene? I Haver og bag Hegn, under Skovbrynet og i Engen, ved det skulpende Sund, langs den alfare Vej og paa de store, stille skyggefælde Kirkegaarde hviler Stridsmændene nu deres more Ben.

Være være deres Minde!

*

*

Hvem har bygget Kirken? Ingen ved det, men Sagnet fortæller: Sottrup Kirke skulde have ligget paa Abildgaardshjærg, omtrent midt i Sognet. Der blev fort Tommer og Sten til Stedet. Byggearbejdet begyndte, men det skred ikke fremad, thi hvad Murfolkene byggede om Dagen, blev brudt ned og jørt bort af uhyjnlige Hænder om Natten. Først troede Folk, at det var Troldtoj, der var paa Færde. Men en Nat havde en gammel from Mand i Sognet en mærkelig Drom. Han hyntes, at han stod paa Abildgaardshjærg, hvor en Englefare var travlt iysjehat med at nedbryde Kirkemurene og bortslæbe Stenene til en høj Bakke i Ud-kanten af Sognet. Forundret og betaget stirrede han paa deres Arbejde. Da traadte en Engel hen til ham og sagde: „Tag i Morgen din Spade og grav paa det Sted, hvor Alteret skulde have staaet.“ Næste Morgen gjorde Manden, som Engelen havde sagt, og da han havde gjort et Par Spadestik, stodte han paa Liget

af en ung Pige, som var bleven myrdet. Nu forstod alle Folk i Sognet, at paa dette af en Forbrydelse vanhelligede Sted kunde Kirken ikke staa. De rejste den derfor paa det Sted, hvor Englene havde lagt Stenene, og der staaar Sottrup Kirke den Dag i Dag.

*

*

*

Arhundreder er gaede hen over Kirken. Den har været Vidne til Riddertiden og til Junkertiden, da Retten sad paa Spydstagen.

Et Par Vosjeskud fra Kirken laa den Gang Herregaarden Aonbollund, som tilhørte Junkeren Paul Ute, der tillige var Amtmand i Sønderborg.

Paa Herregaarden Ornum i Barmas levede samtidig Junkeren Hans Blome, en ubændig Slagsbroder, kendt og frygtet viden om for sin Voldsfærd, og paa Skovbolgaard boede Junkeren Paul Ute, en Farbroder til Amtmanden i Sønderborg.

Junkeren paa Ornum laa i Riv og Ufred med alle sine Naboer. Bønderne i Barmas hadede ham, fordi han traadte deres Ret i Støvet. Herremændene i Omegnen frygtede ham, fordi hans Sværd altid sad løst i Steden. Med Junkeren paa Skovbolgaard laa han altid i Trætte, og da Paul Ute den 1. Juni 1589 red over paa Ornum, jog Hans Blome ham med koldt Blod en Kugle i Brystet.

Liget blev ført til Skovbolgaard, hvor det derefter henstod ujordet i otte Uger, for at Drabsmanden kunde tilbyde den Dræbtes Frænder Bod. Men Hans Blome lod som ingen Ting, og den 24. Juli blev det jordet i Fjelsted Kirke, uden at Drabet var sonet.

Før det jænkedes ned under Kirkegulvet, traadte den Dræbtes nærmeste Frænde, Paul Ute fra Aonbollund imidlertid hen til Risten og erklærede i hele Slægtens Paahør, at Junkeren fra Ornum var en Ridding.

Råd for Slægtens Hævn gif Hans Blome i Landsflygtighed. I Efteraaret 1591 kom han dog atter hjem og gjorde et stort Gæstebud for Omegnens Udel. Men af de Indbudte mødte kun hans allernærmeste Frænder.

Da fik det onde, stridbare Sind atter Magten over Junkeren. Dagen efter red han til Aunbøllund for at udæste Paul Uke til Kamp. Men da han kom til Gaarden, var Vindebroen trukket op, og Paul Uke lod sig ikke je.

Om Dage efter, en Onsdagaften i September mellem Kløften 10 og 11, red Hans Blome igen til Aunbøllund for at overfalde sin Fjende paa Stimandsviis. Med sine Følgesvende brød han frækt over Vold og Grav, sprængte en Port med Bulder og Brag og lod sine Karle skyde op i Ladernes Straatage, for at den røde Hane kunde gale over Gaarden.

Paul Uke vaagnede af Varmen. Skønnede, hvad der var paa Færde, greb sine Vaaben, slog et Par Ruder ud og løstede Bøssen til Rinden. Da skintede han et Par Skikkelser imod en lys Bædvæg. Der knæidede et Skud og — Hans Blome fik sit Baneaar.

Doende blev han ført ud af Gaarden og løftet paa en Vogn. Han vilde hjem til Ornum. Men før Vognen paa Vejen efter Ullerup naaede den lille Bæk, der løber fra Lundsjoen til Alsund, der hvor Kaasmoje. Mølle nu ligger, udaandede han.

Med Kongebreve, udstedte af den unge Kong Kristian IV., lyftes Paul Uke et Par Uger senere i Kongens Fred, og Hans Blome blev saaledes liggende paa sine Verninger.

Men Sognepræsten i Sottrup optegnede den blodige Daad i Sottrup Sogns Kirkebog, hvor man endnu kan læse om den.

* * *

Dg Junkertiden gik, og Hertugtiden kom. Haardt fo'r Hertug Hans den yngre frem i Sundeved og paa Als. Da havde Vonderne onde Tider, og der lod Suk og Klage, naar de krumbojede Mænd efter Ugens Slid og Slæb foldede deres Hænder under Kirkens høje Hvalvinger.

I det gamle Kapel i Sønderborg Slot ser man endnu over Indgangen til Gravhvalvingen Hertug Hans, som han knæler til Vorherres Ere, omgivet af Hustru og Børn. En velsignet Familie! Thi Hertug Hans havde to Hustruer og 23 Børn. Et prægtigt Billede! Thi Hertug Hans var en from Mand og en god og nærsom Familiefader.

Baade aarle og jilde tænkte han paa, hvorlunde han skulde faa de mange smaa Prinsesser og Prinsesser, som Vorherre havde betroet ham, standsmæssigt forjorde. Og saa blev han en stor Bondeplager, sikkert den vældigste, Sønderjylland endnu har jet.

Først jordrev han Adelen. Med Uterne og Blomerne forsvandt i hans Dage ogjaa Sturterne og Holkerne, de stotte Magnusen'er fra Blansgaard og mange andre fribaarne Mænd af god gammel dansk Adels fra Als og Sundeved. Skellet mellem dem og Bønderne var endnu paa Reformationstiden ikke større, end at de kunde mødes som Gildesbrodre i Sankte Annas Gilde. Hver Sommer samlede Bønderne fra Sottrup og Allerup Sogne med Junkerne til et tre Dages Gilde til Hellig Annas Vere. Og Gildet stod skiftevis paa Bøndergaardene, paa Præstegaardene og paa Herregaardene. Da kendte Bønderne i Sundeved endnu ikke Hovetiet, thi de gamle Herregaarde havde kun et Par Bols Land. Men da Hertug Hans tilegnede sig Adelen's Gaarde, nedbrød han Bygningerne, sløjfede Boldene, fyldte Gravene og oprettede i Stedet for store mægtige Bolsgaarde efter tykt Monster.

Naar han i den smukke Sommermorgen red ud over Landet fra Sønderborg Slot, glædede han sig ikke over Blomsternes Duft, eller Lærkerens Sang, eller Børnenes Leg, nej, da tænkte han kun paa, hvorledes han bedst kunde forøge sine Indtægter. Med sin Ridepisk, siger Overleveringen, pegede han paa de Bøndergaard og Landsbyer, der skulde forvinde, og mangen Bønde blev da jordrevet fra Hus og Hjem, for at den tykke Forpagter eller Foged kunde faa mere Jord lagt ind under Herregaarden. For Hertugen var Bønden kun billig Arbejdskraft, som det gjaldt om at omjætte i Kapital. Og Hovetiet blev snart en Landplage.

Kast et Blik ud over Landet. Nær ved Sottrup Kirke laa den Gang Landsbyen Vnbøllund med 18 Bol. — et Bink med Hertugens Ridepisk, og den forsvandt for at give Plads til Herregaarden „Lundsgaard“ med henved 1000 Tønder Land. Lidt længere mod Vest laa de to smaa Landsbyer Raasmoje og Raalund. Af dem oprettedes i Hertugtiden Herresædet „Filippsborg“ med et prunkende Slot med Spir og Tinde og en Klokke, hvis Slag man kunde høre i Nordborg. Og længere ude droges lidt efter lidt i Ring omkring Kirken Herregaardene Sandbjærg, Skeldegård, Skodsbølgaard, Vnbølgaard, Fiskbæk, Riding, Grøngrøft, Bogestov,

Blansgaard og Ballegaard. Mange af disse Gaarde kom senere i Kronens Eje og er atter blevene udstykkede i Bøndergaard og Smaasteder, men endnu ligger Herregaardene Fjiftbæk, Riding, Grøngroft og Bogeskov med deres Hundreder af Tønder Land, hvor der indtil Hertug Hans den Ungres Dage laa store smukke Landsbyer af samme Navn.

Dg Bønderne maatte trække.

Bygge maatte de og slide og slæbe fra Morgen til Aften paa de store Herregaardskøbler, mens tykke Fogder skændte og bandede og brugte Ridepisken og truede med Træhesten. — — —

Lidt Øst for Kirken ligger Nydam Møse, hvor den berømte Vikingebaad og mange andre kjældne Udjager blev fundne lige før den sidste Krig. En Gang strakte en Vig af Møjsund sig helt op til Møjen. Men Hertug Hans lagde en Dæmning over Vigen og gjorde den til en Indsø, der tillige kunde benyttes som Mølledam.

Før at Søen kunde faa Vand, maatte Bønderne gennemgrave et højt Bakkedrag, saa Vandet fra Lundsøen kunde ledes til Sandbjærg. Nar ud og Nar ind maatte Sottrup Sogns Bønder her slide med Haffe, med Skovl og med Spade fra Vaarsjæden var lagt til Høsten var i Lade. Dg mens Bønderne i Sønderherred maatte rydde Stovene paa Kejnæs og bygge de ny Herregaarde og Kirken derovre, slæbte deres Standsfæller i Sundeved Tusinder, ja Titusinder Læs Fyld fra Gruben ved Brohøj til Dæmningen ved Sandbjærg. Under tykke Fogders Piske drog lange jørgelige Karavaner af smaa skobelige Lundsstikkervogne, forspændte med usle Helmisjer Nar ud og Nar ind frem og tilbage ad de elendige, stenede Veje!

Da var det onde Tider for Bonden i Sundeved, og da lod der Suk og megen Klage, naar de udflydte, krumbojede Mænd om Søndagen foldede deres Hænder under de høje Hvælvinger.

*

*

*

Dg Tiderne gif. Hertug Hans døde, men andre Hertuger traadte i hans Fodspor. Jagthornet sfingrede, og Jagten gif vildt over Stok og Sten. Lidet agtede de høje Herrer da Bondens Sæd. Dg Gud naade den, der vovede at kny.

Præsten Karsten Lavridsen i Svenstrup fik at føle, hvad det vilde sige. Fra Prædikestolen opfordrede han 1637 Sognemændene til at gaa i Kirke paa Højtidsdagene i Stedet for at møde til Hertugens Klapjagter. Men Hertug Frederik paa Nordborg forstod ikke Spøg: Denne Formåselighed kostede Præsten Kjole og Krave — andre Ligefindede til Stræk og Udvarsel.

Men for Næsten tog Hertugerne sig ogsaa af Gudstjenesten! I Maret 1735 bestemte Hertug Frederik af Lyksborg jaaledes, at „der fra nu af i Vore Kirker i Broager, Nybøl, Sottrup og Ulle-rup skal prædikes paa Tysk hver tredje Søndag og fortsættes jaalunde til Stadighed.“ Provsten, bestemte Hertugen videre, skulde paa se, at Forordningen blev udført, og hvo som ikke vilde adlyde, skulde betale 24 gamle Daler i Bøde og jættes i Fængsel.

Forordningen vakte almindelig Forbitrelse. Atten Bønder fra Snogbæk og femten fra Sottrup henvendte sig straks til Grev Reventlow paa Sandbjerg med Bøn om Hjælp. I Bønkriftet, som endnu er bevaret, hedder det bl. a.:

„Eaa længe som Kirken haver staaet, haver vi her, jaa vel som i det ganske Land, alle Søndage haft vor Prædiken paa det danske Sprog, i hvilket vi ere underviste fra vor Moders Fødsel, i lige Maade vores Børn ere oplærte udi den danske Katekismo, mens derimod nu hver tredje Søndag prædikes tysk og vores Børn tilligemed skal lære den tyske Katekismo og andet mere, som vi ikke ere vænnet til fra Ungdommen og ikke begribe kan.

Naadigste Herre, vi og vores Børn ere opspødt udi det danske Sprog og er det bedst bekendt og forstaar lidet eller intet af det tyske og gaar til Kirke jaa at høre Guds Ord til vores Saligheds Forfremmelse; skal os nu herefter en ubevant og ganske ubekendt Tale prædikes, er det intet andet, end at ganske afvijs os fra Guds Hus og hans hellige Ord, og er at befrygte dersom dette ikke i Tide bliver forhindret, herefter mere kunde os paabyrdet blive.“

Til Slut beder Underfriverne i „al Underdanighed og af Hjertens Grund“ Greven om at hjælpe dem og om paa ingen Maade at tillade, at „det som fra gammel Tid have været brugeligt“, ikke mere opretholdes, men derimod at drage Omjörg for, at

den danske Prædiken og den danske Religionsundervisning i Skolen kan blive bevaret, for at „vores Børn ikke paa en ubekendt Tiltale og Sprog skal blive i deres Kristendom forvildet.“

Uf Underkrifterne jæs, at de 33 Bønder i Sottrup Sogn, der i 1735 jaa djævt tog Ordet for at værne om deres nedarbejdede Moderemaal, er Stamfædrene til de fleste af Sognets nuværende Bondeflægter.

Men Hertugen af Lyksborg var en mægtig Mand. Da hans Forordning stødte paa Modstand, erklærede han, at „Sundevedboerne vare genstridige og oprørske. De kunde lige jaa godt opbygges ved en tyff Prædiken som Angelboerne.“ Og paa højere Steder fik han Medhold. Han blev dansk Generalleutnant og Ridder af Elefanten, og 1740 stadfæstede Kong Kristian VI. hans Sprogforordning!

I over en Menneftaalder blev der derefter prædiked tyff hver tredje, til Tider endog hver anden Søndag i Sottrup Kirke. Fra den Tid stammer de tyffe Indskrifter paa et Par Kirketavler. Men Sogneboerne fortsatte Kampen for Moderemaal, og da de lyksborgske Hertuger 1779 mistede deres Gods i Sundeved, blev det danske Sprog paany indiat i sin Ret.

Lyksborgernes Afgang var tillige af gennemgribende Betydning i andre Retninger. De hertugelige Bønder blev nu kongelige og fik dermed langt bedre Kaar. Hertugernes store Herregaarde kom i Kronens Eje og blev udstykkede i Bøndergaard og Raadnersteder. Først nedlagdes Filippsborg. Uf den oprettedes otte anjelige Bøndergaard, som folgtes til Selvejendom 1787. Fem Aar efter delte Lundsgaard jamme Skævne. Og et Par Aar senere udstykkedes Sandbjærg, Vallegaard og Blansgaard. Dermed var den sundevedske Bønde atter bleven fri Mand paa fri Jord. Efter Aarhundredes Undertrykkelse jted han som Sejerherre over baade Junkere og Hertuger, vel rustet til ny Kamp.

*

*

*

Og Kampene kom. Der var endnu en Hertug tilbage —, ham paa Avgustenburg. Og han jatte paa sin Vis endog dybere Spor i Landet, end hans Stamfader, Hertug Hans den Yngre havde gjort. Var dette frodige Land i Stamfaderens Tid bleven

vædet med Svæd og med Taarer, ja blev det nu vædet med Strømme af det dyreste Blod.

Da Brydningerne kom, var det Bønderne i Haderløv Østeramt, der stillede Førerne og rejste Fanen. Sundevedboerne holdt sig i Førstningen noget tilbage. Men deres Standpunkt var ikke tvivlsomt. De jendte allerede i 1838 en god dansk Mand, Peter Alexander Jensen fra Sottrup til Stænderne, og i 1843 førte flere Bønder fra Sundeved den lange Vej til Stamningsbanke for at hylde Peter Hjort Lorenzen, fordi „han talte Dansk og vedblev at tale Dansk“.

Paa Augustenborg vidste man, hvordan Sagerne stod. „Stemningen i Sundeved kan paa ingen Maade kaldes gunstig“, skrev Justitiarius Krogh den 4. December 1842 til Hertugen. „I Tilslutning til mit første Brev“, fortjatte han fire Dage efter, „maa jeg desværre meddele Deres Durchlauchtighed, at Stemningen paa den herværende Egn ikke svarer til mine Forventninger. Jeg har selv baade paa Tingdagen i Sandbjerg og i Sottrup haft Lejlighed til at erfare, at Meningen er mildest talt er meget delte.“ Og et Par Dage senere er han nødt til at tilføje, at Hertugens Petitioner støder paa en ja haardnakket Opposition i Sundeved, at han maa udbede sig nærmere Instruktioner.

Men Instruktionerne udeblev. Hertugen indsaa snart, at der ikke var Jordbund for hans Sæd paa denne Egn. Og da Stormen brød løs i 1848, fandt Slesvig-Holstenerne her som alle Begne i Nordslesvig en vaagen og enig dansk Befolkning.

I Sottrup Sogn samlede alle vaabenføre Mænd fra 16 til 70 Mars Alderen daglig til Ekserjits i de bevægede Martsdage. I Snogbæk Smedie sang Hamrene baade tidlig og sent, mens Smeden rettede Leer til Spyd. En Dag mødte det halve Snogbæk i Præstegaarden og „affatte“ Præsten, fordi han ikke var Kongen tro. Det værnepligtige Mandskab drog sluttet nordpaa, og enkelte unge, energiske Mænd som Hjuler Jørgensen og Jens Clausen, Torve-mojegaard, meldte sig frivillig til Tjeneste ved Hærens Efterretningsvæsen. Sejrene den 28. Maj og 5. Juni skyldtes ikke mindst deres nøjagtige og paalidelige Meddelelser om Fjendens Bevægelser.

Men før disse Sejre blev vundne, kort efter Slaget ved Slesvig, mens Fjenden endnu holdt Sundeved besat, vandt Danskerne en smuk Sejer over „Dragonpræsten“ ved Sottrup Kirke.

„Dragonpræsten“, som han blev kaldt i Sundeved, var før Krigen Præst i Notmark. Men da han arbejdede Haand i Haand med Hertugen, var han ilde lidt. Ved Oprorets Udbrud gjorde Ulsingerne derfor kort Proces med ham.

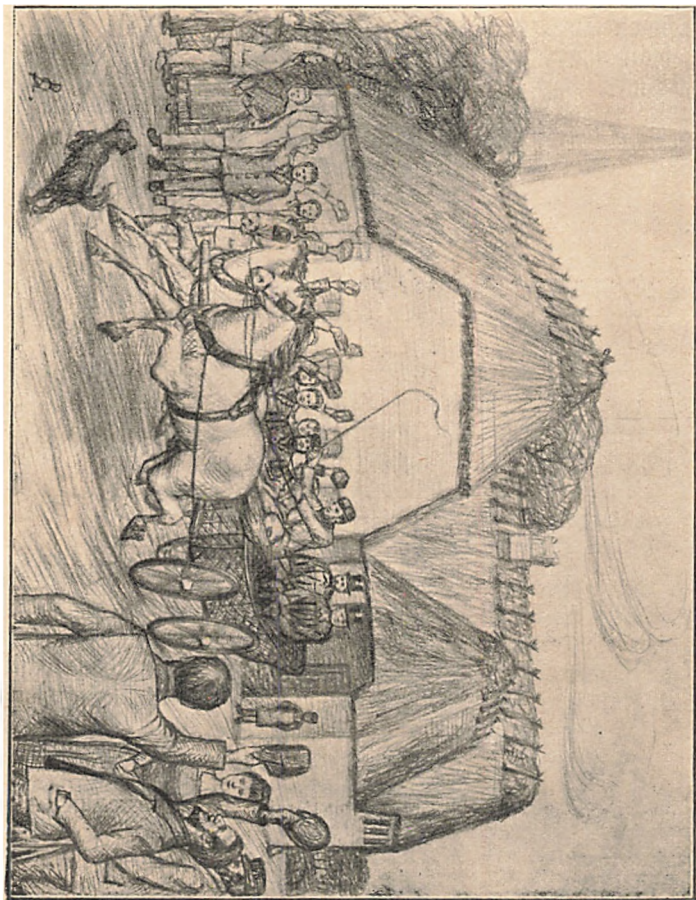
En smuk Foraarsmorgen samlede Henrik Erikfen fra Mels en Afdeling af Landstormen. I Spidsen for 60 Bønder red han til Notmark for at afhente den utro Embedsmand. Der var baade Graad og Tænders Gnidsel i Præstegaarden, da Henrik kom, men der hjalp ingen kære Moder, Fyren maatte med og det straks. Toget gik til Sønderborg. Bønderne red strunkt og stolt ned igennem Byen med Præsten og holdt først ved Færgen. „Kom her med Vaaden!“ raabte Henrik barsk til Færgekaren. Karlen lystrede Ordren. „Sæt denne hersens Præst over til Sundeved!“ kommanderede Henrik videre, „vi har ikke længere Brug for ham her paa Den.“

Præsten jumpede forjamsket ned i Follen, og Karlen roede til. Et Par Minutter efter landede Vaaden ved Sundevedsiden. Og næppe var den stødt til, før Præsten fik saa travlt som en Leppe paa en Glød og viledede af, det bedste han kunde, op ad Dybbøl Bakke. Henrik sad imens højt til Hest i Spidsen for sin tapre Skare og holdt skarpt Øje med Flygtningen. Som den fødte Hovding, han var, blandede han sig ikke i de andres grove Skæmt. Men da Præsten var forjunden, vendte han sin Hest: „Nu er han ekspederet,“ tilraabte han sine Folgesvende: „Omkring!“ Og højtideligt, i sluttet Trup som de var komne, red Bønderne atter ud af Byen for at tage andre utro Embedsmænd i Skole.

Dette hændte kort efter Slaget ved Bov, mens vi var ovenpaa. Men saa kom Tilbageetoget fra Slesvig nogle Uger senere. Og som Slesvig-Holstenerne nu rykkede op i Nordflesvig, søgte de at skaffe de fordrevne Embedsmænd ny Embeder, og den Notmark Præst skulde da anbringes i et godt Præstekald i Sundeved. Valget faldt paa Sottrup.

En Søndag først i Maj modte Provst Richhof fra Aabenraa i Sottrup for at foretage Indsættelsen. Dagen før var der bleven lagt slesvig-holsteniske Dragoner i Indkvartering i Gaardene omkring Kirken for at hindre Sognefolkene i at jage Præsten bort. Deraf fik han straks Navnet „Dragonpræsten“.

Før Kirketid samlede Folk efter gammel Sædvane ved Stalden. Og her blev de hurtigt enige om, at de ikke vilde have Dragonpræsten. Men de vilde naturligvis heller ikke gøre Skandale i Kirken, naar det kunde undgaa. Provsten skulde derfor have Lov til at prædike, men naar Præsten vilde tale, ifulde de alle som en

forlade Kirken. Gamle Jakob Anderjen, som havde det øverste Stæde paa Karlesiden, skulde give Tegnet.

Saa ringede det for sidste Gang, og Gudstjenesten begyndte. Kirken var stopfuld. Der blev sunget en Salme. Provsten prædikede, som om der var Fred og ingen Fare. Og imens sad Folk saa andægtige ned over Kirken, som om alle de Korn, han udstroede, faldt i god og frugtbar Jord. Men da han omsider havde jagt Amen, og Præsten derefter besteg Prædikestolen, rejste Jakob sig op i sin fulde Højde, vendte ham haanlig R ryggen og gik stille og højtidelig ud af Kirken. Og Vænk for Vænk ned over Kirken fulgte Folk det givne Eksempel. Junden Præsten kunde saa Teksten læst, var Kirken tom.

Det var en net Historie. Men Provsten fattede sig hurtigt. Han vinkede efter den stakkels bleguæbbede og slukorede Præst, fik ham med ud af Kirken og løb ned til Frits Karls Kro, hvor hans Vogn stod.

„Maden er færdig,“ sagde Krokonen mildt og venlig, idet hun pegede paa det i Forvejen bestillede Frokostbord.

„Spænd for! spænd straks for!“ befalede den myndige Provst, „vi har ingen Tid!“

Saa kom Hestene for i en Fart, og Præsten og Provsten op paa Vognen, Borten op, og afsted gik det. Men uden for Kroen havde Sognefolkene opstillet sig i to lange Rækker. Og da Provsten nu atter tog afsted med den forhadte Præst, raabte de Hurra af alle Livsens Kræfter, saa Hestene jatte afsted i fuldt Firspring. Dragonpræsten var atter ekspederet.

Men da Sejrherrerne nu under Latte og Skæmt gik ind i Kroen for at tage sig en Hjertestyrkning ovenpaa den Bedrift, pegede Krokonen poliist paa det urvrte Frokostbord og sagde:

„Den Mad er nok blow'n saa tykt, te en it kan rejsee aa gi' sin Hund 'en!“

*

*

*

Fra den sidste Krig har en gammel Ven fortalt mig følgende Træk fra Sottrup Sogn:

„I de første Dage af April 64 ponsede Prinz Friedrich Carl paa at gaa over til Als. Hans Plan gik ud paa at foretage Overgangen ved Ballegaard, omgaa Dybbøl-Stillingen og tage hele den

danſke Hær til Fange. Men „Kolf Krate“ laa i Sundet. For den havde Preuzſjerne en vældig Reſpekt. Den ſkulde derfor overrumpleſ.

Det var imidlertid ikke ſaa let for Preuzſjerne at ſkjule, hvad de havde for. De kom kørende med Baade og Pontoner ovre fra Nybøl Nor og ſlæbte lange Tog af ſvære Belejringſkanoner, indpakkede i Ho og Halm, fra Nonbjærg og Rugebøl over Sottrup og Ullerup eſter Blanz. Og da de nu vidſte, at Sundvedboerne baade forſtod at tælle og lægge ſammen, var de bange for, at de ſkulde ſe deres Snit og fortælle dem paa den anden Side, at der var Sild i Farvandet. De vidſte jo nok, hvordan Stemningen var.

Nu laa der en preuzſjiſk General i Snogbæk Præſtegaard. For at hindre alle dem, der boede i Nærheden af Stranden i at ſladre af Skole, befalede han, at de ſkulde indeſpærres i Sottrup Kirke, indtil Dørgangen havde fundet Sted. Og ſaa kom Preuzſjerne en Morgen tidlig og purrede os ud. Vi maatte alle med, baade Revl og Krat, Huſ for Huſ og Bol for Bol fra Staugaard og Fuglſang og Sandbjærg, fra Øſterjøtrup, ja helt om til Sottrupſkov. „Heraus og det gelik!“ kommanderede Soldaterne. Hvorhen? Ja, det var der ingen, der vidſte.

Soldaterne drev paa, og vi fik ikke en Gang Lov til at fodre Kreaturerne, for vi maatte aſſted. Der var naturligviſ megen Jnk, thi det var Krigstider, og vi vidſte ikke, om vi kom hjem igen. De fleſte troede, at Hujene ſkulde rømmes, for at Preuzſjerne i No og Mlag kunde jætte Fld paa dem. I de føregaende Uger var Halvdelen af Dybbøl Sogn gaaet op i Luer.

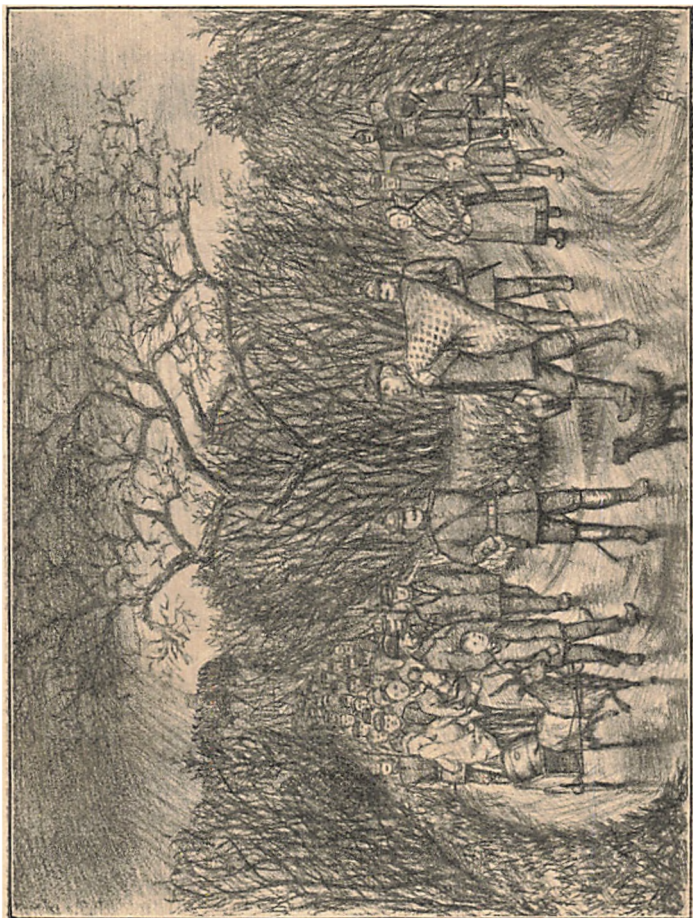
Saa drog da det jørgelige Tog frem ad de opblødte og opførte Beje. Ved hver Sidevej, ſtodte flere til, alle under mandſtærk Bevogtning. Da vi naaede op i Mellemjøtrup, var vi allerede et Par Hundrede. Og her ſtodte en ny Flok til fra Sandbjærg, Fuglſang og diſſe Strøg. Jens Bonſeldt gif i Spidſjen. Han havde været ſaa betænſjom at gribe en Dyne og en Krukke Brændevin, da de jog ham hjemmefra. Dynen havde han kaſtet over Røggen. Krukken holdt han i Haanden.

Det var et ynkeligt Tog. Luften var kold og raa, Bejene ſolede og bundløje. Kvinderne klynkede, og Børnene græd. Vi andre hang ſaamænd ogſaa med Næbet, thi vi vidſte jo hverken, om vi var købte eller ſolgte. Men Jens Bonſeldt var ved frit Mod. Han ſaa lige ſaa lyſt ſom en Skade i Fog,

nikkede gemtylig til os og raabte nok saa lystigt: „Dette her er jo snart, lige som da Isracliterne drog ud af Egypten!“

„Maul halten!“ brølede en storfnudet Officer straks, da nogle af os begyndte at le, og saa maatte Jens stikke Biben ind,

men vi var ligejøm bleven lidt bedre tilpas, da vi først havde ham imellem os.

Da Toget ud paa Formiddagen naaede Sottrup Kirke, var vi en tre, fire Hundrede ialt, Gamle og Unge, Mænd, Kvinder og Børn i en Guddommelighed. Saa blev Kirkedøren slaaet op, og hele Mulebitten blev jaget ind i Kirken, akkurat jøm om vi var en Flok Faar, og saa blev der jæt dobbelt Vagt ved Døren.

Kirken var kold og klam. Der var ikke Tale om Mad og Drikke. Ingen af os vidste, hvad Preussjerne havde i Sinde. Hjemme stod vore Kreaturer og brølede —, maaske stod vore Huse allerede i lys Lue! Der lod Jammer og Klage fra alle Sider, der var Rlynk og Graad over hele Kirken, mens Dagen jueglede sig afsted.

Natten mellem den 2. og 3. April brod frem. Da var det, Preussjerne vilde gaa over til Norreherred. Alt var klappet og klart. Generalstaben var jammelt paa Vallegaard. Baadene og Pontonerne laa langs Stranden. Romandskabet holdt Raft ved Siden af. Paa Skrænterne ved Ballebro havde Artilleriet plantet halvtreds jvære Belejningskanoner. Lidt længere tilbage holdt en Del Batterier, rede til Udfibning. Tropperne var jamlende i Vlaus og stod under fuld Oppakning, ventende paa Signalet til Udrykning.

Jør at aflede Opmærksomheden fra Norreherred, rettede Preussjerne ud paa Aftenen 52 Jldsvælg mod Sonderborg By. Granaterne jprang i Hundredevis i Byens Gader, Flammerne slog ud alle Begne. Snart stod den halve By i lys Lue. Men alt imens tog Stormen til, og juart rasede der et voldjomt Uvej'r med Regn og Sne og Jslag og en Svang jaa høj, at ingen Baad kunde gaa over Sundet. Prinsjen var rasede, men Timerne gif, og ud paa Morgenstunden modtes han til at lade den stolte Plan falde.

Men alt dette erfarede vi først bagefter. Da Mørket faldt paa, jad vi jultne, forfrosne og forknytte og krøb jammen i den kolde, stjumble Kirke. Stormen hurredede og hylede hen over Hvelvingerne. Regnen slog og pistede imod de store Vinduer. Og jaa ved Midnatstid begyndte Preussjerne at styde ude ved Dybbøl. Skydningen tog til. Det var ikke, jøm vi jo var jaa vante til i de Tider, enkelte Kanonjstud, eller tre—fire, jyv—otte efter hinanden. Nej, det var hele Salver, det var, jøm om utallige Batterier brændte løs, jøm om lange drønende Tordenjtralld uophørligt

fo'r Himlen rundt. Effoet skrattede hen under Hvalvingerne. Muderne klirrede. Kirken gav sig til at danse. Og saa med et vifte der sig et lyst Stær ud imod Sønder. Himlen blev rød, gloende rød, saa det lyfte helt ind i Kirken, hvor Vinduerne kastede Stenger paa Bæggen, og vi nu saa blege, forstræmte, jøgeleagtige Ansigter rundt omkring i Stolestaderne.

„Gud Fader fri og bevare os!“ er der saa pludselig en, der raaber, „nu brænder nok hele Sundeved!“ Og saa begyndte Vornene at skrige og Kvinderne at hulke, og alle tænkte vi paa vort Hjem. Der stod nu de stakkels Kreaturer, og ingen kunde slaa dem løs. Det var næsten, som om vi kunde høre dem brole. Uhavehaveha! — hvor var det en lang og bedrøvelig Nat.

Ud paa Morgenen standjede Skydningen. Omfider blev det lyst. Af Bagten hørte vi nu, at det var Sønderborg, der var bleven bombarderet og skudt i Brand om Natten, mens der ikke var brændt stort i Sundeved. Det lettede en Del. Og noget efter skaffede Madam Almusjen os Mad fra de nærmest liggende Bol. Det hjalp ogjaa til at høre Humvret.

Naa — vi havde knap faaet Dæveren spist, saa kom der en Deling Soldater raslende op ad Gulvet. „Himmelfreuzdonnerwetter“, brolede en fordrunken Underofficer, som allerede havde en lille Bist, „her skal være katolsk Gudstjeneste. Pas derfor paa,“ bandede han videre, „at I ikke forstyrer Andagten!“ Lidt efter kom de katolske Soldater, og saa kunde Forestillingen begynde.

De var nowe fejt nowe!

Først kom der en lang Præst ud af Sakrestiet. Han havde en sid, hvid Samarie paa. Og saa jnog de foran ham, og bag ham ringede de med en lille Klokke. Det var min Sandten ikke saa let at bevare Andagten ved det.

Nu skulde der jo være Altergang. Og som I vel nok har hørt, har Katolikerne den her Skriftestol, hvor de bekender deres Synder for Præsten. Det lavede de nu her paa den Maade, at Præsten stod ved Alteret, og saa gik Soldaterne enkeltvis gennem Koret hen og knælede for ham og hviistede og tistede med ham. Men hvad de sagde, var det helt umuligt at høre nede i Kirken.

Men hør kun saa: Nu havde Jens Bonefeldt strafs, da vi kom ind i Kirken, opslaaet sit Paulun i noget Halm bag Alteret.

Der var han saa nær ved Præsten, at han kunde høre hvert eneste Ord. Og Jens forstod nok Tyk.

Da de her Bærker nu begynder, jer vi pludselig hans runde, røde Ansigt over Præstens Rng. Han var naturligvis nysgerrig, ligesom alle vi andre. Snart rystede han paa Hovedet, og saa grinte han poliøt og gjorde Grimasser ned efter os. Men med et begyndte han at stirre paa en Soldat, som just var i Færd med at skrive, og jeg kunde tydeligt se, at han blev hjernegal.

Dg saa brister det da ogsaa for ham: „Den Kæltring“, raaber han til Præsten, „har stjaalet mine Kartofler i Gaar. Giv ham nu kun ikke Lov til at tage mit Flæsk i Morgen!“

„Maul halten!“ brølede den her fordrukne Underofficer, der skulde holde Orden, og Jens maatte i en Fart jnutte om bag Alteret og paaøe sig selv.

Præsten fortjatte saa. Skriftemaalet var snart forbi, og Altersgangen begyndte. Men nu faar Katolikkerne jo ingen Vin, naar de gaar til Alters. Den drikker Præsten selv, og saa siger han: „Jeg drikker for Eder alle!“

Da de var komne saa vidt, kikkede Jens atter forsigtigt frem bag Alteret. Dette her var rigtig noget for ham. Dg hør kun saa: Da Præsten igen var gaaet ind i Sakrastiøt, og der var røget og ringet, og denne her fordrukne Underofficer var trampet afsted med sine Soldater, tager Jens sin Krukke, stiller sig frem midt paa Kirkegulvet, løfter den til Munden, nikker mildt og venligt til os og siger nok saa jødt: „Staal, lille Folkens, jeg drikker for Eder alle!“

Dg han lod det min Sandten ikke blive ved Ordene!

Men det kunde vi dog ikke staa for.

Ja, ja — nu kan vi jagtens le af det. Men den Gang var det en jølle Tid. Dg det var godt, at der var nogle, der kunde holde Hovedet oppe, naar det kneb mest.

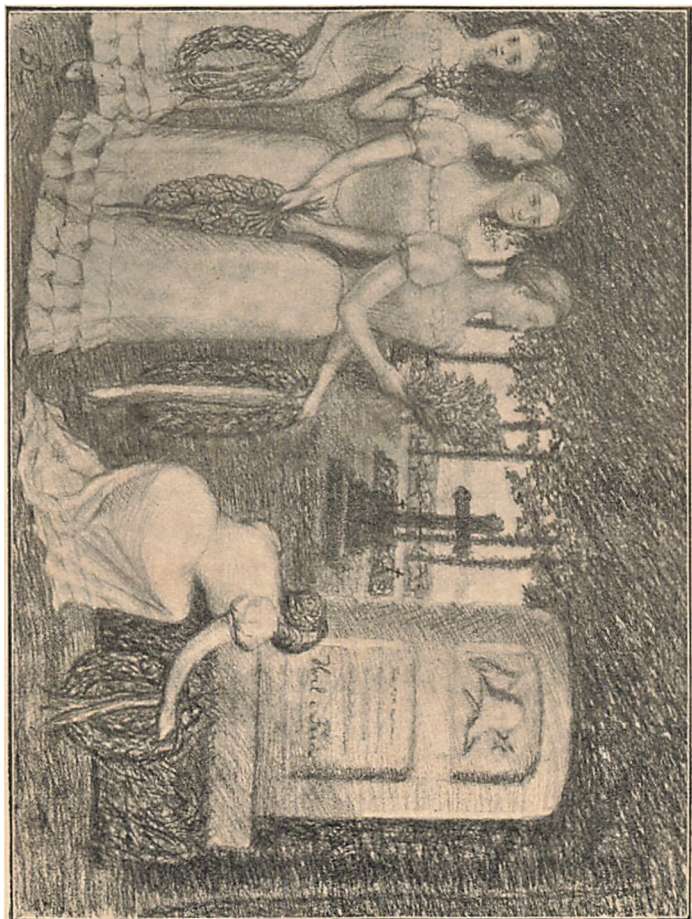
Vi var der i tre Dage og Nætter, og mangen en fik sin Skærmelse af det. Kirkeklokkerne ringede over flere af dem, inden Aaret var omme “

*

*
*

*

Det er Pinjelordag. Vedekloften har allerede slået. Dagens Travl er endt. Aftenen er mild og stille. Haver og Hegn fylder Luften med Blomsterduft. Frøerne trækker i Vandstederne. Olden-

borrerne summer langs Hækken. Flagermusene jvirrer i Luften. Droslen slaar sine klare Triller. Fjeltstemningen jænker sig over Byen.

Paa Kirkegaarden er det tyst og stille. Sorgelædte Skikkelser vandrer tavse om mellem Stene og Kors, luger med nænsom Haand Ufrudtet bort af Gravene og pynter dem med Kranse og med friske Blomster.

Men henne ved det vestre Dige, under de høje bladrigge Trækroner er det endnu øde og tomt. Blomsterne kan ikke trives i Styggen. Og Stenene ser saa forladte, saa forglemte ud, som de staar der med de lange, lange Ravnerækker fra Krigen:

De ligger og lytter i Jorden dernede
lytter til hvert Fodtrin paa den alfar Vej
lytter om en Stemme paa Landsmaal vil bede
sønderjydske Piger, I forglemme dem ej!

Da lyder der dæmpede Fodtrin over de grujede Gange. En Flok unge Piger nærmer sig med Blomster og med grønne Kranse. Og mens Tusmørket lægger sig tæt over Kirkegaarden smykker de de Faldnes Grave.

Og lidt efter lyder det i vemodige Toner ud over Diget:

Skøn er Døden, som I fik,
ingen skønnere der findes --
derfor vil med vaade Blik
heller ej vi Eder mindes;
men hvor danske Hjerter slaa,
og hvor danske Toner klinge,
skal med Stolthed Store, Smaa
Fædrelandets Tak Jer bringe.

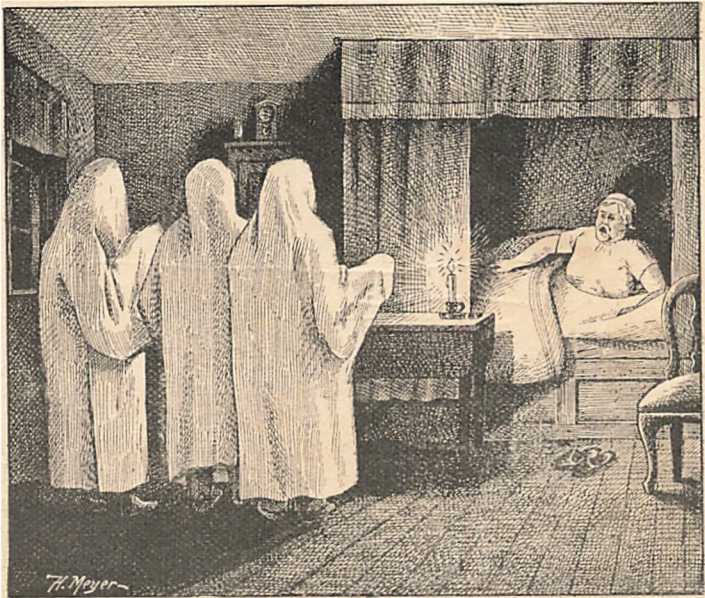

Konen og de tre Søvnøve.

Meddeelt af E. C. Haugaard. Med Tegning af H. Meyer.

En nordflesvigsk Husmandskone, hvis Mand i Krigsaaet 1849 tjente om Bord paa Linjeskibet „Christian VIII“ og mentes at være gaaet i Luften med dette den 5. April i Egeruførde Fjord, blev højliggen overrasket, da hun sent paa Efteraaret modtog et Brev fra Manden, hvori han meddelte, at han var Oppassjer hos en høj Officer i København og havde det jaa godt, som han kunde ønske sig det, samt at han hermed jendte hende nogle Penge, ca. 100 Daler, som hun kunde høre paa Posthuset i Haderslev. Konen løb straks til Præsten med denne glædelige Nyhed, og han raadede hende til, at hun, saa snart hun havde hævet Pengene paa Posthuset, skulde jætte dem i Sparekassen sammesteds. Da Konen kom tilbage fra Præsten, betroede hun sig ogjaa til sin nærmeste Nabo, Stomageren, der var af samme Mening som Præsten.

Saa drog Konen den følgende Dag til Haderslev, sit Pengene udbetalt af Posten, bar dem straks hen i Sparekassen og vendte endnu samme Aften tilbage til sit Hjem. Efter at hun var gaaet til Ro, hørte hun ved Midnatstid en underlig Støj inde hos sig i Bærelset. Hun tændte Lys, og da hun saa sig om, blev hun som forstenet af Rædsel. Foran hende stode tre hvidklædte Gestalter, der mumlede uforstaaelige Ord og foretog underlige Fagter. Derefter brummede den ene med hul Gravrøst paa Tyst: „Din Mand har i Krigens Tid dræbt og plyndret os; det er vore Penge, som han har jendt dig i disse Dage, og vi er nu stegne op af vore Grave og komne til dig for at saa vore Penge tilbage.“ Gensfærdet opfordrede derefter Konen til at hente Pengene hjem fra Haderslev den følgende Dag, jaa vilde de tre Mander komme om Natten ved

jamme Tid og tage imod dem. Hun maatte dog ikke omtale denne Sag med et Ord til et eneste Menneske, og dersom hun gjorde dette, vilde hun i jamme Djæblig være dødens.

Den ulykkelige Kone, der var fra Sans og Samling af Rædsel, lovede at gøre alt, hvad der forlangtes af hende. Derefter forlode de tre Dødningsfikkelse Bærelset og Huset.

Dagen efter mødte Konen i Sparekassen i Haderslev for at hæve Pengene igen. Sparekassens Bestyrer kunde ikke forstaa dette og vedblev at trænge ind paa Konen for at faa Grunden hertil at vide. Konen vægrede sig længe, men tilslidst rykkede hun ud med Sproget og fortalte ham hele Sagens Sammenhæng.

Bestyreren, der straks gennemskuede det planlagte Bedrageri, fik omfider Konen overtalt til at rejse hjem uden at faa Pengene med, idet han lovede, at han selv vilde komme og afgøre Sagen med de Døde paa en tilfredsstillende Maade. Samtidig lod han

gaa Bud til Politiet, som jendte et Par haandfaste Karle til Konens Hus, hvor de foreløbigt skjulte sig.

Til den aftalte Tid indfandt de tre Genfærd sig og vilde nu have deres Penge af Konen; men i det samme kom Politibetjentene til og greb fat i de tre Fyre, der forsøgte at komme bort. Da man fik Forklædningen af dem, viste det sig at være Konens Nabo, den omtalte Skomager og to tyske Karle, som han havde faaet til at hjælpe sig ved denne Gavyvestreg, der til Held for Konen mislykkedes dem.

(181)

Zebraen.

Af en Malers Erindringer, fortalt af J. N. Med Tegning af Dietrich.

Sjældens Atlanten i en Villaby i New-Yorks nærmeste Omegn arbejdede for godt en halv Snes Aar siden fem unge, livsglade Malersvende: John og Harry Brown fra Boston, Will Hayton fra St. Louis, Jim Taylor, den altid lystige Jim, en forjoren, mangesidig begavet New-Yorker — om Sommeren malede Jimmy og om Vinteren optraadte han som Komiker ved et lille Teater i New-York Eastside — og som den femte i Laget Forfatteren til dette.

Højt oppe i en stejl Gade boede vi hos vor Mester, en ordknap men ellers elskværdig Englænder. Vor Side af Gaden fra Mesters Hus ned til og et godt Stykke omkring Hjørnet af den næste Gade bestod af et Stykke Land bestemt til Byggepladser, en stor jandet Firkant, overstrøet med tomme Flaster, kasserede Stø og Tøfler, Konservesdaaser, Potteskaar og andre forhenværende Brugsgenstande, som her efter en lang og tro Tjeneste havde fundet et Hvilested. Som en Følge heraf havde Græsset indstrænket sig til en Tot pr. Kvadratalen. Ejeren af alt dette boede paa Hjørnet, mest modsat Mesters Hus. Han hed Hopkins og var „Ekspressman“, det vil sige, han besørgede Gods fra og til Banegården.

Bemeldte Hopkins var en i høj Grad pirrelig og guaven Natur og derfor lidet afholdt. Altid var han paa Kant med en eller anden Nabo over en eller anden Ubetydelighed. Høj og knoklet og fortrædelig gik han omkring med et Udtryk, som søgte han noget at lade sin Værgelse gaa ud over. Fuldstændig i Stil med sin Herre var hans Hest, Bob, en temmelig antik Kavallerist.

En Overdrivelse var det dog, naar Jim Taylor paastod, at han langt borte kunde kende Hopkins og hans Hest paa den Raslen, deres Knokler frembragte. Men Jimmy havde nu ogsaa et Horn i Siden paa den sure Ekspresmand. Det var vi andre for Resten heller ikke fri for, og Grunden dertil var følgende:

Det hændte undertiden, at vi Malere saa vel som andre i Nabolaget boende Folk, naar der var jærligt travlt, for at spare en Omvej stræaaede tværs over for omtalte Byggepladser. Sligt bliver aldrig paatakt i det fri Amerika, da man selvfølgelig kun gaar, hvor der ingen Skade kan voldes, som her i Særdeleshed, hvor der som jagt ikke groede mere Græs, end at en fuldvoksen Kanin næppe kunde have fristet Opholdet. Men en skøn Morgen, da gamle Bob var gaaet sig en Tur uden først at indhente Tilladelse, og Ekspresmandens Humørbarometer desaaarjag stod paa Jordskælv, forbød han for Nutid og Fremtid at gaa tværs over hans Plads. Jimmy fremkom med den bedste Oplysning, at vi altid jamvittighedsfuldt stræavede over Græstotterne, hvorpaa Hopkins arrigt bad os rejse et vist hedt Sted hen og lovede desuden meget liberalt at vije os noget andet, som dog formodentlig opfattes til en senere Lejlighed, og som vi derfor desværre ikke fik at se. Fra den Dag af gik vi udenom, men Jimmy svor Gavn, og en skummel Plan udklækkedes i hans sorte Hjerne og blev fremlagt til Godkendelse.

Skønt Mester, som var bleven indviet, betænkeligt rystede paa Hovedet, blev Jimmy's Hjernefoster godkendt og vedtaget. Hver Lørdag Aften om Sommeren jattes gamle Bob paa Græs paa Byggepladserne til liden Glæde og Gavn. Der stod den hele den lange Søndag, nippede lidt ved de gule Græstotter, opgav det saa som unyttigt Arbejde, filosoferede over en gammel Stovle eller Konservesdaase, lagde sig ned, stod op igen, kort jagt: Bob ledede sig grundigt.

En stæbnesvanger Søndag kom der Liv i Tingene. Ganske tidligt, længe før en vis Mand fik Sko paa, listede fem Unger-

svende bevæbnede med Spande og Pænzler og en stor Bunke frisk Græs sig hen til Bob, der med fremstrakt Hals og Dren forundret betragtede det Løjerlige Optog. Under dæmpet Latter og halvhøje Vittigheder begyndte nu et jælshomt Optrin. Store Pænzler fulde af hvid Vandfarve gled frem og tilbage over Bobs mere eller mindre glatte Overflade. En vis Jim Taylor besjergede den gensidige Forstaaelse ved uafsladelig at fodre Bob med det friske og saftige Græs. Med Jims egne Ord: han hypnotiserede Mediet. Bob opførte sig ulasteligt. Hele hans Interesse var koncentreret i Græs-bunken. Et enkelt lille genert Spark, som Jim paastod kom af pur Undjeelse ved for første Gang at staa for Malere, var med Undtagelse af Tæggeredskaberne den eneste Bevægelse, der var at spore. I ganske kort Tid var den graabrune forhenbærende Kavalleriheft forandret til en hvidgraa dito, der for hvert Minut, efterhjem den tørrede, blev hvidere og hvidere. Lokalfarven var nu angivet, og derefter begyndte Dekorationen. Stribe ved Stribe, forte som Natten, strakte sig paa Hoved og Hals, ned af Sider og

omkring Ben, malede med kyndig Haand og efter indgaaende zoologiske Studier.

Da Solen stod op, var Bærket færdigt. Midt paa Pladsen stod en stor og noget knoklet Zebra, nydelig at se til, og aad Resterne af en Græsbunke. Et skønt Maleri i Sort og Hvidt. Men ind ad en Bagdør forsvandt stille fem vandfarvebestærkte Malere, beskedent unddragende sig Mængdens Ros og Beundring.

Oppe paa Kvistværrelset i Malermesterens Hus sad de fem Dyrmalere og en Malermester ventende paa de Ting, der skulde komme, udfyldende Tiden med at drikke Kaffe og ryge. Endelig viste Ekspresmanden sig paa Skuepladsen. I Skjortærmer, med Hænderne paa Ryggen og med bojet Hoved kom han gaaende henimod Bob; i dybe Tanker stirrede han ned i Jorden. Bob vrinskede Godmorgen. Ekspresmanden saa op og blev staaende som lamslaaet. Armene faldt slappe ned ved Siden. Det tvære Ansigtstudtryk forsvandt og gav Plads for en halvbjøllt Bestyrtelse. Vel et Minut stod Bob og dens Herre og betragtede hinanden med gensidig Forbavjelse. Efter at have betragtet det mærkelige Dyr en Stund begyndte Ekspresmanden at omkredse det i store Buer, forsigtig holdende sig i Afstand. Bob drejede sig med med Front imod sin Herre. Han begreb anbenbart ikke disse uædvænkelige Formaliteter. Pludseligt ændrede Manden Taktik, jued sig med lange listende Skridt hen til Hesten og lod forsigtig Haanden glide hen over den forkhvide Ryg. Saa vendte han sig brat, rystede et Par knyttede Næver over mod Hujet, hvor jets Malere sad oppe paa et Kvistværrelse nær ved at kørles af Latter. Drypaa forsvandt han over i Stalden, stadigt fægtende med Armene og virrende med Hovedet. Nede paa Gaden begyndte Folk at stimle jammen, leende og forbavjet betragtede den forvandlede Hest.

Pludselig kom Ekspresmanden farende med Borste og Strigle og begyndte rajende at børste løs paa den ulykkelige Bob. Vandfarven, hvori der af Henjhu til Bobs Vel ikke var tilsat noget Bindemiddel, gik straks af og sloj som Støv til alle Sider og indhyllede baade Mand og Hest i en hvidgraa Sky, der bredte sig ud og stod højt op i den stille Luft. Inde fra Skyen lod uafbrudt Eder og Forbandelser, blandet med Bobs Hosten og Prusten. Af og til stak en Haand ud med en Borste med truende Bevægelser, der klart illustrerede Tjermændens Sindstemning til yderlig Moro

for de nu ret talrige Tilskuere. Saa blev Bob trukket paa Stald. De smukke sorte Striber var borte; den saa nu ligesom dens Herre en Smule skimlet ud.

Dovre i Malermesterens Hus var Bevægelsen uhyre; Latteren rungede, saa Huset rystede, og Jimmy bad om at sørge for hans anstændige Begravelse, han var Døden nær men kom sig heldigvis igen. Sagen med Bob blev meldt og fem Malersvende angivet som Gerningsmænd. Der kunde intet bevises, og Sagen løb ud i Sandet. Politiet, der saa stærkt til Ekspresmanden for nogle Smaaforsøelser, gik meget lunken frem og brød sig ikke stort om at finde de Skyldige men gottede sig tværtimod i Smug over Ekspresmandens frugtesløse Anstrengelser for at opdage Misbåderne.

Fra den Dag, Bob blev deforeret, blev han ikke kaldt andet end Zebraen.

F.

Nis P. Bødder.

Født den 4. Februar 1846, død den 2. November 1906.

N. P. Bødder var født i Raahede i Hvidding Sogn. Efter at have besøgt og taget Examen fra Tønder Seminars danske Afdeling virkede han som Lærer først i Vedsted i 7 Aar og derefter i N. Ferzdal i 20 Aar.

Midt i Halvfemserne søgte han om og fik sin Afsted med Pension. Han flyttede derpaa ind i en lille Gaard, som han havde købt i jamme By, og her levede han til sin Død.

Efter sin Frigørelse fra den preussiske Statsstole tog Bødder efterhaanden ret liblig Del i det kirkelige og folkelige Liv i sin Hjemegn. Han sluttede sig saaledes helt til Frimenigheden i Haderslev og tog ret ofte Ordet paa kirkelige Møder. Ligeledes har han ydet ikke saa Indlæg i Dagspressen om de kirkelige Forhold i Nordslævig. I en ikke mindre Grad laa vor danske Folkesag ham

paa Hjerte. Det var ofte faldet ham tungt at virke som Lærer i den tyske Skole, men naar han desuagtet holdt ud saa længe, som han gjorde, var det, fordi han troede dermed at gavne Sagen bedst.

Saa snart han saa var bleven en fri Mand, vidnede han ogsaa frit om sit nationale Sindelag, og iær i de senere Aar optraadte han ofte som Taler ved danske offentlige Møder. Sidste

Gang, dette skete, var vistnok paa det danske Valgmøde i Toftlund kun et Par Uger før sin Død.

Wodder var en udpræget og selvstændig Personlighed, der først gennem mange indre Kampe var naaet frem til sit faste Stæde. Han vilde, at Ord og Handling saa vidt som muligt skulde svare til hinanden. Han var sand i sin Færd.

N. B. Bodder døde pludseligt uden noget forudgaaende Syg-
leje. Ved hans Baare i Hjemmet talte Frimenighedspræst Thade
Peterfen og hans mangeaarige Ven Mads Jensen af Haderslev.

Et stort Følge paa 35 Vogne ledjagede ham til hans sidste
Hvilested paa Vestsøst Kirkegaard, hvor han, da Statskirkens Klof-
ter ikke maatte lyde over ham, blev jordfæstet i al Stilhed, mens
det store Følge bad en stille Bon. M. A.

Peter Asmussen.

Født i Bjerndrup, Skjolev Sogn, den 20. Marts 1832,
død i Flensborg den 19. Oktbr. 1906.

Lærer i Søst ved Alaburra fra 1867 til 1888.

I sin Ungdom var A. først nogle Aar ved Landvæsenet men gik
jaa 1854 paa Staarup Seminarium, som han afsluttede efter
to Aar. Derpaa blev han Lærer først i sin Fødeby, senere i Sten-
bjerg og Kalleby i Angel. 1861 giftede han sig med Christine
Marie Christensen, født i Nærballestov paa Als, kom Nytaar 1864
til Hønhøjs og 1867 til Søst ved Alaburra. 1888 nøjagedes han
af en Djenstgjerd til at nedlægge sin Lærergjerning Af de mange
Vres- og Tillidskærv, som A. har rogtet, skal her to fremhæves:
Fra 1879 til 1891 var han Medlem af Provstijynoden i Alabu-
raa og fra 1889 til Slutningen af forrige Aarhundrede Lægmands-
repræsentant for Alaburra Provsti i Fællessynoden i Rendsborg.

Med en stor Fylde af Kundskaber og en skarp Tænksevne
forbandt sig hos A. et maaske endnu rigere udviklet Følelsesliv og
en Sjæleadel, som ubetinget maatte afkræve enhver den dybeste Re-
spekt. Dette Følelseslivs skønneste Fostre var en inderlig Religio-
sitet og en brændende Kærlighed til sit Land, sit Folk, sit Sprog.
Af ham kunde vi lære, hvor nær beslægtede disse to Følelser er for
den, som lader sig lede af et rent og ædelt Hjertes Trang, og at
der i vor materialistiske Tid dog gives Folk, som endnu tillægger

Ideernes Verden Realitet, og alene i denne Verden søger Livets Værd. At dette for snevertsynede og egenkærlige Trællesjæle, som kun kender Militarismens Bud, ikke er andet end tomme Ord, behøver næppe at fremhæves: Lavheden kan ingen Forstaaelse have for aandelig Fornemhed; ej heller bør man undre sig derover, at

den undertiden endogaa ikke undjer sig ved at vende sine smudfige Baaben mod Folk, som dog ikke kan rammes ved dens Angreb. Det er jo ikke noget nyt, at Menneskene helst forhaaner det, som de ikke forstaaer. Men her, hvor personligt Had og smaalige Rænker ikke kendes, hvor der kun kæmpedes for Sagen og i Bevidstheden om, at det skete i Sandhedens og dermed i Guds Tjeneste, vil vistnok ogsaa mangen værdig Modstander have faaet en Fornemmelse af, at vor nationale Sag for vore bedste endnu er

det, den altid har været og vil vedblive at være: en Hjertesag, en hellig Sag!

Haabet svigtede ham aldrig, hvor trange end Tiderne og hvor store end Tabene vare; endog Røllerperiodens mørkeste Dage formaaede ikke at røkke hans faste Overbevisning, at det Sande og Ægte i sig har Kraft nok til at trodse selv Mørkets truende Magt, og at det Gode, som han havde erkendt som det altid sejrende, tilsidst ogsaa her vilde triumfere over al Modstand; thi Sagen var for ham Religion! Hvis man vil fastholde den ved Lejlighed fremhævede Forskel, som er bleven gjort mellem Følelses- og Realpolitik, saa kan man intet Øjeblik være i Tvivl om, under hvilken Kategori A. selv vilde have ønsket at regnes. Ikke, som om han undervurderede et klogt Diplomatis Betydning. Det gjorde han lige saa lidt som de andre, man har kaldt „Følelsespolitikere“; men han tilbyste det kun den rette Plads for at lade det etist-religiøse Moment være det, som det for os bør være, om vi da vil føle os værdige til Arbejdet og Kampen for vor Nationalitet. I denne Sammenhæng vil man let forstaa den Begejstring, som man altid mærkede hos ham, naar der var Tale om afdøde Redaktør Jesjen, og den bitre Smerte, som dennes Død fremkaldte i ham. „Han kunde ikke vige, kun falde kunde han“, sagde han med taarefulde Øjne, da han sammen med Forfatteren af disse Linjer stod ved Jesjens Grav, men han tilføjede de bekendte Ord, som staar paa Gustav Johannsens Mindesten:

Kæmp for alt, hvad du har kært,
død, om det saa gælder,
da er Livet ej saa svært,
Døden ikke heller.

Vi vil hans Ledfager kunne glemme den om den dybeste Overbevisning vidnende Barme og Kraft, med hvilken han udtalte sine Ord, og den Glans i den gamle Mands Øjne, som gennemvrod Taarerne.

Kærlighed var det Motiv, som havde ledet hans Gerning hele hans Liv igennem: Kærlighed til alt, som han arbejdede for, hvad ogsaa fjerntstaaende vil have mærket, naar de paa Synoder og i Forsamlinger hørte ham tale Guds Riges og sit elskede Modersmaals Sag, men ogsaa en saa stor Kærlighed til sine Medmennesker, at

den ikke en Gang lod fremkomme ja meget som en bebrejdende Ytring mod dem, som bildte sig ind ved deres Haan og Spot at være bleven hans Fjender. At nogen kan staa paa et Stade ja højt, at det lader Rækkevidden for Underfundighedens og Lavhedens giftige Pile langt under sig, kunde de jo umuligt ane.

Kærlighedens Præg var hans Væring i Skolen, hvor han ikke som en Lejesvend hjerteløs afholdt de forestrøene Undervisningstimer, men hvor Børnene med Urefrygt og gensidig Kærlighed ja op til ham, som kendte dem længe før Skolealderen, og som efter Konfirmationen vedblev at være deres faderlige Ven og tro Vejleder. Samme Præg var ogsaa hans Væring udenfor Skolen, naar han som højtstattet Raadgiver altid ydede enhver sin uegenlyttige Bistand, og naar han deltog i den enkeltes Glæde, som ogsaa var hans Glæde, eller ved den fra Hjertet kommende og til Hjertet gaaende Trost vidste at lindre den dybeste Sorg. For alle, som har kendt ham, vil han være uforglemmelig; han har været en Vejviser ikke alene for dem, som paa Skolebænken har nydt hans Undervisning, men ogsaa for mange modtagelige af den ældre ja vel som af den yngre Generation.

Held den, som i de Aar, hvor Sjælen modtager sine dybeste og varigste Indtryk, har haft en saadan Lærer! Et taknemmeligt Hjerte vil han bevare det dyrebare Minde hele sit Liv igennem.

X.

F.

Johannes Møldt.

Johannes Møldt fødtes i Vesterlund ved Nordborg den 8. 1835 og var af gammel altsitt Sømandsslægt, som han ~~blev~~ Nede paa flere Hundrede Aar tilbage. Hans Fader døde tidlig. Moderen sad i mange Aar Enke i jmaa Raar; han blev hende en god Son og sørgede stadig paa det omhyggeligste for hende. En

ældre, evnerig Broder, som ikke kunde finde sig i de tvungne politiske Forhold hjemme, udvandrede tidlig til Amerika, hvor han forsvandt sporløst. En Søster døde i Halvfemsjerne. Johannes Moldt blev Slægtens sidste Skud.

I Nordborg Drengeskole blev Lærerne snart opmærksomme paa Johannes Moldts gode Evner. Han sad her paa Skolebænk sammen med „Fritz“ (Frederik Chr.) Hansen fra Vøjtersøst, med hvem han i disse Aar sluttede et Venstabskab, der varede Livet ud.

Amtsforsvalter v. Gähler i Nordborg tog ham til sig, gav ham Privatundervisning og Arbejde paa sit Kontor og overdrog ham allerede i 20 Aars Alderen (1856) Embedet som Amtsfuldmechtig, et Hverv, han røgtede med stor Dygtighed indtil 1864.

De ny Magthavere søgte forgæves at knytte ham til sig; en Opfordring fra Danmark blev ogsaa afslaaet. Han vilde kun tjene sine trofaste Jønderjydske Landsmænd, selv om det blev i en besæden Stilling. I en Aarrække boede han i et lille Hus i Nordborg sammen med sin Moder. Her søgtes han af mange, som under de vanskelige og spændte Forhold i Tredserne og Begyndelsen af Halvfjerdserne trængte til Raad og Hjælp i Rets-, Arve- og Pengejager, Undersaatsforhold og meget andet. Hans Kundighed og omfattende Videnskab overfor retslige og historiske Forhold sammen med hans levende Retsans og Ubestikkelighed lagde Grunden til det smukke Tillidsforhold, hvori han stod til den altsige Befolkning i disse Aar, en Tillid, som ogsaa med Aarene og siden udstræktes til større og større Kredse af det danske Nordslævig.

Han valgtes til Formand i Bestyrelsen for Nordborg Sparekasse, var Valgmand til Landdagsvalget, Kasserer for Sønderborg Kreds m. m.

I 1867 rejste han under Valgbevægelsen fra By til By i Nullemislevig. I flere Uger slog han sig ned paa „Humlekærren“ i Tønder, hvorfra han tog omkring i Aar Herred, ivrigt arbejdende for Dethlefsen, Læstgaard, der var de Danstes Kandidat i fjerde Valgkreds. Han var noget af en Digter. Under sit Ophold i Nordborg skrev han den ypperlige altsige Folkelivsbeskrivelse: „Hvorfor jeg er bleven thyt“, Selvbetændelse af Synsmand Magt Maken, der først saa Lyset i „Dybbøl-Posten“'s Føljeton og senere udkom i Bogform. Den vakte stor Opmærksomhed og blev hurtigt udsolgt.

Fra disse Aar skriver sig ogsaa en Række malmsfulde Digte og varmefølte Fædrelandsange, som han skrev for sine Venner og Veninder, og som han ikke var at formaa til at lade trykke. Der forefindes en hel Samling, skreven med hans ualmindelig skønne Haandskrift, der blev beundret alle Vegne, hvor den kom. En thyt Embedsmand sagde om den: „En saadan Haandskrift er Guld værd.“

I 1875 overtog Moldt paa Opfordring Stillingen som Redaktør af „Dybbøl-Posten“ i Sønderborg. I denne Plads virkede han i over 30 Aar for den danske Sag. Hans kære Ven og Kol-

lega, Gustav Johannsen, skrev herom i 1900: „Med Fævnhed og Sikkerhed har Moldt nu i over 25 Aar arbejdet i denne Stilling; roligt, men stot har han forsvaret Dansthedens Sag i Nordflæsvig, og ogsaa han har prøvet, hvad det vil sige at lede et politisk Dagblad under den preussiske Præsidents Herredømme. Mulktet i større Antal og forskellige Fængselsstraffe har været Preussjernes Anerkendelse af hans Virksomhed som „Dybbøl-Posten“s Redaktør.“

I 1879 oprettede han en dansk Boghandel i Sønderborg. I 1881 ægtede han Frederikke Hollænder fra Nordborg, der blev ham en god Hustru og kærlig Ægtefælle. Han var Medstifter af „Vælgerforeningen“ i 1888 og blev paa Stiftelsesmødet efter Gustav Johannsens Forslag valgt til Foreningens Kasserer, en Stilling, han beklædte til sin Død, og som han vøgtede samvittighedsfuldt.

Deltagerne i „Vælgerforeningen“s Generalforsamlinger vil mindes det Humør, hvormed han afslagde Marsregnskaberne.

Ellers horte Johannes Moldt til de stille i Landet. Han vilde helst leve ubemærket og unddrog sig ved enhver Lejlighed sine Venners Hyldest. Dette var saaledes Tilfældet paa hans 70. Marsdag, og da han kunde fejre sit 25 Mars Jubilæum som Redaktør.

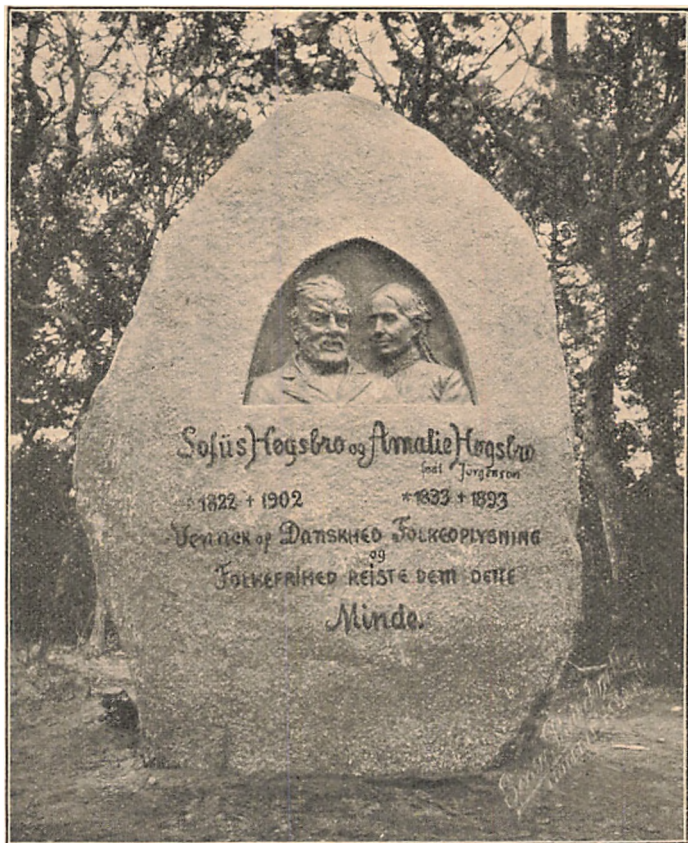
Johannes Moldt havde sine Særheder, men de, der kendte ham tilfulde, skattede ham højt og holdt af ham. Han var god og trofast som Ven og god mod Fattige og Trængende. Han gav meget bort men lod ikke den højre Haand vide, hvad den venstre gjorde. Til Sønderborgs danske Arbejdere stod han i et eget godt Forhold. Hans Trykkeripersonale var stadig blandt de bedst lønnede i Slesvig. Derfor var Folkefag gav han rigt og gerne. „Sprogforeningen“ skænkede han sin store Bogsamling paa flere Tusind Marks Værdi paa den Betingelse, at hans Navn ikke blev knyttet til Gaven.

I mange Aar jyskede han med Planer om at skrive en slesvigsk Folkelivshistorie, særlig for Als og Sundeved. Han havde gode Betingelser herfor. Naar hans Forpagtningstid var udløbet ved „Dybbøl-Posten“, vilde han for Alvor begynde derpaa, men han naaede ikke saa vidt. Sygdom meldte sig og nedbrød hurtigt hans Kræfter.

Den 12. September 1906 udaandede han.

Nis Nissen.

*Mindesmærke for
Sofus Høgsbro og Hustru
i Skibelund Xrat.*

*Mindesmærket, der er rejst af Venner, består af en stor
Natursten fra Vejen Mark med en Portrætmedaillon,
udført af Billedhugger Hansen Jacobsen.
Det afsløredes ved et Folkemøde den 23. Juni 1907.*

Indholdsfortegnelse

til

Sprogforeningens Almanak for 1908.

Side.

Marets Kalender med det sædvanlige Tillæg og Om Ulfrudtets Udryddelse i Have og Mark. Af P. Jensen, Tombøl.	
Et Selvmordsforsøg Anno 1742. Uddrag af Ballum Birkis Thingprotokol. Ved Godsinspektør Davidien, Schackenborg	1
Skattegraveren. Humoristisk Digt ved Jes Chr. Jesien, Wiisbæk. Med Tegning af B. Brøe	12
Niels Jnde. Fortælling af en Sønderjyde. Med Tegninger af H. Meyer	17
Plejesønnen. Skitse af J. Østergaard Med 2 Billeder	29
Før hun lignede min Moder. Af P. Skovroy. Med Bignet	36
Ungdommelig Ubefindighed. Af F. C. Hansen, Vøjtertøst. Med Bignet	46
Han faldt paa Dybbøl. Af J. N. S. Strumsager. Med Bignet	52
Fra gamle Dage. Fortælling af N. S. Callejen. Med 2 Tegninger af Dietrich	57
© Natue gør över e Öpugtels. Af Nikolaj Andersen. Med Tegning af H. M.	64
En Mindesten. Meddelt af T. M.	68
Et Barndomsminde fra 1848. Fortalt af N. Petersen, Valsgaard ved Ringenæs	71
Sottrup Kirke. Af S. Med 1 Fotografi og 3 Tegninger	78
Konen og de tre Gauthve. Meddelt af C. C. Hangaard. Med Tegning af H. Meyer	97
Zebraen. Af en Malers Erindringer, fortalt af J. J. Med Tegning af Dietrich	99
Nis P. Bødder. Af M. A. Med Portræt	103
Peter Almüsen. Af X. Med Portræt	105
Johannes Moldt. Af Nis Nisfen. Med Portræt	108
Mindesmærke f. Sofus Høgdøbro og Hustru i Skibelsund Krat	112
Anbefalinger og Annoncer.	

Dore nationale foreninger.

Sprogforeningen

eller

Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordflsvig.

Bestyrelsen:

Tobakfabrikant M. Andrejen,

^{Nabenraa,}
Formand og Sekretær.

Kaptein C. C. Fischer,

^{Nabenraa,}
Kassformand og Kasserer.

Uddrag af Foreningens Love.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 12. Juli 1900.

§ 1. Foreningens Navn er: „Forening til det danske Sprogs Bevarelse i Nordflsvig“.

§ 2. Foreningens Formaal er at værne om det danske Sprog i Nordflsvig, navnlig gennem folkelig Oplysnings Udbredelse.

§ 3. Foreningens Sæde er i Nabenraa.

§ 4. De Midler, hvormed Foreningen virker til sit Formaalets Opnaaelse, er:

a) Medlemsbidrag;

b) frivillige Bidrag.

Medlemsbidraget fastsættes til 2 Mk. aarlig, som opkræves i Regnskabsaarets Løb.

§ 11. Indmeldelse af Medlemmer sker ved Kredsformændene eller direkte til Bestyrelsen.

Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste den Anmeldte.

§ 12. Bestyrelsen er berettiget til at udelukke et Medlem af Foreningen, men maa ved næste Generalforsamling forelægge denne Beslutning til Stadfæstelse.

§ 13. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted een Gang aarlig, nemlig i December Maaned ved Anmeldelse til Kredsformændene eller direkte til Formanden for Foreningen.

Udtrædelsen finder først Sted den Dag, da Foreningens Formand modtager Udmeldelsen.

Bælgerforeningen for Nordflesvig.

Bestyrelsen:

Gaardejer J. N. S. Skrumager,
Røbenhavn, Formand.

Gaardejer Nis Nisjen,
Norborg, Sekretær.

Uddrag af Foreningens Lov.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 9. Juni 1907.

§ 1. Foreningens Formaal er at vække, vedligeholde og styrke Interessen for vore politiske Forhold og særlig at formaa Bælgerne til de forskellige lovgivende Forsamlinger til at deltage i Valgene.

§ 3. Enhver myndig Mand, der bor indenfor Kredsens Haderslev, Abenraa, Sønderborg, Tønder og Flensborg, kan blive Medlem, naar han anbefales dertil af en af Foreningens Tillidsmænd.

§ 4. Indmeldelser af Medlemmer sker ved Tillidsmændene eller direkte til Bestyrelsen. Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste de anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted een Gang aarlig, nemlig i November Maaned ved Anmeldelse til Tillidsmændene eller direkte til Sekretæren.

Udtrædelsen finder først Sted den Dag, da Sekretæren modtager Udmeldelsen.

Et Medlem kan udelukkes af Foreningen, naar Generalforsamlingen beslutter det med to Tredjedels Flertal.

§ 5. Til Fremme af Foreningens Formaal optræves et Medlemsbidrag af mindst 1 Mark aarlig.

§ 6. Foreningen lodes af en af Generalforsamlingen valgt Bestyrelse paa 2 Medlemmer, hvoraf den ene er Formand, den anden Sekretær og Kasferer.

Den nordflesvigiske Skoleforening.

(Oprettet den 30. Novbr. 1892 i Stærbæk.)

Styrelsen:

Ordr. N. Tysken-Hansen,
Nanderup ved Prebø, Formand og Sekretær.

Mentzer H. Thomsen,
„Ella Skragh“ ved Haderslev, Kasferer.

Uddrag af Foreningens Lov.

(Reviderede paa Generalforsamlingen i Abenraa den 7. Juni 1903 og Haderslev den 16. Juli 1905.)

Formaal.

§ 1.

Foreningens Formaal er at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa loflig Maade at drage Omjerg for Vornenes og Ungdommens Undervisning paa *Moderens vales Grund*.

Medlemmer.

§ 2.

Enhver myndig Mand i Nordflæsbyg kan blive Medlem af Foreningen, naar han er i Besiddelse af sin borgerlige Væ. Indmeldelser modtages til enhver Tid af Tilidsmændene, paa hvis Forslag nye Medlemmer optages i Foreningen af Styrelsen. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted ved Regnskabsaarets Slutning efter forudgaaet Meddelelse til vedkommende Tilidsmand. Udmeldelsen gælder først fra den Dag af, da den skriftlig er kommen til Formanden.

Medlemsbidrag.

§ 3.

Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et aarligt Medlemsbidrag af mindst 1 Mark i Januar Maaned. Tilidsmændene bør sørge for, at de Medlemmer, som har Evne og Vilje dertil, svarer et højere Bidrag, og modtager ogsaa frivillige Bidrag til Foreningen.

Allmødelige Bestemmelser.

§ 4.

Naar Foreningen yder Skolehjælp til ubemidlede, skal der først og fremmest tages Hensyn til ubemidlede Medlemmers Børn, naar de anbefales til Understøttelse af den paagældende Tilidsmand.

§ 5.

Forchold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Lovene, ordnes af Styrelsen.

Den nordflæsbygste Skoleforening.

Ved Foreningens Hjælp kan uformuende konfirmerede Børn — baade Dreng og Piger — komme paa Efterstole, og unge Mænd og Kvinder paa Højskoler, i enkelte lærerige Tilvælde ogsaa paa Landbrugs-skoler og Handelskøjskoler.

Foreningen har siden dens Oprættelse bevilget og ydet Hjælp til henved 3470 Unge fra de forskellige Egne i Nordflæsbyg. Der tages først og fremmest Hensyn til Begæringer om Medhjælp til Børn og unge Mennesker, hvis Forældre er Medlemmer af Foreningen. Begæring om Hjælp og anden Vejledning fremsendes til Foreningens Kasserer, Rentier H. Thomsen, „Villa Krugh“ ved Haderslev, inden hvert Mars 1. Februar og 1. August for at komme paa Sommer-, henholdsvis Vinterstole. Paa Forespørgsel meddeles nærmere Oplysninger saavel af Tilidsmændene som af de Undertegnede, hvilke ligeledes til enhver Tid tager imod Indmeldelser af nye Medlemmer.

Foreningens Styrelse.

A. Tysen-Hansen.

H. Thomsen.

Hejls Efterskole ved Kolding

er beliggende i et af Østkystens smukkeste Sogne,
nær ved Lillebælt, Skamlingsbanke og Grænsen.
Skole for mandlige Elever fra 1. November til
31. Marts og for Piger fra 1. Maj til 31. Aug.

Lærerekræfterne er: Fruen Tyra Topjoe, Pastor Christensen
og Forstander J. Ravn, der giver nærmere Oplysninger.

Sprogforeningens * * * * *

* * * * * Almanak for 1908

har skaffet ommærkede Medlem til Sprogforeningen.

Bogsamlingen (5 a 6000 Bind)

paa Margrethesminde i Slensborg.

Udlaan fra „Bogsamlingen paa Margrethesminde i Slensborg“ sker ved Henvendelse til Bibliothekaren, Fruen Alexandra Johanne, Margrethesminde, Nørre Alle 6, Slensborg, og vil i Reglen blive tilstaaet.

Bøgerne jendes med Posten eller udeliveres i Udlaanstiden (hver Soguedag Kl. 11—2); de kan beholdes hjemme, naar ikke andet foreskrives, i indtil fire Uger; Bibliothekaren kan i jærlige Tilfælde forny Udlaanssedlen efter de fire Ugers Forlob; Pragt værker og uindbundne Bøger kan undtages fra Udlaanet.

Kataloget over Bøgerne faas for 30 Pg. I hver af Sprogforeningens Bogsamlinger er der indlemmet et Eksemplar af Kataloget, som kan faas til Gennemsyn.

„Hejmdal“

med dets Særudgaver

„Haderslev Dagblad“ og „Nordborg Avis“
udgaar hver Soguedag i et Dplag af
fra 3,500—4000 Eksemplarer

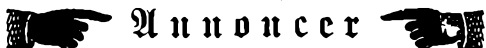
i 7-jpaltet Format og koster

1 Mk. 80 Pg. fjerdingaarlig foruden Postafgifterne.

Som gratis Tillæg medfølger et stort, rigt illustreret **Søndagsblad**, som bringer **Søndagsbetragtninger**, skrevne af fremragende Præster; **Fortællinger** og **Digte** af de bedste folkelige Forfattere; **oplysende Stykker** af historisk, geografisk og naturvidenskabeligt Indhold; **Smaating**: Gaader, Rebus'er, Anekdoter osv. samt i hvert Nummer flere fint udførte **Illustrationer**.

Hejmdal uden Søndagsblad

er en billig Udgave af „Hejmdal“. Det udgaar 6 Gange ugentlig i 7-jpaltet Format, koster kun **1 Mk. 35 Pg.** fjerdingaarlig foruden Postafgifterne, og er efter Størrelsen det **billigste** Dagblad i Nordslesvig.

A n n o n c e r

fra Forretningsdrivende beregnes efter **billigste Takster.**

Mindre Kundgørelser

om Auktioner, Pladsjogende, Ejendomsmandler, Salg og Køb etc., som tilstilles „Hejmdal“, optages uden Prisforhøjelse i alle Bladets Særudgaver og finder derved meget stor Udbredelse over hele Nordslesvig.

Enhver Landmand i Nordslesvig

kan have Nytte af **„Bommebog for nordslesvigste Landmænd 1908“**. Pris 1 Mark 75 Pg. Faas i alle Boglader samt direkte fra Forlaget

Niels Hansens Boghandel, Tøftlund.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“

med deres Særindgaver „Haderslev Avis“ og „Freja“ udgives af „Aktieselskabet Modersmaalet“ i Haderslev og udgaar hver Søndags Eftermiddag. De koster paa Landet, frit bragte i Huset, 2 Mark 42 Pg. for tre Maanedes. Henter man det paa Posthujet, betales ingen Omberingspenge. I Haderslev By koster de, frit bragte i Huset, 1 Mark 75 Pg. for et Fjerdingaar.

„Modersmaalet“ og „Dannevirke“ bringer politisk Overfigt, ledende Artikler, Nyheder, Forskelligt, Telegrammer, Markedspriser m. m.

Med Bladene følger hver Fredag „Modersmaalet“'s Søndagsblad som gratis Tillæg. Søndagsbladet er 8 Kvartfider stort, det trykkes paa fint Papir, indeholder Digte, en Prædiken, Beskrivelser, underholdende Læsning, Illustrationer m. m. Bladet egner sig til Indbinding.

Da „Modersmaalet“ og „Dannevirke“ har en særdeles stor Læsekræds, især i Haderslev By og Amt, finder

Kundgørelser

i Bladet en meget stor Udbredelse. Staaende Annoncer for Købmand og Væringsdrivende efter billige Takster.

Sønderjydske Arbejder,

udgivne af S. P. Hanssen-Nørremølle, P. Skau og Nikolaj Andersen, udkommer 2 Gange aarlig i Hæfter paa 160 Sider. Subskription modtages i alle Boglader samt af Nikolaj Andersen, „Folkeshjem“, Alabentaa. Pris 4 Kroner aarlig.

Medlemmer af danske Foreninger i Nord-Slesvig,
3 Mark aarlig.

„Flensborg Avis“

trykkes om Natten og affendes med de hurtige Nattog. Alt Stof, der indløber til jent paa Aftenen ved Brev, Telefon og Telegraf, er jaaledes læjerne i det meste af Nordflæsbyig i Hænde næste Formiddag.

Bladets Dplag naacde i forrige Vinter op over

9300 Eksemplarer.

„Flensborg Avis“ er baade det Blad, der er mest udbredt i Nordflæsbyig, og det Blad, der herhjemme benyttes mest til Kundgørelser.

Priisen paa Kundgørelser er 20 Pg. Linjen, ved Gentagelse gives Rabat.

„Flensborg Avis“, Hovedudgaven, koster med „Nordflæsbyig Søndagsblad“, Postpenge medregnede, **3 Mark** Fjerdingaaret foruden Dmbæringspenge 42 Pg.

„Flensborg Avis“, Mindre Udgave, der ligeledes udgaar hver Dag i jeksjaltet Format, koster med Postpenge **2 Mark** foruden Dmbæringspenge, 42 Pg.

„Flensborg Avis“, Mindste Udgave, udgaar 6 Gange om Ugen og koster med Postpenge **1 Mark** Fjerdingaaret foruden Dmbæringspenge, 42 Pg.

Med alle Udgaver følger hver fjortende Dag et **Børneblad**, hver ottende Dag et **kristeligt Søndagsblad**.

Dmbæringspenge betales ikke af dem, der selv afhenter deres Postjager.

Nordflæsbyig Landbrugs- og Mejeri=Lidende.

Organ for det nordflæsbyigste Land- og Mejeri-
brug samt for den nordflæsby. Frøavlerforening.

Redaktør og Udgiver: **J. Michelsen, Kolstrup v. Aabenraa.**

Kan bestilles hos Postbudet og koster M. 1,37 i Kvartalet.

Bladet udkommer ugentlig og er det eneste
. . danskstrevne Fagblad i Nordflæsbyig . .

Dybbøl-Posten

udgaar i **Sonderborg** om Eftermiddagen og affendes jaa tidligt med Eftermiddagstogene, at man mange Steder paa **MS** og i **Sundeved** faar Bladet i Hænde endnu samme Dag.

Som stedligt Nyhedsblad er „Dybbøl-Posten“ uundværligt i Sonderborg Amt, idet det har Meddelere i hvert Sogn. Dets stærkt tiltagende Udbredelse sikrer det ligeledes en Forsteplads med Hensyn til Kundgørelser.

Bladets Format er stort femspaltet.

Prisen er **3 Mark Kvartalet** foruden 42 Pg. i Omberingspenge for dem, der ikke selv afhenter Bladet paa Posthuset.

I **Sonderborg Bn** er Prisen **2 Mark 80 Pg. Kvartalet** bragt frit i Huset, **2 Mark 50 Pg.**, naar det afhentes.

Som gratis Søndagstillæg følger siden 1. Juli det store 16 Siders rigt illustrerede Ugeblad

„De tusind Sjøem“

med Levnedskildringer, Digte, længere og kortere Fortællinger, Ud-klipsromaner, Søndagsbetragtninger osv.

Skamlingsbanke Højskole

modtager Karle til Vinterkolen og Piger til Sommerkolen.

Georg Himmelstrup.

Anbefalinger.

Fra Aabenraa By og Amt.

Nordflæsbvigst

Froavlerforenings fællesudsalg,

Kontor: Ransherred Nr. 32, Aabenraa,
Kontrolmark i Kolstrup,

der er oprettet af den nordflæsbvigske Froavlerforening i Aabenraa 1886, forhandler **Græs- og Høefrø**, avlet af Foreningens Medlemmer under Kontrol af Foreningen, og tillige samtlige gangbare **Frosjorter** i underjagt Vare fra de bedste Kilder.

Bestyrelsen.

Mads Jensen,
Haderslev.

Jørgen Jensen,
Saksgaard.

S. Michelsen,
Aabenraa.

P. Jensen (Jakob Wasballes Gstfgr.)

Aabenraa.

Største Lager i **Manufaktur- og Modevarer, Dame- og Herre-Konfektion.**

Klædninger efter Maal med Garanti for godt Snit leveres i korteste Tid.

Damprensede Fjer og Dun, meget billige.

Hans Callesen

Aabenraa. — (D Damms Gstfgr.). — Aabenraa.

Jærn- og Kortevarer samt Bygningsbeslag.

Støbegods, Landbrugsredskaber, prima Bærktøj.

Vinduesglas, Husholdningsgenstande osv.

Specialitet: Eneforhandling af de udmærkede Vejle Komfurer og Kaffeovne.

G. G. Kode, Guldsmed

Storegade,

A a b e n r a a.

Storegade.

Stort Lager

i **Guld- og Sølvvarer, Alfenside- og Nikkelvarer.**

Hans Danielsen, Aabenraa.

Storegade Nr. 35.

Unbefaler sin

Telefon Nr. 72.

Kolonial-, Vin-,

Korn-, Foderstof- og Frosforretning.

Lager af kunstig Godning til Fabrikpriser.

Staldplads til 30 Heste.

Billig og reel Betjening tilkjæres.

C. Møller (fr. Tøgesens Eftflgr.)

Namshered 43. Aabenraa (ved Siden af Svane-Apoteket)
Urmager og Optikus.

Hans Callesen (D. Damms Eftflgr.)

Namshered.

Aabenraa.

Namshered.

Kolonialvarer og Spirituoser.

Specialitet:

Damp-Kaffebrønderi.

„Hejmdal“s Trykkeri

(H. P. Hanssen)

Telef. Nr. 32.

Aabenraa

Telef. Nr. 32.

som er forsynet med 2 store Hurtigpresser, 1 Aksidenspresse, flere andre Maskiner, elektrisk Drivkraft, nye moderne Skrifter og stort righoldigt Papirlager, leverer med kort Varsel

. . . alle Slags Tryksager . . .

fint og smagfuldt udførte til billige Priser.

Særlig fremhæves:

Tryksager for Mejerier og Sparekasser, Statutter, Kontobøger
Regnskabsbøger, Afregningsblanketter,
Foder- og Staldlister, Regninger, Policer, Aktiebrev, Skemaer
alle Slags Kort, Brevpapir og Kuverter.

Fineste Farvetryk i indtil 10 Farver udføres.

Forespørgsler besvares omgaaende.

Københavns billigste
Cliché-Fabrik

Hølmens Kanal 24.

Clichéer af alle Slags Zink, Messing, Kobber
Træ, Stereotypi og Galvanos.

Lyskopi. • Fotolitografi. • Stempler. • Varemærke-Clichéer. • Illustrationer til Kataloger leveres til ekstra billige Priser.

Hurtig Levering! 1. Klasses Tegne! Telefon 17,573.

H. Matzen, Hølmens Kanal 24.

NB. Clichéerne til Sprogforeningens Filmnack er alle udførte hos mig.

Prospektkort!

Efter indsendt Fotografi leverer vi 1000 Prospektkort samt Clichéen som Ejendom for 20 Mk. Hvert følgende 1000 for 10 Mk.

H. Matzen, Københavns Clichéfabrik,

Hølmens Kanal 24.

J. Sørensen's Boghandel

Nabensaa.

Nyheder i dansk og norsk Litteratur.

Billeder indrammes og Bøger indbindes.

Alt Bogbinderarbejde udføres hurtigt og billigt.

C. F. Rosenvold

Nabensaa.

Sadelmagermester.

Søndergade.

Lager af

Seletøj, Ridetøj, Rejsetøj, Brokbaand og alt andet
til Faget henhørende.

Møbler og Vogne polstres. Pr. Lædersmørelse og Lak.

Forfærdigelse af nye Maskinremme, gamle reparerer.

Herløv Møller, Maler

Nyvej 1. ◦ Aabenraa. ◦ Nyvej 1.

Farvehandel.

Lager af Tapeter, Borter og Rammellister.

Billeder indrammes. Alt Maler- og Lakerarbejde udføres solid og billigt.

Indrammede Billeder, passende til Festgaver.

Th. Jacobsen, farver, Aabenraa

anbefaler sit

●● Farveri og sin Løjrrensings-Anstalt. ●●

Endvidere et betydeligt Lager af

prima Tvist, Hørgarn, Klæde, Kamgarn, Budsken og
Cheviot til billige, men faste Priser.

Chr. Askov

Aabenraa

Vestergade Nr. 17

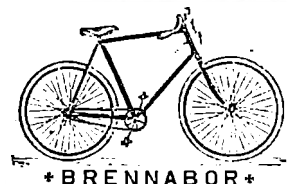
... .. anbefaler sin ... ..

Strædder=Forretning

med stort Udvalg af de nyeste Stofprøver,
passende for enhver Hæstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

Brennabor Simbria=Cykler

anbefales til billigste Priser, 60 M.
jaavelkom billige ny Cykler til

Alt Tilbehør og Reserveredele
til forbausende billige Priser.

Reparaturer udføres solid og billigt i eget Værksted.

Niels Dinsen, Kamsherred, Aabenraa.

S. P. Ewald

Nabenraa. · Ramsherred. · Nabentraa.

Jærn- og Kortevarer.

Specialitet: Vejle Kakkellovne og Komfurer.

Pumper og Vandledningsrør.

Richard Andresen

Nabentraa.

Storegade.

Nabentraa.

Kolonialvarer.

Bin.

Spirituofer.

Tobak og Cigarer.

J. Christiansen

(N. J. Skottegaards Eftflgr.)

Søndertorv Nr. 2.

Nabentraa.

Søndertorv Nr. 2.

Bageri og Konditori.

Snedker N Nielsens Møbelmagasin

Nabentraa

anbefaler alle Slags Møbler af eget Fabrikat, jolid og billigt.

J. B. Petersens Eftflgr.

Nabentraa, Storegade.

Største og billigste Lager af Herreflæder, Hatte, Fodtøj
jamt alle Slags Underbeklædningsartikler,

fra de billigste til de allerfjæneste Artikler.

Johs. Andersen,

Nabentraa, Søndertorv
anbefaler sin

Kolonialforretning

jamt Handel med Korn- og Foderstoffer, underjagt
Markfrø, Kunstgødning.

Gæstgivergaard med udmærket Staldplads.

Marie Hansen, Tandtekniker

Nørreport Nr. 8¹. Aabenraa. Nørreport Nr. 8¹.

Smertefri Tandudtrækning

under Gasbedøvelse.

G. Japsen, Uldvarefabrik, grundl. 1868

Aabenraa, Vestergade 23.

Uldspinderi. — Bæveri. — Farveri.

Uld købes og tages i Bytte

før samtlige af ren Uld lavede Stoffer og Garn (Prover forjendes).

Klude forarbejdes absolut ikke.

Købmænd og Handlende

bringes det i velvillig Erindring, at **J. P. Junggreen's**
Fabrikater af

☛ Skraa-, Røg- og Snustobak ☛

i enhver Henseende kan optage Konkurrencen med alle andre Fabri-
kater. Prislistes og Prover jendes paa Forlangende.

Telef. Nr. 123.

M. Andresen, Aabenraa.

Forbrugere

bedes om at forlange hos Købmænd
og Handlende i Nordislesvig

Skraa-, Røg- og Snustobak

fra **J. P. Junggreen's Tobaksfabrik**
i Aabenraa.

Aabenraa Skraa,

hvoriblandt følgende Mærker: **Lady Twist, Evicent-, Delika-**
tesse-, Fin-, Skipper-, Mellem- og Tyl-Skraa,
anbefales fra

J. P. Junggreen's Tobaksfabrik
i Aabenraa.

Telefon 123.

Jørg. Petersen (huusmanns Eftfvg.)
Nabenraa.

Stort Lager i
Kolonial- og Kortevarer. Glas- og Stentøj.
Porcelæn og emall. Køkkenredskaber.

Jacob B. Løgesen, Urmager og
Optikus.
Min Ur- og Brillehandel er flyttet til
Storegade 17, N a b e n r a a, Storegade 17.

P. Th. Jørgensen

Nabenraa. ————— Farver. ————— Rømskerred.
anbefaler sig
med samtlige til Farveriet henhørende Arbejder.

Carl Hass, Nabenraa

Nørreport. Handelsgartneri „Nizza“ Nørreport.
anbefaler
Trø og Planter, Frugttræer og stedsegrønne Træer,
Roser og Potteplanter, Strause og Buketter.

Hold Piben i Hævd og Ære!

Den vil altid jmage, naar man ryger

Junggreens Tobakker,

jom jaas overalt hos de Handlende i Nordflæsvig.

Al vore mest bekendte Mærker nævnes: Det Landmands-,
Det Melange-, Smaabane Tobak, Fin Landmands-, Fæger Tobak,
Kryskanafter, 4 Slags Portoricoer, Maryland, Rod G., Agrar-
Tobak, Postetobak, Præste Tobak, Hollandsk Kanaster, Barinas
Melange og Barinas Kanaster.

J. B. Junggreens Tobaksfabrik
i Nabenraa.

Telefon Nr. 123.

Forlang altid!

hos Deres Købmand den for sin Velsmag og velbekendte gode Egen-
skaber berømte

ff. Tafel-Akvavit mrkt. **H. L. H.**

Fabrikant **Hans E. Hansen, Aabenraa.**

Yndere af en særdeles saftig Skraa

anbefales

J. P. Junggreen's

efter dansk Monster i Nordstlesvig indførte

≡≡≡ **Eksport-Skraa.** ≡≡≡

hvorved forstås Skipper- og Mellem-Skraa samt anden Skraa, der er nedlagt i selve Saucen i tætsluttende guldfarerede Metal-
daaser, indeholdende et fuldstændigt **helt, halvt eller trediedels**
Pund. -- Ved denne Opbevaringsmaade kan Skraaen holde sig i
lange Tider uden at tabe i Saftighed eller Velsmag.

Da denne vor Artikel allerede er bleven efterlignet, bedes man
om at agte paa, at Daaserne, man kober, er forsynet med vort
Firma og Fabrikmærke.

J. P. Junggreen, Aabenraa.

Aabenraa Pianohus.

Fueh.: **J. B. Jepsen & Søn, Aabenraa**
Instrumentmager, Rasmherred 5.

Flygel-, Piano- og Harmonium-Fabrikslager.

Provincial-Agentur for de mest bekendte og bedst renommerede
Verdensfirmaer.

Fagkundig Udførelse af Reparaturer paa eget Værksted.]

Den aarlige Stemning af de af os

købte Instrumenter udføres af os selv personlig.

Læge Hansen, Aabenraa

overfor Svaneapoteket
anbefaler

jig med alt til Faget henhørende.
Specialist i Fremstilling
af kunstige Gæner for Gænespaltelidende.

Det Forenede Danske Livsforsikrings-Aktieselskab

„Hafnia”

K o b e n h a v n,

det ældste og største private danske Livsforsikringselskab
tegner alle Slags Livsforsikringer, Kapitalforsikringer
og Livrenter paa meget fordelagtige Betingelser.

Oplysninger meddeles til enhver Tid beredvilligst af Sel-
skabets Rejseinspektorer

Jens Dons,
Brons

J. Østergaard,
Hjgumstov pr. Hjgum.

samt dets Hovedbestyrelsesmedlemmer for det thyske Rige
Redaktør **S. P. Hansjen**, Aabenraa.

Jørgen Loef, Aabenraa

Klingbjerg.
Bageri og Konditori.

M. F. Johannsen

Aabenraa. — (X. C. Ries' Efterslg.) — Aabenraa.
Dampfarveri, Spinderi,
Valkeri og kemisk Rensnings-Anstalt.

Kranse og Buketter

faas til enhver Tid fra

Chr. Jacobsens Gartneri

Telef. 135.

Nabenraa, Nørrechaussé.

Jørgen f. Christensen

Nabenraa, Klingsbjerg.

Kolonialvarer. — VINE. — Spirituoser.

Tobak. Aflagrede Cigarer.

H. V. Jensen, Nabenraa

Klingsbjerg,

anbefaler sin Forretning i Kolonialvarer, Vin og Spirituoser, Tobak, Cigarer og Kortevarer.

General-Agentur for „Danst Kroavls Kompagni og Markfros-Kontor“.

J. P. Petersen, Stræddermester

Sellevad.

Færdig Herre- og Dreunge-Warderobe.

Leverer Stoffer til Klædninger

og Klædninger efter Maal i Løbet af kort Tid.

N. Asmussen, *Møbel-Magasin,*

Sellevad.

Anbefaler alle Slags Møbler og Møbelstoffer.

Eget Polsterværksted.

Min Sadelmager-Forretning bringes i velvillig Erindring.

P. Sørensen

Sellevad.

Sjulfmager-Forretning.

Sellevad.

Nye og brugte **Bogne** haves stadig paa Lager.

Reparaturer udføres hurtigt og billigt.

M. N. Bekker, Hellevad.

Kolonial-, Korte- og Emaillevarer, Jærn- og Stentøj.
Glas-, Porcelæn- og Drogerforretning.
Udsalg af underisøgt Mark- og Saveskr.
Lager af Kunstgødning og Foderstoffer.

S. Sørensen, Hellevad.

Bogn- og eksamineret Beslagmed.

Christian Wolf, Hellevad.

Manufaktur- og Modevarer.

Dame- og Herrer-Konfektion samt Fodtøj.

Jørg. Kaufmann, Hellevad

anbefaler sin

velrenomerede Kæremagerforretning og Hjulmageri.

Ensus- og Forretningsvogne.

elegant og solid Konstruktion, der leveres prompt til billige Priser.

Reparationer solid og billigt.

E. Odise

Røde kro

anbefaler

sin Skotøjs-Forretning.

Mod Kontant 5 pCt. Rabat.

Mod Kontant 5 pCt. Rabat.

Harald Ludvigsen, Graasten.

Slakteri og Pølsemageri.

Daniel Th. Adamsen

Graasten.

Manufaktur- og Konfektions-Forretning.

Hans Petersen, Graasten

Telefon 18.

Telefon 18.

Udgiver og Redaktør
af „Sundevæd Annonce-Tidende“

anbefaler sit

Bogtrykkeri

med alle til Faget henhørende Arbejder.

Som Generalagent

for det velrenomerede Aktiefelskab „Allmindel. Rente-, Kapital- og Livsforsikringsbank „Teutonia“ i Leipzig“, stiftet 1852, anbefaler jeg med Afslutning af **Livsforsikringer, Børneforsikringer, Livrenter** (med Tilbagebetaling af den ikke brugte Kapital), **Ulykkesforsikringer**, evtl. med Tilbagebetaling af Premiernes, **Forsikringer uden Lægeundersøgelse.**

Selskabets Formue er over 90 Mill. Mark. Af Over-skuddet er der sidste Aar ydet 96% pCt. til de Forsikrede. Fast Dividende 27 pCt. af den fulde Aarspræmie.

Agenter søges!

S. A. Christensen

Telefon Nr. 53.

Graasten.

Telefon Nr. 53.

Manufaktur- og Konfektions-Forretning.

Stort Udvalg i alt, hvad der hører til Manufakturafaget til ekstra billige Priser.

Herre- og Dreng-klædninger, Dame-Faketter og Capes i stort Udvalg.

Alt mod Kontant med 5 pCt. ekstra Rabat.

Ørbodigst

S. A. Christensen, Graasten.

C. Møller & Graasten.

Ligarer en gros & en detail.

Gartneri i Tombøl.

Specialitet: Vedvarende Blomster i 100 Sorter med Navn 15 Mark. 20 Sorter 4 Mark. **Stenhøjsplanter** i 100 Sorter, 20 Sorter 4 Mark. **Bundplanter** omkring Danne og i Bandet, 50 Sorter med Navn, 20 Sorter 4 Mark og til højere Priser. **Alpeplanter** som „Edelweiss“ og mange flere fra 20 Pg. af. **Bladplanter** til en vedvarende Bladgruppe fra 3—6 Mark. **Vedvarende Blomster fra Japan**, i prægtigt Udvalg, 20 Sorter med Navn fra 4 Mark til højere Priser. **Engelske Stikkelsbær**, 20 Sorter med Navn, à 30 Pg. **Blanding uden Navn**, 10 Stykker 2,50 Mark. **Ribs og Solbær** à 30 Pg., 10 Stykker 2,50 Mark. **Jordbær i bedste Sorter**, 100 Stykker 2—3 Mark. **Sindbær**, meget rigtbærende to Gange, 100 Stykker 5 Mark, 50 Stykker 3 Mark. **Kæ- og Sirtæer** biflisk. **Frugttræer** à 1 Mark til 1,50 Mark. **Filippa, Signe Tillsch og Dronning Louise af Danmark**, 2 Mark. **Lave Nojer**, 10 Pragtforter 3 Mark, ny Sorter som **Madame Druski, Soleil d'Or og Madame Lavavasiour** à 50 Pg. **Styngroser** 50 til 75 Pg., flere Pragtforter. **Bild Vin og Clematis** til Nyttuhje, 30 Pg. **Storblomstrende Clematis**, mange Farver, à 1 Mk. **Blodbog, Blodhijsel, Blodblomster fra Japan**, à 1 Mark til 1,50 Mark. **Vinterstærke Azalea mollis og Pontica-Alperoser** i Pragtforter à 1 Mark til 2 Mark. **Stedsgronne Træer** i 20 Sorter à 20 Pg. til 1,50 Mark pr. Stk. **Kaktus Georginer** i 10 Pragtforter, 3 Mark. **Lilliput Georginer**, 10 Sorter 2 Mark.

Peter Jensen, Tombøl pr. Felsted.

M u e f d o t e r.

Af Peters Stil. „Høns er rare Dyr. De har ingen Næse, eller Tænder eller Øren. De sluger deres Føde hel og tygger den derpaa indvendig i deres Kro. Hønsens udvendige Side anvendes sædvanlig til Puder og Trostere. Dens Inderside er undertiden fuld af Smaasten og Stjorteknapper og jaadan noget. En Høne er meget mindre end mange andre Dyr, men den kan opgrave flere Tomatplanter end nogen anden Ting, der ikke er en Høne. Høns er nyttige til at lægge Æg til Pandekager. Høns har faaet Binger og kan flyve, naar de bliver forstrækkede.“

En Præsentation. En Gæst kommer i Forbigaaende til at støde til en anden Gæsts Stol. Dennes Ejermænd springer op og raaber: „Melodrian!“

Gæsten (præjenterende sig selv): „Ah, og jeg hedder Peterjen!“

o * * * * * o o * * * * * o
* . . . Fra Haderslev By . . . *
* * * * * o . o . o * * * * * o

H. Frees (J. Nommensens Efterflgr.), Haderslev.

==== Iseukram- og Udskhrs-Forretning. ====
Stort Lager af Auls- og Landbrugsredstaber.
Ene-Udvalg af de bekendte Morsø Kaffeovne og Komfurer.

Oluf Thielst, Kolonialforretning

Storegade 516. Haderslev. Telefon Nr. 165.
Stort Udvalg i
afslagrede Bremer Cigarer og importerede Vine.

Hansen & Winterberg, Haderslev.

Gjornet af Norre- og Slotsgade Nr. 7.
Stort og nyt Lager i Dame-, Herre- og Borne-Konfektion.
Besætnings- samt Udskhrs-artikler.
Sengefjer og Dun. Klædninger efter Maal.

Vil De købe

moderne Ting og billigt, da gaa i

* * * * * *Magasin du „Nord“*
Jomfrustien Nr. 43a.
N. P. Narø, Haderslev.

E. N. Knudsen (Theodor Voss) . . . Haderslev . . .

Telefon 161. Nørregade Nr. 8. Telefon 161.
Største Lager i Udskhrs-Artikler, Fjer og Dun.
Kjolestoffer og Bvlskin. Dame-, Herre- og Bornekonfektion.

„Modersmaalet”s . . . Aktieselskab . . .
H A D E R S L E V .

* * Bogtrykkeri Motordrift med Hurtigpresse og
flere Aksidenspresser.

Al Slags Trykarbejde

hurtigt, smukt og billigt.

* * * **Specialitet: Mejeri-Regnskabsbøger.** * * *

Særlig anbefales et nyt System, der giver
et overskueligt Regnskab, letter Arbejdet
: : og er besparende ved Anskaffelsen : :

Prisbelønnet paa det 5. nordslesvigske Fælleslandbomøde i 1895 og
indført paa de fleste større Andelsmejerier i Haderslev Amt.

W. S. Johansen, Haderslev.

Gravene 411.

Stomagerforretning.

Gravene 411.

Stort Lager af Kobberstik,
Fotogravurer,
Raderinger og Fotografier
saavel
med og uden ramme.

Sabroe's Boghandel

(Carl Nielsen)

Haderslev, Norregade Nr. 401.

Dansk Litteratur.

Salmebøger. Andagtsbøger. Skolebøger.

Forretningsbøger.

==== Papirhandel og Bogbinderi. ====

Galanterivarer.

Skrivematerialier, Gratulationskort og Billeder
i største Udvalg.

For Amatorer.
Gode Fotografii-Apparater
samt alt Tilbehør
fores
stadig paa Lager.

Olf Peteresen jr.

Haderslev. (J. S. Michelsens Stiftlgr.) Haderslev.

Gaaskærgade 418 (grundlagt 1842).

Billed- og Stenbuggeri.

Betydeligt Lager af smagfulde Gravmonumenter, Plader, Tavler etc.

C. L. Ohlmann

Gaaskærgade.

Haderslev.

Gaaskærgade.

Aflagrede Vine og Spirituoser.

Specialitet: Taffel-Akvavit.

Ditlev W. Damm, Haderslev

Bispegade 367.

Isenkram-, Glas-, Porcelæn-, Galanteri-
og Udstyrs-Forretning.

Specialitet: Ekstra prima Værktøj med Garanti.

Bygningsbeslag. Have- og Landbrugsredskaber.

J. E. Hansen, Skibsmægler.

Skibsprovianteringshandel.

Gæstgivergaarden „Danmark“, Haderslev.

E. P. Thorsen

Haderslev. Søndertorv 17. Haderslev.

Stort Udvalg i

Manufakturvarer, Dame- og Herrekonfektion. Udstyrsartikler.

Steffen P. Møller

Bispegade Nr. 368. Haderslev. Bispegade Nr. 368.

Sten- og Billedhugger.

Stort Lager af smagfulde Gravmonumenter og Plader.

Waldemar Schmidt

Nørregade 15. Haderslev. Ved Søndertorv.

Special-Forretning i Herre-Garderobe.

Største Udvalg i engelske og tyske Stoffer.

Klædninger efter Maal

fra eget Værksted under Garanti.

Paa Grund af stor Omsetning kun moderne Ting paa Lager.

Telefon Nr. 16.

Telefon Nr. 16.

Peter Henningsen eeee Haderslev. eeee
P. G. Winterbergs Gtfig.

Telefon Nr. 169. Storegade 47. Telefon Nr. 169.

.. Ure, Guld- og Sølvvare=Lager ..

Jørgen Jøversen, Haderslev

Norregade. Herre- og Dreng=Gardeobe= Norregade.
Forretning, Sto- og Stoble=Magasin.

J. Lassen Ferdinand

Haderslev. Slagtergade 635. Haderslev.

Mobel- og Bygningsfuedker.
Kærdige Viquifter havet fiedje paa Lager.

Thomas Møller

anbefaler sit

Bageri, Slotsgade Nr. 32, Haderslev.

Nicolai Ouzen, Haderslev.

Smør-Ølsport=Forretning.
Forretning med Korn, Foderstoffer, Godningsstoffer
og underføgt Markfro.

H. Fahrendorf, Haderslev. ∴ Haderslev ∴
Søndertorv 295

Ronditori og Kafe samt Bageri.

N. Buch, Urnager

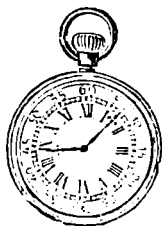
(N. S. Goth's Gtfigr.)

Haderslev. Storegade 608. Haderslev.

Lager af

alle Slags Ure etc.

samt stort Udvalg af Kæder.

Tandtekniker J. Johansen

Tomfrustien.

Haderslev,

Tomfrustien.

anbefaler sig med

alle Nyheder paa Tandteknikens Omraade.

Særlig anbefales mine velbekendte godtpasjende **Tandsætter** i
forjættelige Indfatninger.

**Smertefri Tandudtrækning ved Bedøvelse, Gas-
bedøvelse og Lokalbødøvelse**

til billigste, men faste Priiser.

A. Thulstrup, Haderslev

Telefon Nr. 125. Badstuegade 197. Telefon Nr. 125.

Slakteri og Kreaturhandel.

J. D. Paulsen, Haderslev

(Anton Petersens Efterfølger.)

Storegade 488.

Storegade 488.

Kolonial. • Tobak. • Cigarer.

Gaaskærgade 715. **H. Sarup,** Haderslev.

Bogn- og Beslagmed.

V. Fahrenhorff, Haderslev.

Urmager- og Guldsmedforretning.

Norregade Nr. 2, ved Siden af „Høpners Hotel“.

Kommissionsforretning * *
for Køb og Salg af Landejendomme.
J. S. Schmidt, Haderslev.
Norre-Chausse (Villa Klara) Nr. 758.

Kolonialvarer.

— Haderslev. —
Hjørnet af Slagtergade
og Ringgade.

Albert

Forhen. P. P. Thuesens Hus . . . Frydendal.

Ed. Johansen

Slagtergade Nr. 626. Haderslev. Slagtergade Nr. 626.

Malerforretning.

Chr. N. Jversen

Molleplads 149. — Haderslev — Molleplads 149.

anbefaler sin

Kolonialvareforretning og Farvehandel.

Jensen & Wind

Haderslev. Storegade Nr. 466. Haderslev!
Mode-, Manufaktur- og Konfektionsforretning.

A. Clausen & Cømmermester

Nørregade Nr. 15, Haderslev.

Erich Bløcher, Haderslev.

Garveri og Produktforretning.

Indkøb af Suder, Skind, Haar, Klude, Ben, Jærn
og Metaller til højeste Dagspriser.

Stort Lager af alle gangbare Polstermaterialier til
meget billige Priser.

Haderslev Klædefabrik, M. Schaumann. Haderslev.

Butik og Kontor:

Lavgade 228. Telefon 168. Fabrik:

Højgade 223.

Specialafdelingen for kemisk Rensning: S. Otting 85.

J. G. Weppler, Mekaniker, Haderslev.
Cykle- og Smykkestine-
Gandel.

Reparatur-Værksted. Telefon-, Gas-, Vand- og elek-
:: triske Anlæg. Tillige anbefales Motor-Cykler. ::

Haderslev Slotsvandmølle.

Mølleri. Korn. Foderstoffer.

Iver Hübbe, Haderslev, Lavgade.
Tobak-
og Cigarforretning.

Thomas B. Sørensen

Haderslev, Hj. af Bræstegade og Komfrugang, Haderslev,
anbefaler sit Vægeri.

J. D. Suurballe

Ukmager- og Guldsmed-Forretning, Haderslev.
Søndertorv Nr. 226.

Der er det største Lager paa Pladsen anbefales direkt importerede

rene Drue-Vine

til billige Priser fra Frederik Wartho, Haderslev.

en detail.

Handlæge J. Smith * * * *
Haderslev, Nørregade.

Smertefri Tandudtrækning under Gasbedøvelse.

Chr. Nielsen, Snedkermester

494, Storegade 494, Haderslev.

Haderslevs største Mobil-Magasin.

Central-Slagteri

Telef. 211. **M. Vojs, Haderslev.** Telef. 211.

Hjørnet af Klingbjerg og Ratsund
Feste til Slagtning købes og betales med højeste
Dagspriser til enhver Tid.

Vi bringer herved vore Produkter i det ærede Pablikums
hagelige Erindring: **Svidtøl Nr. 1, Husholdningens
Stjernesøl, Dobbeltøl og Mineralvand.**

Huff altid og forlang vort **Bjersk Öl**, et uovertruffent
trinligt Produkt.

Bryggeriet **Hansborg** c. G. m. b. H.

J. Nicolaisen Tølk

Malerforretning.

Haderslev.

Storegade 427.

Haderslev.

N. F. Kruse, Haderslev

Storegade Nr. 519

engros & en detail. **Slodjemageri.** engros & en detail.

Marius Langvad, Urnager.

Haderslev.

Nørregade Nr. 381.

Haderslev.

Stort Lager af

Ure samt Guld-, Sølv- og Bletvarer.

Haderslev ny Trikotageforretning

Brødrene Njær (for Hans Njær)

er det bedste Indkøbssted for

Uldvarer, Garn, Færdigsyret Børnetøj.
Eget Maskinstrikkeri.

Jacob Nissen (Understov),

Telef. Nr. 213. Haderslev, Lavgade 227. Telef. Nr. 213.

Kolonialvarer, Vin og Spirituoser.

Specialitet: Sidsfrugter.

Jarg. Sorgenfrie's Møbelsnedkeri,

Gaaskærgade 710. Haderslev. Gaaskærgade 710.

Ligklister og Ligstøj i stort Udvalg.

F. Ravn, Maskinbygger (Eykkes Eftflg.)

Gaaskærgade 711, Haderslev.

Landbrugsmaskiner og Reparatur = Værksted.

Alle Maskiner, eget Fabrikat paa Lager. :

H. Nielsen, Haderslev.

Telefon Nr. 164.

Gravene 436.

Telefon Nr. 164.

Slakteri og Pøsemageri.

Johs. Jensen, Haderslev.

Gravene: — Bogusfabrik. — Gravene.

(Ejendehaver: J. S. Hildebrandt.)

Det bedste og mest praktiske

Landbrugsmaskiner og Redskaber

køber man billigst hos

Nicolai Duxen, Maskinhandel, Haderslev.

A. F. Petersen, Haderslev.

Nr. 181, Raffet, Nr. 181.

Lager af Kreatur- og Decimalvægte samt alle málige
Tærngitre.

H. Møller,

Smedegade 381a. Haderslev. Smedegade 381a.

Min Lignogu

samt anden Kørsel bringes i velbillig Grindring.

Christ. Færdig,

Robberjmed. Haderslev, Apotekergade. Brøndboret
(Bed Siden af Love-Apoteket)

Artesist Brøndboring. Mejerigenstande.

H. P. Guldbrandt,

Storegade Nr. 507. Haderslev. Storegade Nr. 507.

Rebhlageri

med alt til Faget henhørende.

R. Schøning,

Sønderbro Nr. 243. Haderslev. Sønderbro Nr. 243.

Sennepsfabrik.

M. S. Wismar, Haderslev.

Klostergade 285. ●● Klostergade 285.

Malerforretning.

Chr. Johnsen's Mobelfædkeri, Haderslev.

Nørregade 14.

Nørregade 14.

Peter Iversen, Haderslev.
Specialforretning i Smør, Margarine og Æg,
engros & en detail.

Telef. Nr. 23.

J. Schrøder, Haderslev.

Telef. Nr. 23.

Æggesportforretning.
Odkøb af ethvert Kvantum Æg til højeste
Dagspriser.

J. K. Jensen, Haderslev,

Søndertorv 292,

anbefaler sit velassorterede Lager af de overalt i Norden
berømte **Svendborger og Vejle Ovne og Komfurer**
saayelsom irske og amerikanske (saakaldte Dognbrændere)
Ovne til billigste Priser.

Hans B. Møllers Enke,

Sønderbro 240. Haderslev. Sønderbro 240.

— Korn- og Foderstoffer-Forretning.

Telefon Nr. 4. Guano og Markfrø. Telefon Nr. 4.

Haderslev. Hans Dellefsen, Haderslev.

Storegade Nr. 610.

Kolonialvarer, Vin og Spirituoser.

Telefon 171.

Nis Schmidt, Haderslev,

Jomfrustien 404b.

Lager af fortrinlige Klaverer fra Bock & Hinrichsens
renomerede Fabrik.

Ædel fuld Tone, uovertruffen i Holdbarhed.

Chr. Lassen, Haderslev.

Uldvareforretning.

Sønderbro 243. Haderslev. Sønderbro 243.

C. P. Orbesen,

Haderslev.

Sønderbro 246.

Mobel- og Bygnings-Snedkeri.

Ligfiste-Magasin.

Chr. J. Bønsen,

Haderslev. Søndertorv 18. Haderslev.

Mobel- og Bygnings-Snedkeri.

Lager af færdige Ligkister.

Juhl & Boysen, Haderslev.

Kolonial- og Svine-Eksport-Forretning.

Sønderbro Nr. 253.

Telefon Nr. 137.

Rud. Sacks Radsaamaskiner

er de bedste.

R. Beck, Maskinforretning, Haderslev.

L. P. Dall, ... Maskinbygger .. ..
Brorsbol pr. Haderslev,

Telefon Nr. 17.

anbefaler alle Slags

Telefon Nr. 17.

* * Landbrugsmaskiner. * *

: :: Reparationer udføres solid og billigt. :: :

o * * * * * o o * * * * * o
* . . . . Fra Haderslev Østeramt . . . . *
* * * * * o . . . . o * * * * * o

Mis J. Clausen, Øsby.

Kolonial-, Stentsøj- og Kortevarer-Forretning.

Lager af

Cigarer og Tobakker. Vin og Spirituøjer.
Daglig fristbrændt Kaffe.

Sophus A. M. Christensen,

Thyrstrup.

Lager af Byggematerialier.

Stort Lager af Tobak og Cigarer.

J. Schultz,

o o o o „Nord“ ved Kristiansfelt o o o o
anbefaler sin
Manufaktur- og Konfektionsforretning.

B. B. Christianesen,

„Frei“ ved Kristiansfelt, „Frei“ ved Kristiansfelt,
anbefaler sin

Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning.

*M. G. Thomsen, Ridehjulsforhandler,
Kristiansfelt.*

Eneforhandler af Panther-Cykler.

N. S. Kjær, Tyrstrup.
Urmager- og Guldsmedforretning.

A. P. Bellert, Tyrstrup.
Slakteri og Bølemagerforretning.

Th. Ellgaard, Tyrstrup.
Malerforretning.

Ernst Jønsen,

Telefon Nr. 4. Tyrstrup. Telefon Nr. 4.
Kolonial- og Skotsjøs-Forretning.
Alle Sorter Gødningstoffer. Lager af Kul og Koks.

Grundlagt 1810.

F. Ebbesen's Enke,

Christiansfeld.

Guld-, Solv-, Solvplet- og Nikkelvarer.

Lommeure og Regulatorer.

— Meteorologiske og Optiske Varer. —

Grundlagt 1810.

N. J. Schou, Kristiansfeld.

Møbel- og Bygningssnedker.

Nicolai Sørensen, Christiansfeld,

Stræddermester,

— anbefaler sig med —

Levering af Herrekjædninger efter Maa! i kort Tid.

J. Guldberg, Christiansfeld,

Strædermester,

leverer saavel Herre- som Damegarderobe paa Bestilling efter
Maal i kort Tid.

K. Ravn's Enke, Tyrstrup,

anbefaler sin

Sadelmagerforretning.

M. Hansen, Tagtær,

Møbel- og Bygningsfædter,

leverer saavel Fabrik- som hjemmelavede Møbler.

Hans Jacob Ravn,

Tagkær,

hjulmagermester.

Julius Nielsens

Tømmerforretning i Vojens.

Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker

og Lægter, som anbefales til billigste Priser.

J. Th. Jensen, Vojens,

Lomme- og Stneure, Guld-, Solv- og Nikkelvarer.

Harmonikaer, Mundharper, Barometre,

Termometre, Brillor, Ridchjul og Symaskiner.

en gros.

ou detail.

Stort Udvalg! Yderst billige Priser!

Reparationer

paa ovennævnte Artikler udføres hurtigt, solid og billigt.

Telefon Nr. 1.

Telefon Nr. 1.

.. Telefon Nr. 19 ..

Jørg. Jensen, Vojens,

anbefaler sit store Lager af
Manufaktur- og Modevarer, Dame-,
Herre- og Børne-Konfektion.
Lager af Herre-, Dame- og Børne-
Fodtojs.

.. Telefon Nr. 19 ..

Tel. Nr. 1. **J. Th. Jensen, Vojens,** Tel. Nr. 1.
Jærn, Kul, Koks, Kalk, Cement,
Svinetrug, Rør, Gibsrørværk, Tjære og Tagpap.

Hans Gram, Vojens.
Maskinfabrik
og Installations-Forretning.

Christian Pauli's Gæstgivergaard
i Vojens.

Telefon Nr. 11.

Nicolai Sørensen, Vojens.

Støbegodslager, Glas- og Stentøjs-Handel.
Kolonial-, Jærn- og Kortevarerforretning.
Tobak og Cigaretter samt underføgt Markfrø.
. . Lager af Vejle Komfurer og Kaffelovne. . .

A. W. Jensen,

„Hotel Vojens“
Vojens.

Telefon Nr. 23.

H. Biermann,

Bojens,

Bødfermester,

Bojens,

anbefaler sig

med Njletønder med og uden Patentspreder.

Prima Eksport-Smørtæer, Saltkar og Skoldekar.

Lillige anbefales mit velindrettede Kogeri.

Chr. Noose & Speth,

Sommersted Station.

Korn-, Foderstof- og Markfrø-Forretning.

J. Chr. Decker, Sommersted.

Posttelefon Nr. 2.

☛ Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning. ☛

ff. Wine, fine aflagrede Cigarer.

J. Jacobsgaard, Sommersted.

Største Lager af fine og tarvelige Møbler, Møbelstoffer,

Børnevogne, Gardinlister, Kojetter etc.

— Gæst Suedker- og Polsterværksted. —

Ch. Hesselberg.

Telefon Nr. 110.

Telefon Nr. 110.

Sommersted Vesterkro.

H. Kjestrup, (C. Schulz' Eftflgr.) Sommersted Station.

☛ Kolonialvarer. ☛

Lager af Herre-, Dame-, Børne-Fodtøj.

Alle Sorter Gødningstoffer.

Fabrikations-Lager af Haderslev Benmel.

Jens I. Overgaard,

Sommersted By .: anbefaler sin .: Sommersted By

Møbel-, Fragt- og Transportforretning

samt ekstra Kørsel.

D. B. Friis, Steppinge,

anbefaler sin

Mode-, Manufaktur- og Herreekviperings-Forretning.
Lager af Stotsj.

H. M. Hansen, Smedemester, Jels,

anbefaler

nye og brugte Vogne.

J. Lastein, Blikkenslager i Jels,

anbefaler sit Lager af præmierede Mejerispande.

Største Udvalg af Stald- og Vognulygter samt Lamper.
og Husholdningsgenstande.

Christian Hellesøe, Jels.

Telefon Nr. 1.

Kolonial-, Manufaktur-, Jærn- og Stentsjhandel.

Lager af Tobak og Cigarer.

Støbegodsartikler: Kaffelovne, Konfurer, fritstaaende Væske-

ledler og alt dertil henhørende

anbefales til Dagens billigste Priser.

Jels Dampfarveri.

Apprefur og Tøjrensings-Anstalt

anbefaler jeg

med alt til Faget henhørende.

M. Hansen.

J. P. Christensen, Tøls,

anbefaler sig som

— **Tømrermester.** —

Ghr. Mathiesen Hansen, Tøls.
Skeafurhandler.

Hans N. Baagøe, Tøls,

anbefaler sig som **Bygningsmester.**

Hans Bordorff, Skodborg,

Smedemester,

anbefaler nye og brugte **Vogne.**

H. P. Bertramsen, Skodborg,

anbefaler sit

— **Gæstgiveri og Købmandsforretning.** —

N. P. Frehr, Skodborg,

anbefaler sin

**Manufaktur- og Modepyntforretning. Skotøjslager, Fjær og Dun;
Symaskiner.**

Hans Christensen, Skodborg,

anbefaler **Kolonial. Stentøj. Jærnvarer. Byggebeslag.
Jærnvinduer. Glasf. Krybber og Nør. Markfrø. Gjødnings-
stoffer. Kul. Britetter og Koks.**

... Fra Haderslev Vesteramt ...

Jørgen Mortensen, Slusefter,

anbefaler sin Forretning i
Kolonialvarer, Jærn, Stentøj, Kortevarer.
Manufaktur-Handel.
ff. Røgtobakker og gode aflagrede Cigarer.
Vin og Spirituoser.

Heinrich Dahl, Østerlindet.

1. Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning. 1. Telefon Nr. 1. Ribe Kaffelovne og Komfurer. Byggematerialier, Kalk og Cement, Kul, Koks, Briketter, Tjære og Tagpap. Lager af Foderstoffer, undersøgt Markfrø og Guanoer, Tommer og Brædder. Udsalg af Landbrugsmaskiner.

Niels A. Hansen, Bøvtøft.

(S. Jørgensens Efterfølger.)

Kolonial-, Manufaktur-, Stentøjs- og Grovvarer-Forretning.

L. P. Lange, Over-Jersdal.

Korn og Foderstoffer, Kunstgødning,
Kul og Cement. Handel med undersøgt Markfrø.

L. J. Petersen, Over-Jersdal,

Telefon Nr. 3. anbefaler sin Telefon Nr. 3.

.. .. Kolonial- og Manufakturforretning .. ..
Stort Lager i

Kaffelovne, Komfurer og fritstaaende Vaskedeler.
Forhandling af S. P. Junggreen's Ekstra- og Røgtobakker.

A. J. Marcussens

Urmager- og Guldsmed-Forretning i Rødning.

Dall & Jepsen, Rødning.

Færn- og Kortevarer.

Stentøj- og Glasvarer.

Raffelovne, Komfurer og fritstaaende Vaskedleser.

M. Hansen . Rødning.

Kontant Manufaktur- og Modeforretning.

Herre-, Dame- og Børne-Konfektion. Skotojsslager.

J. P. Coft & Rødning,

Sjalmager-Forretning.

J. S. Schmidt, Rødning.

Forhandling af

Hansborg Öl og Sodavand.

H. Chr. Andersen, Rødning.

Bog- og Papirhandel.

Udsalg af Fotografi-Apparater med Tilbehør.

M. S. Bøggild Gundersen,

Rødning.

Kolonialvarerforretning.

Rødning.

Lager af Kul og Brifetter.

Rødning. **H. Boysen,** Rødning.

Bageri og Konditori.

Kr. Pedersen, Nodding.

*Institut for Homøopati,
Bickemi og Naturlægemetode.*

H. J. Møller, Gramby.

Reparaturværksted for Landbrugsmaskiner.

Lager af bedste Patent-Njlepumper.

Cyklar og Tilbehør af forskellige Fabrikater, fra de bedste til
de billigste. Jærnpumper og Rør.

A. Hansen

• **Handelsgartner** •

Gram Slotshave.

Anbefaler:

Have-, Mark- og Roesro i de for vort Klima
bedst passende Sorter. **Frugttræer** og **Frugt-
buske** i forskellige Sorter. **Stov-, Hegn- og
Læplanter.** Alle nødvendige Ting til Have-
anlæg i moderne og nyeste Sorter. **Blom-
strende Planter, Palmer** m. m. i velkulti-
verede Varer. **Kranse og Bouquetter** m. m. faas
med korteste Varjel. **Træbestøring,**
Anlæg af Haver udføres prompt og **billigt.**

Chr. J. Kræmer, Gramby.

Møbel- og Vægliste-Magasin.

Lager af Gravmonumenter.

Agentur for Livsforsikring. Garantipligt-
og Ulykkesforsikring, Brandforsikring og Haglskade-
forsikring ved solide Selskaber.

Chr. Andersen,

Gram. Uldspinderi og Væveri. Gram.

Uld og Garn forarbejdes til Herre og Dametøj.

Et stort Lager føres i Herre- og Dametøj, kun i bedste Kvalitet.

Thorvald Midtgaard, Gramby.

Kolonial- og Kortevarer,

Glas- og Stentøjsforretning.

J. M. Behrens, Gram.

Masfinværksted og Installationsforretning.

B. Hansen's Gæstgivergaard,

Gram.

T. P. BECK, Harreby ved Fol.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarerforretning.

Tømmer og Brædder. Markfrø og Guano. Manufakturhandel.

Herre- og Dame-Konfektion.

Niels Hansen, Gofflund,

Bog-, Papir- og Kunsthandel, Bogbinderi.

**Stort Lager af indrammede Billeder, passende til
Brude- og Festsager.**

**■■■ Fotografi-Apparater samt alt Tilbehør ■■■
føres stadig paa Lager.**

A. P. Friis, Toftlund,
Sjulmager,
anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

M. Westergaard, Toftlund,
anbefaler
sig som Vogn- og Beslagsmed.

Axel Axelsens Eftfg., Toftlund

(Indeh.: W. Uldall).

Jærn- og Kortevarer, Stentøj, Glas-
og Galanterivarer.

. . . Sølv-, Plet- og Nikkelvarer. . . .

Danske Kakkellovne og Komfurer.

Fliseovne leveres og Opsætning af samme besørges.

Rasmus Brik, Toftlund,

bringer herved sin

Skotøjsforretning i velvillig Erindring.

Reparationer

udføres hurtigt, solid og til moderate Priser.

P. N. Ries, Toftlund

(Indeh.: Karl Borchert)

anbefaler et stort Lager i **Kolonialvarer i kun bekendte
prima Kvaliteter.**

Smukt Udvalg i Glas- og Stentøj.

Laurids N. Post, Toftlund,

anbefaler et smukt Udvalg i

Lomme- og Stueure, Urkæder, Brystnaale o. s. v.
Barometre, Brillor

og andre optiske Artikler haves paa Lager.

Reparaturer udføres prompt og fagkyndigt.

Aug. Jensen,

Skærbæk. (P. Petersens Efterfølger), Skærbæk.
anbefaler sin Forretning i Kolonialvarer, Vine,
Spirituoser, Tobak og Cigarer ./. Jærn, Kortevarer
og Stentøj.

Stort Lager af Bygningsbeilag og Stobegods.

Danste Komfurer og Skaffelovne.

Sakkelse-, Kornrensmaskiner og Plove.

Hans P. Petersen. Skærbæk.

Maler og Lakerer.

Udsalg af Tapeter, Diefarver, Laker og
Gulvolie.

Marius L. Hansen, Skærbæk,

Sadelmager-Forretning,

anbefaler alt til Faget henhørende.

Solid Arbejde. Billige Priser.

H. J. Hansen, Skærbæk.

Kolonial-, Kortevarer- og Stentøjsforretning.

Særligt anbefales

ff. afslagrede Tobakker og Cigarer, Vine
og Spirituoser.

Waste- og Bridemaskiner. Tøjruller.

Telefon 34.

Telefon 34.

Chr. Christensen,

Skærbæk, anbefaler sig med alt til Faget Skærbæk,
henhørende forefaldende Arbejde,

saasom: Kobber-, Bly- og Zinkdækning samt Skiferarbejde.

Særlig anbefaler jeg mine

stærke selvlavede prima Mejeri-Staalspande.

Reparationer udføres hurtigt og billigt.

Lager af Lamper, Lygter og Emaillevarer samt alle

Husholdnings-Artikler.

J. Lorensen, Skærbæk.

Maskinværksted.

Alle mulige Slags Landbrugsmaskiner.

Reparationer udføres solid og til moderate Priser.

H. J. Jessen,

Gesing ved Skærbæk, o Gesing ved Skærbæk,

anbefaler sine bekendte gode

Mlepumper i forstellig Storrelse og eget Fabrikat, saavel som alle mulige andre Pumper.

H. P. Petersen, Skærbæk.

Maler og Lakerer.

B. Nielsen, Nejsby ved Brøns.

Kolonial-, Korn- og Koderstof-Forretning.

Kul og Kunstgødning.

Anekdoter.

Bed en Manøvre. Obersten: „I dovne Strubberter, træffer jeg Jer ikke liggende, saa lange I er, og sove, mens Jeres Kammerater derovre er i Færd med at slaa.“

En af Soldaterne: „Hr. Oberst! Vi forestiller de Faldne.“

Naar man bliver gammel. „Jo ældre man bliver, jo vijere bliver man“, jagde en gammel Herre forleden Dag til en Ven.

„Nej, det tager du fejl i“, jagde Vennen. „Jeg er affkurat af den modsatte Mening. Da jeg var ung, var jeg dobbelt saa klog som min Fader; nu da jeg er bleven gammel, er jeg ikke halv saa klog som min Son.“

• • • Fra Sønderborg By og Amt • • •

Min fineste Margarine **PRIMUS**

smager, smelter og bruner som bedste Natursmør.

„Primus“ tilberedes efter en ny Fremgangsmaade af de nyeste Raamaterialier i Forbindelse med den bedste Mælk og Fløde.

„Primus“ burde ikke mangle i nogen Husholdning, da samme besidder alle de Fortrin, som godt Smør har, smager som Smør paa Brodet, er overhovedet i Udseende og Smag ikke at skelne fra Smør.

„Primus“, omhyggeligt forarbejdet, er fast, kærnefuld og produktiv som Smør, da Vanddelene efter Mulighed er bortfjernede, noget, der særlig for Husmoderen er ensbetydende med en stor Besparelse.

„Primus“ anbefales enhver Husholdning. Den kommer ifkun frikt i Handelen og kan efter Ønske jaas igennem enhver Detail-Forretning.

Margarinefabrik   Telefon Nr. 22.   **P. Anarhøj.**
Sønderborg.

Alle Slags Mel og Grøn,
saa Sennep samt forskjellige Slags Fodervarer anbefales fra
Sønderborg Valjemølle,
Telefon Nr. 35.   **Peter Hansen.**

Th. J. Mørch,   Telefon Nr. 52.
Tele. Nr. 52.

Storegade Nr. 9.   **Sønderborg.**   Tidligere Nr. 58.

Fjern- og Kortevarer, Støbegods, Svendborg og Vejle
Kaffelønne og Komfurer, Porcelæn, Tajance- og Glasvarer,
Mejeriredskaber, Jagtbøsjer og Ammunition.

Garders Patent: Pjlepumper.

J. H. Kock & Sønderborg.

Telefon Nr. 97.

Flyttet til mit Hus **Perlegade 27** og atter betydeligt forstorret.
Kredsens største Special-Forretning for
Brudeudstyr, Hvidevarer, Smaa børns-Udstyr,
Udvarer, Broderier, Herre-Artikler.

C. N. Due's Efterflg., Sønderborg,
Telef. Nr. 34.
(Indehaver: N. Sonnichsen.)
Korn- og Foderstof-Forretning.

Stein & Meyland,

Jærnstøberi og Maskinfabrik, Sønderborg,
Telef. Nr. 14. anbefaler **Telefon Nr. 14.**
Stakkelovne ——— Komfurer ——— Vinduer
og alt til Faget henhørende, især
Støbegods efter indsendte Modeller eller Tegninger.
Reparaturværksted for Dampmaskiner.
Dampledler. Lokomobiler. Tærskemaskiner. Mejemaskiner.
Specialitet:
Teglværkmaskiner og Støbegods til Ringebue.

A. Behn, Sønderborg.

Kolonial-, Vin-, Spirituosa-, Jærn- og Kortevare-
Forretning.
Lager fra J. P. Junggreens Tobaksfabrik.

Bossen & Bock, Sønderborg. • Broager.
Tel. Nr. 57. Tel. Nr. 57.

Manufaktur- og Modevarer,
Herre- og Dame-Konfektion.

Udstyrsartikler. Salg imod Kontant.
Storste Lager. Billigste Priser.

Jørgen Møller

Storegade 91—92. Sønderborg. Telefon Nr. 11.

— Jærn- og Kortevarer. Hus- og Køkkenredskaber —
Glas, Porcellæn og Stentøj.

J. Staugaard, Sønderborg.

Telefon 299.

Special-Forretning for
en gros! Cykler og Symaskiner en detail!
Specialitet: **Alfa-Cykler og Kona-Cykler, Pfaff-, Victoria-, Alfa- og Kohlers Symaskiner.** Stort Udvalg og billigste Priser. Billigste Indkøbsted for Forhandlere og Forbrugere. Alle Reparaturer udføres solid og billig i mit store dertil indrettede Værksted.

Skal Kærlighed Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansen's Forlovelsesringe!

Guldmed **Holger Hansen, Gravør.**
Storegade 45. Telefon 74.

Chr. Otten,

— Sønderborg. —

Storegade Nr. 78.

o o o o o Bageri og Konditori. o o o o o

Vi bringer i samtlige **Manufakturvarer**

altid det Rigtige.

til vore bekendte yderst kalkulerede Priser

Chr. Rode,

Indeh.:

Andersen & Birkedal.
Sønderborg.

Telefon Nr. 62.

P. Helmer, Sønderborg.

Kolonialvare-Forretning.

Hør- og Blaar-Import.

Handel med tørre Lærre.

Billige Emaillevarer.

Rebne Diefarver og Farver til Hjemmesavning.

Helmer & Jørgensen,

Sønderborg.

Manufakturforretning

Peder Stoffer, Sønderborg

anbefaler i største Udvalg

Herre- og Dreng- Klædninger

færdige og efter Maal.

N. Møller, Sønderborg,

Bygningsmateriale-Forretning,

Tel. 298.

Engros og en detail,

Tel. 298.

anbefaler

alle til Byggefaget henhørende Artikler.

Sølg

Deres Produktion af friske Æg

til

M. P. Nielsen,

Sønderborg Ægforretning.

Telefon Nr. 37.

Telefon
Nr. 276.

Johs. Møller

Telefon
Nr. 276.

Sæbefabrik i Sønderborg.

Odense Høforretning i Sønderborg

er Køber af Hø til højeste engelske Notering, som meddeles 8 Dage forud. Kontant Afregning, ingen Fragt, fri Emballage. Samlesteder overalt paa Als og i Sundeved.

Leveringsbetingelser erfarez hos Samlerne eller i Odense Høforretning i Sønderborg, Perlegade.

NB. Hvor der endnu intet Samlested er, ønskes et saadant oprettet.

Marius Madsen, Sønderborg, Perlegade 29. Telefon 54.

Specialhus

i Mode-, Manufaktur-, Kortevarer, Uldvarer, Lærredz- og Udstyrzjager.

Fjer og Dun. Arbejder-Artikler.

Salg kun imod Kontant med lille Fortjeneste.

Sønderborgs eneste Klædefabrik

(Indeh.: **A. B. Behrends.**)

anbefaler jeg til

Forarbejdning af Uld i alle mulige Garne og Stoffer.

Tilligemed anbefaler jeg mit efter nyeste System indrettede

Dampfarveri og kemisk Basteri.

Andreas C. Sørensen,

Lundslet.

Kolonial-, Stentøj-, Glas- og Kortevarer-Forretning.

Tobak og Cigarer. Vin og Spirituoser. Droger.

Uplag af Hæfte

fra Ernst & von Spreckelsen i Hamburg.

Hønselalk.

Hans Nielsen,

Guderup.

☛ Telefon Nr. 34.

Udstyr- og Kunst- Artikler. Fjer og Dun. Sigtranje.

Manufaktur=

∴ og Modevarer ∴.

= Herre- og =

Dame-Konfektion.

J. Rasmussen & Guderup,

anbefaler sit store Lager i

Herre-, Dame- og Børne-Fodtøj

til moderate Priser.

Handelssekabet „Svendstrup“,

Svendstrup.

Kolonial-, Stentøj-, Glas-, Jærn- og Kortevarer-
forretning. Korn. Foderstoffer. Kunstgodning. Kul.
Koks. Underjagt Mark- og Koesv.

J. J. Johansen,

D K S B O L.

Kolonial-, Jærn-, Stentøjs- og Kortevarerforretning.
Tobak og Cigarer.

Heinr. Nissen, Nordborg.

Lager af Jærn-Vinduer og Bygningsartikler.

Enc-Udjalg af Holbæk Tærskemaskiner.

Chr. Schmidt, Broager,

anbefaler sit velassjorterede Lager i Kolonial-, Jærnvarer
og Stentøj.
Stort Udvalg! Billigste Priser!

Anekdoter.

Misforstaect. A.: „Sig mig en Gang, kender De den Herre, der gaar derovre med Damen under Armen?“

B.: „Vist gor jeg det, han er Forfatter. Tænk Dem blot, han skrev for et halvt Aars Tid siden 6 Linjer, der indbragte ham 100,000 Kroner.“

A.: „Det er ikke muligt.“

B.: „Som jeg siger — det var nemlig et Advertisjement om Ægtefabstiltbud.“

Æneste Hindring. „Men hvorfor vil du dog ikke have den unge Doktor L. til Mand, det er jo et brillant Parti? —“

„Gaaſte vist, men hvorledes skal jeg vel nogen Sinde kunne overbevise ham om, at det er nødvendigt, jeg tager til et Badeſted?“

Ogaa en Undskyldning. Fruen (harmfuld): „Men det er virkelig for galt, Stine. Hver Gang jeg kommer ud i Køkkenet, ſtaar De og jer ud ad Vinduet.“

Stine (knibſt): „Det kan jeg ikke gore ved; Fruen kommer altid i urette Tid!“

En Forflaring. A.: „Sig mig, hvorledes begynder din Kones Migræne egentlig?“

B.: „Det kan jeg med bedste Vilje ikke ſige dig — men den ender altid med en ſtor Modehandlerinderegning.“

Berettiget Spørgſmaal. „Giv mig tre daarlige Cigarer til 3 Dre Stykket!“

„Hvorfor ſkal det være daarlige?“

„Ja, undskyld, men har De maaske ogaa gode Cigarer til den Pris?“

J. G. Hønnichsen, Tønder.

Lager af alle Sorter Kunstgødning.

Forretningen er grundlagt 1867.

Største Varelager i Nordslesvig.

Forretningen er grundlagt i 1867.

Billigste Priser i

- Juvelér-, Guld, Sølv-, •
- Alfenid og Nikkelvarer, •
- • Lomme- og Stueure • •

Mine i moderne Storstadstil udstyrede Forretningslokaler staar aabne for Publikum til behageligt Eftersyn uden Købetvang.

Optiske og

- • Musik-Instrumenter. • •

Største

- • Reparaturværksted. • •

J. Hansen, Tønder.

Thomas Lassen, Tønder, (for Severin Matthiesen)

anbefaler sig med alt til **Bog-, Galanteri-, Kunst-, Væremiddel- og Papir-Handel, Antikvariat og Forlagsforretning** henhørende.

Stort Lager af danske **Bøger og Tidskrifter**
:: :: :: samt **Billeder og Kunstgenstande** :: :: ::

Hans Hansen, (tidl. Joh. D. Hansen) Slottsgaden i Tønder.

anbefaler sin **Kolonialforretning**

Prima Varer!

Billigste Priser!

Bager Th. Petersen,

Vestergade, Tønder,

:: :: anbefaler sig til **Landbefolkningen** :: ::

August Müllers Drogeri, Tønder.

Alle frigibne
Apotekervarer,
Sygepleje-Artikler,
Forbindsstoffer,
Parfumerier,
Toiletteartikler.

Kolonialvarer,
Delikatesjer,
Vin og Spiritioser,
Cigarer og Cigaretter,
Chokolade og Kakao.

Thomas Lygeisen, Tønder,

Dstergade,
anbefaler sin

Kolonialvareforretning.

Fiine aflagrede Cigarer. Vin og Spiritioser.

Særlig anbefales en udmærket Jamaica-Rum til 1,50 Mk. Fl.

Garanteret spiredygtigt Græs- og Kloverfrø.

Urmager M. C. Sørensen, Tønder.

Stort Lager af

Ure, Guld- og Sølvvarer, Brillor, Riffertor osv.

Reparationer under Garanti i mit eget Værksted.

U n n e k d o t e .

Wantro. Herren: „Det er næsten utroligt, hvor højt jeg elsker Dem, Fruken!“

Frukenen: „Jeg tror det heller ikke.“

— Fra Flensborg By og Amt. —

A. E. Colding, Flensborg,
anbefaler sin
Vinhandel.

Stibbroen 3.
Flensborg.

Sommers Hotel.

Stibbroen 3.
Flensborg.

lige over for
Dampskibspavillonen og i Nærheden af Banegaardene.

J. Jessen & Co. Efterfølger,

Flensborg.

Kolonialvarer og Markfred eugros.

Sæbefabrik.

Jens M. Ferdinand, Flensborg.

Angelbogade 16.

Waffe-Special-Forretning.

„Magasin du Nord“, Flensborg.

Mode-, Manufaktur-

og Konfektions-Forretning.

Udstyr-
artikler.

H. C. Christianjens Efterfølger.

(Indeh.: Klüver & Petersen.)

E. Wohlenberg, Flensborg.

Nyctaden 71. — Storegade 32.

Gegen Linier-Anstalt.

Elektrisk Drift! **Bogbinderi og Bogtrykkeri.** Elektrisk Drift.
Specialitet: Fremstilling af Forretningsbøger med enhver Liniaturs
og efter enhver Opgivelse.

Monsterark og Prisliste sendes gerne.

Husmødre

lad Eder ikke skuffe!

FRITZ HOMANN'S Specialitet

Sødfløde-Margarine

Frauengunst

erstatte fineste Smør!

Ikke fordyret

ved kæmpemæssig Reklame og Udstillingsomkostninger
erobrer den sig de

fløge Husmødres

Indest som Folge af sin Godhed. Hvem der endnu
ikke kender Varen, bør

prøve den.

„**Frauengunst**“, allerfineste Sødfløde-Margarine,
overgaar ethvert Konkurrence-Fabrikat; hvem der vil
have Kvalitet for sine Penge, bør købe „**Frauengunst**“
som Erstatning for fineste Smør.

Saa i alle til Branchen hørende Forretninger.

General-Depot for Hertugdømmet Slesvig :

Johs. Ohlsen & Kempe, Flensborg.

De ærede Læsere af „Sprogforeningens Almanak“ anbefales et Indkøb i vore Forretningshuise:

Uldall & Møller og Hansen & Co. i Flensborg,

der med Hensyn til Billighed og Udvalg er enestaaende paa Pladsen.

Afdeling

for:

Herre-Klædninger,
Herre-Overfrakker,
Herre-Regnfrakker,
Herre-Benklæder,
Dreng-Overfrakker,
Dreng-Klædninger,
Hatte,
Kasketter,
Arbejder-Garderobe,
Undertøj,
Skotøj
af alle Slags til
Damer, Herrer og
Børn
under Firma
Hansen & Co.,
Flensborg,
Nørregade 94/96.

Afdeling

for:

Sorte og kulorte Kjolestoffer,
Vaske-Kjolestoffer,
Sengetøjer,
Lagenlærreder,
Hvidevarer,
Uldvarer,
Fjer og Dun,
Færdigsyet Linned,
Korsetter, Forklæder,
jamt alle Slags
Kortvarer
til særdeles billige
Priser
under Firmaet
Uldall & Møller,
Flensborg,
Nørregade 124.

Gunstigt Indkøbested
for
Købmand og Forhandlere
i vor
Engros- og Udportforretning
Nørregade 86.

Telefon for
Uldall & Møller 717.
do. Engrosafdeling 723,
Hansen & Co. 504.

Den staaende viser
en nøjagtig Etallist
over Forretningens
Værdi. Den grund-
lagdes 1902 med et
Personal af 3 Mand og be-
skæftiger nu rigelig 30 Per.

Til Læserne!

Originale Bidrag, der formenes egnede til Optagelse i Sprogforeningens Almanak, bedes indsendte til Udgiveren i København, som paa Forlangende leverer de ikke benyttede Manuskripter tilbage igen.

Som egnede Bidrag kan nævnes:

Sagn og gamle Overleveringer fra Landet mellem Kongena og Ejder.

Gamle Optegnelser og Dokumenter af almen Interesse.

Gamle Ordsprog, Lovregler, Indskrifter, Viser o. s. v. fra vort Hjemland.

Beretninger om gamle Fund, gamle Skikke, store Ulykker, Krigsbedrifter og Krigsminder.

Fortællinger og Skildringer, der knytter sig til og belyser Folkelivet i Nordflæsvig i ældre og nyere Tid o. s. v.

*

*

*

Sprogforeningens Almanak, til hvis Formaal det ogsaa horer at støtte det danske Sprog og den danske Nationalitet i Nordflæsvig, ønskes, ligesom den skrives for Folket, ogsaa skrevet af Folket.

Alle og enhver, som hylder disse ovennævnte Formaal, bedes virke for den stadig videre Udbredelse af Sprogforeningens Almanak.

Udgiveren.

